19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ހިއުމަން ރައިޓްސް އެ ންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ ގެ 41 ވަނަ ބައްދަލުވުން
16 އޮކްޓޫބަރު 2019
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮ މިޓީކުރ ކޮ ޓަރި)2
ފެށުނު ގަޑި: 14:25

}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
(ކޮމިޓީގެ ފެށޭބައި ރެކޯޑުކުރެވިފައެއް ނު ވޭ) ...އެއިން ގުނަވަނެއް ބަލާ ފާސްކުރަންޖެހޭ ކަމަށްވާނަމަ އެކަން
ކުރަންވާނީ އެކަމަށް ޙާއްޞަކޮށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ހަށިގަނޑު ސްކޭންކުރާ މެޝިނެއް މެދުވެރިކޮށެވެ. އެއްވެސް
ކުއްޖެއްގެ އަންނައުނު ބާލައިގެން ހަށިގަނޑު ބަލާ ފާސްކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ކުއްޖެއްގެ އެތެރެހަށީގެ
ސާމްޕަލެއް ނަގަން ޖެހިއްޖެނަމަ އެކަންކުރަންވާނީ ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން އެ އަމުރުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތެއްގެ
މަތިންނެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސް މިވީ މި ކޮމެންޓް ނަގަން . އެއީ ޙާލަތާ ނުބައްދަލުވީމަ މި ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޯޓުން ވަރަށް ގިނަފަހަރު ފުލުހުންހަމަ ދާއިރަށް އަމުރުދޭ ޙާލަތްތައްވެސް އެބަދޭ އެއްވެސް ވަރަކަށް ބަލާލުމެއްނެތި
އިނގޭ، ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ރަނގަޅު ރީޒަންސްތަކެއް އޮވެގެންނޭ ފަނޑިޔާރު ވެސް އެކަމަށް ގޮތެއް ނިންމަންވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުތަކުގައި ހަމަ ތި އިޝޫ ދިމާވޭ. އެކަމަކު ޖުވެނައިލް ކޯޓަކު ނުދޭ.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަމަކު ނުދިނަސް އެކަން ޔަޤީން ކުރެވޭނީ ބޮޑަށް އިތުރަށް ޔަޤީންކޮށްލަން ފަނޑިޔާރު ވެސް އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް
ބާރު އެޅުމުގެ ގޮތުން މިކަހަލަ ތަންކޮޅެއް އިތުރުކޮށްލަން ރަނގަޅެއް ނޫންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކެއް ހުރި ކަމަށްވާނަމަ، އޯކޭ މައްސަލައެއް ނެތް. ހެއްކާއި ޤަރީނާ ހުރި ކަމަށް ކޯޓަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، ޤާޟީއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ. އޯކޭ މައްސަލައެއް ނެތް. އޯކޭތޯ ހުދާ؟ (ށ) ކުޑަކުއްޖެއްގެ ޖިންސީ
ގުނަވަނެއް ބަލާ ފާސްކުރަންވާނީ ނުވަތަ އެތެރެހަށިގެ ސާމްޕަލް ނަގަންވާނީ އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި ޑޮކްޓަރެއް
ނުވަތަ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ޞި އްޙީ އެހީތެރި އެއްގެ އެހީގައެވެ. އިނގޭތޯ! -1 އެތެރެހަށީގެ ސާމްޕަލެއް ނަގައިގެން
މެނުވީ އެމައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދެވެން ނެތުން. -2 އެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ވަކި ހެއްކެއް ހުރީ އެ
ކުއްޖާގެ ގައިގައި ކަމަށް ޤަބޫލުކުރުމުގައި އެކަށިގެންވާ ހެކި ލިބިފައިވުން. -3 އެފަދައިން އެތެރެހަށީގެ ސާމްޕަލެއް
ނެގުމަކީ ކުއްޖާގެ ސިއްޙަތަށް ގެއްލުންވާނޭ ކަމެއް ކަމުގައި ނުވުން. އިންތި ޑޯންޓް ދީސް ތިންގްސް އެޑްރެސް ތޯ

ސިޓުއޭޝަން؟ އެހެންވީމާ، ކޯޓު އަމުރު ދެވޭނީ މި ޝަރުޠުތަކުގެ މަތިންނެއްނުން؟ އޯކޭ. ކޯޓަކަށް މި ޝަރުޠުތަކުގެ
ބޭރުންނެއް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޯކޭ ރަނގަޅު، މައްސަލައެއް ނެތް. (ނ) ކުޑަކުއްޖެއްގެ އެތެރެހަށީގެ ސާމްޕަލް
ނަގަންވާނީ ޞިއްޙީ ޙިދުމަތްދޭ މަރުކަޒެއްގައެވެ. ސޯ ނޮޓް އިވެން އިން އަ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން. އޯކޭ. (ރ)
ކުޑަކުއްޖާގެ އެދުމުގެ މަތިން، ކީކޭތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޞިއްޙީ މަރުކަޒު މާނަކުރަނީ ހޮސްޕިޓާ، ހެލްތު ޕޯސްޓް
އެ ހުރިހާ ތަނެއްގެ ގޮތުގަ އި. ބެޓަރ، ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ދޭ ތަނެއްގައޭ. ނުވަތަ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ އެހެން ޖަހަންވީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އައި ތިންކް އިޓްސް ފައިން. ހެލްތް ޕޯސްޓެއް ވިޔަސް. (ރ) ކުޑަކުއްޖާގެ އެދުމުގެ މަތިން
މެނުވީ ކުޑަކުއްޖެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަނެއް ބަލާ ފާސްކުރަންވާނީ ނުވަތަ އެތެރެހަށީގެ ސާމްޕަލް ނަގަންވާނީ އެ
ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިއެއްގެ ހާޒިރުގައެވެ. ވެލް ދަ ކިޑް އިޒް ހައިޑިން ސަމްތިންގ އިން ދަ ޖެނިޓަލް އޭރިޔާ. އިފް ހީ
އިޒް ރިފިއުޒިންގ.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކުއްޖާ އަމިއްލައަށް ރިކުއެސްޓްކޮށްފިއްޔާ އެމީހުންނަށް ބެލޭތަ ކޮންމެ ޙާލަތެއްގައި؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޯ ނޯ، ވެން ދެއަރ އިޒް ކޮންސެންޓް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންނޭ. ކުޑަކުއްޖާއަށް ކޮންސެންޓެއް ވެސް ނުދެވޭތާ ބައެއް ތަންތަނުގައި. ބުނަން މި އުޅޭ އެއްޗަކީ ކުއްޖާ ލައްވާ
އެމީހުން ކޮންވިންސް ވެސް ކޮށްފާނެތާ ދައްކަބަލާށޭ ބަލަން ކިޔާފަ. ދެން ކުއްޖާ ބުނެފާނެތާ އާނ ބަލާށޭ، އެހެން
ބުނީމަ ވެސް އެ ބެލެނީއެއްނުން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ ކުއްޖާގެ އެދުމުގެމަތިން ޕޭރަންޓް ނުލާ ބަލަން ރިކުއެސްޓްކޮށްފާނެ. އެއީ
ބައެއްފަހަރު ޕޭރަންޓުންގެ ސައިޑުން އަންނަ ކަންތައްތައް ވެސް އެބަހުރޭ. އެހެންވީމާ، ނޯމަލީ ޕޭރަންޓު
ހުންނަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު ކުއްޖާ އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ރިކުއެސްޓް ކޮށްފިކަމުގައިވާނަމަ އެ ޕޭރަންޓް ނުބަހައްޓާ ދެން
ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކުރާނެ އެހެން ފަރާތެއްގެ ހާޒި ރުގައި ބަލަންޖެހޭނީ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މި ހާލަތަށް ބަލާ، އަނެއްކާ ވެސް މިއީ ކުއްޖާ އިންކާރުކުރަނީ. ކުޑަކުއްޖާގެ އެދުމުގެ މަތީން މެނުވީ
ކުޑަކުއްޖެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަނެއް ބަލާ ފާސްކުރަންވާނީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ ޕޭރެންޓް އެތާ ހުރުމަކީ ވެސް އެ ކުއްޖާއަށް ލިބޭ ޕްރޮޓެކްޓިވް ފެކްޓަރއެކޭ. މިސާލަކަށް
އެތެރެއަށް ނުވަތް ކަމުގައި ވިޔަސް ބޭރުގައި ހުރުމަކީ ވެސް އެ ކުއްޖާއަށް ލިބޭ ހިތްހަމަޖެހުމެއް. ޕޭރެންޓް ނެތިއްޖެ
ޙާލަތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ބޭފުޅެއް ނުވަތަ އެ ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ފަރާތެއް
ހުރުން ވަރަށް މުހިންމު ޕޭރަންޓް ނެތް ޙާލަތެއް ގައި. ދެން އެކަމަކު އޭނައަށް ރިޔަ ލައިޒް ކޮށްދޭންޖެހޭ އެބަ އޭނަގެ
ކޮންސެންޓާ އެކުގައޭ އެމީހަކު ވަންނަންވެސްވާނީ. ކުއްޖާ ބޭނުންނުވާ ޙާލަތުގައި ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ބޭފުޅަކަށް ވެސް
ނުވަދެވޭނެ އެއްޖިންސެއް ވިޔަސް. އޭނަގެ ރުހުން އޮންނަންޖެހޭނެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެ އޮޕްޝަންސް އެބައޮތޭ
ރޫމަށް ވައްދަން. އެކަމަކު ކުއްޖާއޭ އޭގައި ރުހުންދޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރު ޑަޒް ނޮޓް މީން ކުރިމަތީގައި ހު ރުން އޯ ހާޒިރު ޑަޒް ނޮޓް މީން ހަމަ ފެންނަގޮތަށް އޯ ޓޯޓަލީ ނޭކެޑްކޮށް
ފެންނަ ގޮތަށް ހުރުން. ހާޒިރު މީންސް ޖަސްޓް ޕްރެޒެންސް، ލައިކް ބޭރުގައި ވިޔަސް ކާޓަން ކަހާލާފައި ހުންނައިރު
އެތާ ހުންނަންވާނެއޭ. އޭރަށްތާ އެނގޭނީ ދެޓްސް އަ ޕްރޮޓެކްޝަން. އޭރުން ކަމެއްކުރަން އުޅޭ މީހަކަށް ވެސް ކަމެއް
ނުކުރެވޭނެތާ. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ ހާޒިރު އަޅުގަނޑުމެން މިތާނގައި މާނަކުރަން ބޭނުންވަނީ އެހެންނޭ. އަސްލު
އެހެން ވާރޑެއް އެތަނަށް ލެވޭކަމަށްވަންޏާ ޕަރފެކްޓް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެގްޒެކްޓްލީ. އެއީ ދެވަނަ މާނައެއް ނެގޭ ގޮތަކަށް އޮވެގެންނެއް ނުވާނެ. މިހާރު އެހެންނޫނިއްޔާ އެ މާނަކޮށްފާނެ
ކުރިމަތީގައޭ ހުންނަންޖެހޭނީ. އެއީ އަސްލު އަޅުގަނޑު މި ބުނާ ވާހަކައަކީ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކުއްޖާއަށް އެ އިޙްތިޔާރު ދީފައި އޮތުން ރަނގަޅު ކަންނޭނގޭ. އޭރަށް ކުއްޖާ އޯކޭ ވާ ޙާލަތުގައި،
ކޮމްފޮޓަބަލްވާ ހާލަތުގަ އި ހާޒި ރުގައި.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޚާއްޞަ ޙާ ލަތްތަކުގައި ކުދިންނާ ގުޅޭ ގަވާއިދު ހެދުން. ކުޑަކުދިންގެ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި އަންނަނިވި
ޙާލަތްތަކުގައިވާ ކުޑަކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ޢަމަލުކުރަނޭ ޙާއްޞަ އުސޫލުތަކެއް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަ ވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. -1 ޖިސްމާނީ ގޮތުން ޞި އްޙީ މައްސަލައެއް މެދުވެރިވެފައިވާ ކުދިން. (ށ) ނަފްސާނީ
ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި ނުވަތަ ނަފްސާނީ އަނިޔާ ލިބިފައިވާ ކުދިން. (ނ) ކުށުގެ ޝިކާރައަކަށްވެފައިވާ ކަމަށް
ބެލެވޭ ކުދިން. (ރ) އުމުރުން ހަ ގު ކުދިން. (ބ) މާބަނޑު އަންހެން ކުދިންނާއި ދަރިންނާ އެކުގައިވާ މައިން. (ޅ)
ބެލެނިވެރިން އިހުމާލުވެފައިވާ ކުދިން. (ކ) މުޖުތަމަޢުން އެކަހެރިވެފައިވާ ކުދިން. (އ) ލިޔަންކިޔަން ނޭނގޭ ކުދިން.
ސްޕެޝަލް ގްރޫޕްސް ކަވާޑްތޯ ހުރިހާ؟ ކޮމެންޓެއް އެބައޮތްތޯ؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓަކީ ކޮންސަރނެއް އިނގޭތޯ. ފުލުހުންނަށް މި ގަވާއިދުތައް ހެދޭނެތޯއޭ އެ ބޭފުޅުންގެ
ހުންނާނެތޯއޭ، އާދެ! ފުލުހުންނެއް ނޫންތޯ؟ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި. ދެން
އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ ފުލުހުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހީކުރީ. ފުލުހުންނެއް ނޫންތޯ މި ގަވާއިދު ހަދާނީ؟
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހިފެހެއްޓޭ ނުވަތަ ހައްޔަރުކުރެވޭ ކުއްޖަކު ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންވާނީ
ޙާއްޞަ ޙާލަތްތަކެއްގައި ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުންނެވެ. ރަނގަޅު ދެއްތޯ؟ (ށ) ކުށެއް ގެ ތުހުމަތުގައި ހިފެހެއްޓޭ ނުވަތަ
ހައްޔަރުކުރެވޭ ކުޑަކުއްޖަކު ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމުމުގެ ކުރިން އޭނާ ބަންދުގައި
ބެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ނޫން ޝަރުޠުތަކެއް ކަނޑައެޅެން އޮތްތޯ ކޯޓުން ބަލަންވާނެއެވެ. ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް
ނިންމުމުގައި ޤާޟީ ރިޢާޔަތްކުރަންވީ ކަންކަން. 58 ގެ (ހ). ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހިފެހެއްޓޭ ނުވަތަ ހައްޔަރުކުރެވޭ
ކުޑަކުއްޖަކު ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ޤާޟީ ނިންމަންވާނީ އޭނާ ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ
ކުށަކީ ބޮޑު ކުށެއް ކަމުގައިވެފައި އޭނާ ދޫކޮށްލައިފިނަމަ އަންނަނިވި ޙާލަތްތައް މެދުވެރިވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭނަމައެވެ.
-1 އޭނާއާމެދު ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގެ ހެކި ފޮރުވުމަށް ނުވަތަ އެ މައްސަލައިގައި ހެކިބަސް ދޭންހުރި
މީހަކަށް ނުފޫޒެއް ފޯރުވުމަށް އޭނާ މަސައްކަތްކޮށްފާނެކަމަށް ބެލެވުން. -2 އޭނާ ޖިނާޢީ ބޮޑު ކުށެއް ކޮށްފާނެ ކަމަށް
ބެލެވުން، ނުވަތަ -3 އޭނާ ކޯޓަށް ހާޒި ރު ނުވެދާނެކަމަށް ބެލެވުން، ނުވަތަ -4 އޭނާ ފިލާފާނެކަމަށް ބެލެވުން، ނުވަތަ
-5 އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ނުވަތަ އޭނާގެ އަމިއްލަ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ
ކަމަށް ބެލުން. (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖަކު ބަންދުކުރަން ނިންމަންވާނީ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ
އެންމެހައި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއިއެކު ބަންދުކުރުން ފިޔަވައި އެނޫން ފިޔަވަޅެއް އެޅެން އޮތްތޯ ބެލުމަށްފަހު
އެނޫން ގޮތެއް ނެތް ޙާލަތުގައެވެ. (ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތްތަކުގައި ވެސް ކުޑަކުއްޖަކު
ބަންދުކުރަންވަނީ އެކަށީގެންވާ އެންމެ ކުރު މުއްދަތަކަށެވެ. އަދި އެއްވެސް ޙާލަތެއްގައި ކުޑަކުއްޖަކު ޝަރީޢަ ތް
ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެއެވެ. (ރ) އެއް ކުއްޖަކަށްވުރެ...
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓެއް އެބައޮތް އިނގޭތޯ. ބަދަލުކޮށްލަ ން އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅަނީ، ދެން ހުށަހަޅާ ސަބަބު
ދަންނަވައިލާނަން. ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގެ ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބައެއްފަހަރު މައްސަލަތަކުގެ އެކިއެކި ބާވަތްތައް
ހުށަހެޅޭއިރުގައި ޝަރީޢަތް ނިންމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭފަދަ ޙާލަތްތައް ވެސް މެދުވެރިވަމުންދާތީ އާއި
ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓާ ބެހެއްޓުމަކީ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އެއްވެސް ފަރާތަކުން އެދިއްޖެނަމަ
އެކަމަކީ މައްސަލަ ބަލާ ޤާޟީއަށް މުރާޖަޢާކުރެވޭނެ ނިންމުމެއް ކަމުގައި އޮންނަ ކަމަށްވާތީ އަދި މިހާރު ވެސް
ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުކަމަށްވާތީ، ދެން އެއީ ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާތުގެ ގާނޫނުގައި ވެސް އެބަހުރި. ދެން މީގައި
ޙާލަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އާދެ. ހުރިހާ ކުދިންގެ ވާހަކައެއްނޫން އިނގޭތޯ. އެކަމަކު ބައެއްފަހަރު ބައެއް
ކުދިން މައްސަލަތަކުގައި ބަންދުކުރެވި ނޫނިއްޔާ މި ދޫކޮށްލާ ޙާލަތުގައި އެ ކުދިންގެ ރައްކާތެރިކަމާއި އެ ކަންކަން
ވެސް އެބަ އާދޭ. ދެން ކޯޓަށް ޙާޒިރުނުވުމާއި އެ ކަންކަން ވެސް އެބައާދޭ. ބަންދުކުރަން ކޮންމެހެންޖެހޭ ޙާލަތްތަކެއް

އެބަހުރި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިކޮޅުގެ ކޮމެންޓަކީ މި މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތްތަކުގައި
ވެސް ކުޑަކުއްޖަކު ބަންދުކުރަންވާނީ އެކަށީގެންވާ އެންމެ ކުރު މުއްދަތަކަށޭ. ދަޢުވާ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހު
މައްސަލައިގަ އި ވަށައިގެންވާ އެންމެހައި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު އެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން
ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުއްޖާ ބަންދުގައި ކޮންމެހެން ބަހައްޓަންޖެހިއްޖެ ޙާލަތެއްގައި ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރުމުގެ
އިޚްތިޔާރު މައްސަލަ ބަލާ ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވެއޭ. ދެން މި މިހާރު ޕްރެޓިކަލީ އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރުގައި ހުރި ދަތިތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުގައި މި ޕޮއިންޓު އަޅުގަނޑުމެން ލާފަ އި މި އޮތީ.
ކޮންމެ ކުއްޖަކީ ކޮންމެހެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ކުއްޖެއް ނޫނޭ. އެކަމަކު އެ ޙާލަތު ވެސް އެބަ އާދޭ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް، 58 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބުނޭ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކެއް. ބޮޑެތި ކުށްތަކެއް. އެއީ ކޮންމެފަހަރަކު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިއަލިޓީގަ އި މިވާގޮތަކީ ފުލުހުން ހަމަ މުއްދަތުޖަހަން ބުނޭ ހަމަ ބޮޑު މައްސަލައެކޭ އިނގޭތޯ.
ދެން ޤައުމީ މަސްލަޙަތާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތަކޭ. ދެން ސޮސައިޓީއަށް މީގެ ނުރައްކާވާނެއޭ. ދެން އަސްލު ބެއިޖިން ގ
ރޫލްގައި ވެސް އެބަ ބުނޭ ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޕްރޮޕޯޝަނަލިޓީއަށް ބަލަންޖެހޭނެއޭ. މާނައަކީ ކުށަށް އެކަންޏެއް ނޫނޭ
ބަލަންޖެހޭނީ. ކުށްކުރި ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށާއި އަދި ކުއްޖާއަށް ވެސް ބަލަންޖެހޭ އެބަ. އެހެންވީމާ، ތިން އެންގަލުން
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ވޭކުރަން، މި ބުރަދަން ދޭންޖެހޭ އެބަ މި ކަންތައްތަކަށް. އެހެންވީމާ، ބުނަން މި އުޅޭ
އެއްޗަކީ އަސްލު އެބަޖެހޭ ހަމައެކަނި ކުށަށް ނޫނޭ ބަލަންޖެހޭނީ. ކުއްޖާއަށާއި އަދި ކުށްކުރިއިރު ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށް
ވެސް ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭނެ. ދެން އެބަ ޑިފައިންވާންޖެހޭނެ ކަންނޭނގެ ބޮޑު ކުށެއް މިއީ ކޮން ކުށެއްކަން. ހަމަ ހުރިހާ
ކުށަކީ ފުލުހުންގެ ނަޒަރުގައި ބޮޑެތި ކުށް އިނގޭތޯ. އެގޮތަށް ހަމަ ހުށަހަޅާނީ ވެސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
ތަޖުރިބާކުރެވިފައި ހުރި ޙާލަތްތައް މި ޒައީ ވެސް ރަނގަޅު އެޑްކޮށްލަދެއްވިއްޔާ. ބައެއްފަހަރު ބޮޑު މައްސަލައެއްގައި
ހުރިހާ ކުދިން އީކުއަލީއެއްނޫން ޝާމިލުވަނީކީ. އެއްބައި ކުދިން އެ ޢަމަލު ހިންގާ. އަނެއްބައި ކުދިން މިކަމުގައި
ބައިވެރިވޭ އެބަ. އެކަމަކު ބައިވެރިވާ ކުއްޖާއަށް ވެސް އެއްކަލަ ބޮޑުކުށެކޭ ކިޔާފައި އޭނަ ދަޢުވާކުރަނީ އެހެން
ކަމަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކުއްޖާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަފާނެ. އެކަހަލަ ގޮތްގޮތް ވެސް އެބަ ހަދާ. އެއްކަލަ އެ ވަގުތު
މުޖުތަމަޢަށް ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް އައީމަ އެއަށް އެޓެންޝަން ދޭންވެގެން ކުއްޖާއަށް މުއްދަތު ވެސް ޖަހާފާނެ.
އެކަމަކު އެ ކުއްޖާގެ ބައިވެރިވުން ވަރަށް ކުޑަ އިނގޭތޯ. އެހެންވެފައި ވެސް އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައް ވީހާ
ވެސް ވަރަކަށް މިނިމައިޒުކުރޭތޯ ބެލުން ފެނޭ. އަދި މިއޮތްގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ ހަމަ އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ ކުދިން
ހަމަ ބަންދުކުރާނެހެން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޮޑެތި ކުށްތައް އެހެންވީމާ، ޑިފައިންކުރަންވީތޯ؟ ޑިފައިންކޮށްފައި ދެއްތޯ އޮތީ. ދެން އެހެންވީއިރު މައްސަލައެއް
ނެތެއްނޫންތޯ އޭގައި. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެހެންވީމާ، މިތަނަށް އެޑްކުރަން...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޮޑެތި ކުށްތަކަށް އަދި ކުށުގެ ޙާލަތަށް ބަލަންޖެހޭ. ކުއްޖާއަށާއި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެބައި ވެސް ހިމަނާލަންވީނޫންތޯ މިތަނަށް...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕްރޮޕޯޝަނަލިޓީއަށް ބަލާށޭ މި ބުނަނީ. އެއީ މައިގަނޑު ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމްނުންތޯ
ޒަޢީ. އެހެންވިމާ، އޭތި އެބަ ރިފްލެކްޓުކުރަން އެބަ ޖެހޭ ޤާޟީ ބައްލަވާ ކަންތައްތަކަށް ވެސް. ހަމައެކަނި ކުށަކަށް
ނޫނޭ ބަލަންޖެހޭނީ. މުޖުތަމަޢުގެ ރައްކާތެރިކަން ވެސް މުހިންމު. އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ޙައްޤުތައް ވެސް މުހިންމު.
ހަމަ އެފަދައިން ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށް ވެސް ރިޢާޔަތްކުރާށޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އެބައި ވެސް ހިމަނާލަންވީނޫންތޯ މިތަނަށް؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
(ހ) އަށް އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އިނގޭތޯ މި... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރާ
ވާހަކަދެއްތޯ މި. އޭގައި ބޮޑު ކުށެއް ކަމަށްވުމާއެކު އަދި ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުން ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓަށް
ބެލުމަށްފަހުގައޭ ބުނީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ރަނގަޅުވާނެ ކަންނޭނގެ. އޭރަށް ރިޕޯޓުގައި ކުއްޖާގެ ޙާލަތު
ބަޔާންކޮށްދޭން އެހެން ހެދުން ކިހިނެއްތޯ ވާނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ މައްސަލައެއް ނެތް.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޭގެ އިތުރަށް މި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރާ ޙާލަތުގެ ވާހަކަ މީގައި މި ބުނަނީ ކުއްޖަކު އެއްވެސް
ޙާލަތުގައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައި ބަހައްޓައިގެންނުވާނެތާ ދެއްތޯ. މި އެއްކަލަ މި ޢާއްމު
ބަހުރުވައިންނަމަ ވާނުވާއޭ ކަންނޭނގެ މި ކިޔަނީ ދެއްތޯ. އެ ކުއްޖާއަށް ކޮންއިރަކު ކަމެއް ނޭނގޭނެ އޭނަ ދޫވާނީ
ކިހިނެއް ކަމެއް ދެއްތޯ. އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދެންނެވި ގޮތަށް މިއީ ކޮންމެ ޙާލަތެއް ނޫން.
މިދެންނެވި ޙާލަތްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރެއްގެ ދަށުން އެބަހުރޭ އެކި ޙާލަތްތައް. ބޮޑެތި
ކުށުގައި ވެސް އެބަހުރޭ ގިންތިތަކެއް ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، އޭގައި އެ ޙާލަތަށް ބަލާފައި ކުއްޖާ ބަންދުގަ އި
ބަހައްޓަންޖެހޭ ޙާލަތްތައް ބައެއްފަހަރު އެބައާދޭ. އެހެންވީމާ، އެ ފުރުޞަތު ވެސް ގެއްލިގެންނުދާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް
ފަރުމާކުރުން އަޅުގަނޑަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، ކޮންތާކަށްތޯ ތި ބަދަލު ގެންނަންވީ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
(ނ) އަށް ބަދަލު ގެންނަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
(ނ). އާދެ! ވަޑައިގެން (ނ) އަށް. މިހާރު އެއިނދީ ޒައިމެންގެ ކޮމެންޓު. އާދެ! މައްސަލައިގަ އި ވަށައިގެންވާ
އެންމެހައި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު މިދެންނެވި ރޫނާ ތި ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތައްތައް ވެސް އޭގައި ހަމަ
ހިމެނޭނެ ގޮތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޯކޭތޯ މިހާރު.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑު އޭގައި މާއްދާއަކަށް ކޮމެންޓުކުރިން. އެއީ ވަކި މުއްދަތަކުން މުއްދަތަކުން ރިވިއުކުރެވޭ
ބަންދަކަށޭ ވާންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޑިސްކަސްކުރި ހަނދާނެއްވޭ. އެ މާއްދާ ނޫންތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަންދުކުރުން. އެކަމަކު އެއީ އަނެކައްޗަށްނޫންތޯ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ އެއީ ޑައިވަރޝަން ޕްރޮގްރާމްގައޭ އެއީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޑިޕެންޑްސް އޮން ދި ޤާޟީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޔެސް. ޤާޟީގެ ޙާލަތަށް ވެސް އަންނާނެ ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ އޭރުގެ މިދެންނެވީ ވިސްނުމަކީ ކުއްޖާ ދިގު މުއްދަތަކަށް ބަންދުކޮށްފައި ބެހެއްޓުމުގެ
ބަދަލުގައި އެ ބަންދުގެ ޑިއުރޭޝަން 15 ދުވަހުން 15 ދުވަހުން ރިވިއުކުރަމުންގެންދަންޖެހޭނެއޭ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސީދާ އެގްޒެކްޓް ކޯޒްއެއް ކަމަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އޭރުގެ މި ދެންނެވީ ވިސްނުމަކީ ކުއްޖާ ދިގު މުއްދަތަކަށް
ބެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ބަންދުގެ ޑިއުރޭޝަން 15 ދުވަހުން 15 ދުވަހުން ރިވިއުކުރަމުން ގެންދަންޖެހޭނެއޭ. އެ
ކޮމެންޓު އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ މިތާނގައި ނުވަތަ ކޮންމެވެސް އެއް ދިމާލެއްގައި ސީދާ އެގްޒެކްޓް ކިހިނެއް ކަމެއް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހައްޔަރުކުރުމާއި ބަންދުކުރުމަކީ އެންމެފަހުގެ ފިޔަވަޅު ކަމަށްވާ ބާރުތަކެއް. ގާނޫނާ ޚިލާފުވާ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން އެޅޭ ފިޔަވަޅެއްގެ ގޮތުގައި އޭނާ ހައްޔަރުކުރަންވާނީ ނުވަތަ ބަންދުކުރަންވާނީ އެންމެފަހުގެ
ފިޔަވަޅެއްގެ ގޮތުންނޭ. އަދި އެފަދައިން އެ ކުއްޖަކު ހައްޔަރު ނުވަތަ ބަންދުކުރަންވާނީ އެ ޙާލަތެއް ލާޒިމުކުރާ އެންމެ
ކުރު މުއްދަކަށޭ. އަދި ކުޑަކުއްޖަކު ބަންދުކުރުމަށް ނިންމާ ޙާލަތުގައި އެ ނިންމުމަކީ ކުއްޖާ ނުވަތަ ކުއްޖާގެ
މަސްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރާ ފަރާތަކުން އެދިއްޖެ ހިނދެއްގައި ކޮންމެ 15 ދުވަހަކާއި 30 ދުވަހަކުން ކުއްޖާ
ހައްޔަރުކުރުމަށް ނުވަތަ ބަންދުކުރުމަށް އަމުރު ކުރި ޝަރުޢީ ކޯޓު މެދުވެރިކޮށް މުރާޖަޢާކުރެވޭނެ ނިންމުމަކަށް
ވާންވާނެއޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އެޕްލައިކުރެވޭނެ ދެއްތޯ މިއަށް. ޝަރީޢަތް ނިންމެންދެން ބަންދުކުރާ ޙާލަތުގަ އި ވެސް ކުއްޖާގެ ބަންދު
ރިވިއުކުރަންޖެހޭނެއޭ ކޮންމެ 15 ދުވަހަކާއި 30 ދުވަހަކުން ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ ދެއްތޯ. އިންތި އޯކޭތޯ މިހާރު؟ އޯކޭ ވަޑައިގަނޭ 50... އެއީ ކޮން ބާބެއްތޯ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ދެންމެގައި ތި... ދެން މި އޮތީ 12 ވަނަ މާއްދާއަށް އެބަ ކުޑަކޮށް ބަ ލާލަންޖެހޭ ކަންނޭނގެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ބާބު ބަލާ ލަން ހިނގާ. ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ އަސާސްތައް. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅެއްނޫންތޯ. ބޭސިކު
ޕްރިންސިޕަލްސް.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަމަކު ތުހުމަތަކަށް ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހަކު މި ހައްޔަރުކުރެވެނީ 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އެންމެ ދިގު ބަންދަކީ
ދެއްތޯ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އެ ވާހަކަތޯ 12 ގައި އެ ބުނަނީ ނޫނީ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަނދުކޮށްފައި ހުންނަ
ވާހަކަތޯ. މި 12 ވަނަ މާއްދާ އެޕްލައި ވަނީ ހަމައެކަނި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރާ ޙާލަތަށް. 15 ދުވަހަކުން
ރިވިއުކުރަންޖެހޭ ކަމުގައި ވާނަމަ، ނޫންތޯ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރިވިއުކުރަން 15 ދުވަސް ނުވަތަ 30 ދުވަހުގެ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިއީ މުޅި ގާނޫނުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެ.
އެހެންވީމާ، ހިނގާނެ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ، ވާހަކަދައްކާ ކްލޯޒަސް. ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމާ ގުޅޭގޮތުން މި
ބާބުގައި ކަނޑައަޅާ އަސާސްތައް މުޅި ގާނޫނުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެ. ސޯ އިޓް އެޕްލައިސް.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޖީ، އަޅުގަނޑަށް މީގައި ވިސްނެނީ އަސްލު ކުދިން މިހާރު ވެސް މިހެން ބަންދުކުރަމުންދާއިރުގައި ކުއްޖާގެ ޙާލަތު
އެބަ ތަފާތުވޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަންދަށްލާ ކުއްޖާގެ ޕޭރެންޓު މިތިބީ ރަށުގަ އި މިސާލަކަށް. ދެން ކުއްޖާ މާލޭގައި
ބަލަހައްޓާނެ އެއްވެސް ބެލެހެއްޓުންތެރި ފަރާތެއް ނެތަތީ އަޅުގަނޑުމެން އެވަގުތު ކުއްޖާ ރަށަށް ފޮނުވެން ނެތީމަ
ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގަ އި މި ބަންދުކުރީ ނޫނީ ސަރުކާރު ދައުލަތުން މި ކަނޑައަޅާ ތަނެއްގައި. މާދަމާ ނޫނީ ދެން
އެ ކުއްޖާ ބަންދުގައި ހުރި ޑިއުރޭޝަން ތެރޭގައި ކުއްޖާގެ ޕޭރެންޓުން މާލެއަށް އެ ކުއްޖާ ހުރި ތަނަކަށް އައިސް އެ
ކުއްޖާއާ ޙަވާލުވާން ބޭނުންވާ ޙާލަތުގައި ބަންދު ރިވިއުކުރެވެންޖެހޭނެތާ ޕޭރެންޓުންނާ ކުއްޖާ ޙަވާލުކުރެވޭއިރު. މިހާރު
ވެސް ހަމަ ހުށަހަޅަމުން އެބަ ގެންދޭ. އެހެންވީމާ، އެ ޙާލަތުގައި އެ ނިންމުމަކީ ގަވާއިދުން މުރާޖަޢާކުރެވޭ
ނިންމުމަކަށްވާންވާނެ. އެ ރިވިއުކުރާ ވާހަކަ މިތާ މި ބުނަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިތަނަށް މި ލާފައި އޮތް
ކޮމެންޓަކީ ކިހިނެއްތޯ، ކޮން ފަރާތަކުން އައިސްފައިން ކޮމެންޓެއްތޯ ބަލާލައިފިއްޔާ އޭގެ ސަބަބު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އޮންނާނެތާ. ކޮން މުއައްސަސާއަކުން ލައްވާފައި އޮތް ކޮމެންޓެއްތޯ ބައްލަވާލެއްވީމާ މީތީގަ އި. ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން
ބަންދުކުރާ ޙާލަތުގައި މީތި ހަމަ އެޕްލިކަބަލް އިނގޭތޯ، މި ޑިއުރޭޝަން 15 ނޫނީ 30 އިން ރިވިއުކުރަން މި އޮތް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ބޭފުޅުންގެ ސަބަބަކީ މި މާއްދާގައިވާ ޢިބާރާތް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) އާ އެއްގޮތަށް؛
އެއެއްނޫން ދެއްތޯ. އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ ކޮމެންޓު ބައި. މި މާއްދާގައި މިހާރު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން ކުޑަކުއްޖަކު
ބަންދުކުރުމަށް ނިންމާ ޙާލަތުގައި އެ ނިންމުން ގަވާއިދުން މުރާޖަޢާކުރަމުންދާނެކަން ކަށަވަރުކުރުމޭ. އެ ނިންމުން
މުރާޖަޢާކުރާނެ ވަކި މުއްދަތެއް ސްޕެސިފިކުކުރަން މުއްދަތެއް ދީފައި އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ، މުއްދަތު ނަގަންވީނޫންތޯ

އެ ތަނުން. އޭރުން އެ މައްސަލަ ޙައްލުވާނެނޫންތޯ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ކުރިން އިނީ ގަވާއިދުންނޭ. މި މުއްދަތު
މިއިނދީ މި ބޭފުޅުން ލައްވާފަ. ސްޕެސިޕިކުކުރަންވެގެން ލީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ، އޭރު ފެނުނީ މިހާރު
ތި ވިދާޅުވާ ޙާލަތް ނުވިސްނުވީ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެހެންވީމާ، މި ކޮމެންޓު...
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިހާރު މީތި ނަގަންވީ، މިހާރު މި 12 ވަނަ މާއްދާއަށް 15 ދުވަހުން މިއިނދީނޫންތޯ މީތި.
މިތަނަށް ރަނގަޅުތޯ. ލާފައި އަސާސްތަކުން މުއްދަތު ނަގަންވީނޫންތޯ. އެނގިއްޖެތޯ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ އެއްޗެއް.
މިތަނަށް މުހިންމުހޭ 15 ދުވަހުން 30 ދުވަހުން. އޮކޭ. އެހެންވީމާ، މިތަނަށް ލާންވީނޫންތޯ ގަވާއިދުން، މިގޮތުން
ނިންމާ ނިންމުން ގަވާއިދުން މުރާޖަޢާ ކުރެވެންވާނެއޭ. އޭރަށް ނިމުނީނޫންތޯ. ޔޫ ވީ ޖަސްޓު ވޯންޓު ޓު ރިވިއު.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެން އެހެންވީމާ، މަތީގައި... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޕީރިއަޑިކަލީ ރިވިއު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ގަވާއިދު، މިހާރު ވަކި ޙާލަތެއް ކްރިއޭޓް ނުވިޔަސް ވެސް ގަވާއިދުން މުރާޖަޢާކުރަންވާނެނޫންތޯ.
ޔޫ ގެޓް ވަޓް އައި އެމް ސެއިން ގ. ޕީރިއެޑިކް މިސާލަކަށް ތިން މަހުން، މިސާލަކަށް އޭރުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވަންތޯ
ކުޑަކޮށް ދޫކޮށްލަންވިއްޔޭ އެހެން ހިތަށްއެރުމުގެ އިތުރުން އޭނަގެ ބަންދުކުރުން ރިވިއުވާނެނޫންތޯއޭ އިފް ދެއަރ އިޒް
އަ ޕީރިއަޑިކް އޮޓަމެޓިކަ ލީ ވެސް ޕީރިއެޑިކަލީ އެސެސްކުރެވޭ ގޮތެއް އޮންނަންޏާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިތަނަށް މިހާރު
ރަނގަޅުތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީގައި އެބަބުނޭ (ށ) ގައި އިނގޭތޯ. މިހާރު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުން، ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ނޫން
ޝަރުޠުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި އޮތުން ކޯޓުން ބަލަންވާނެ އޭ. މީގައި އޮބްޝަންސްތަކެއް ނުދޭ އެއްކަލަ ކުއްޖާ ބަންދު...
މިހާރު މިސާލަކަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު ދެން ކުއްޖާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތިދާނެ. ހަމަ
އޮޕްޝަންސްތަކެއް ދީފައި ކުއްޖާ ރިލީޒްކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު މީގައި އޮޕްޝަންސްތަކެއް ނެތޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޮޕްޝަންސްތައް ކަނޑައަޅަންވީތޯ އަޅުގަނޑުމެން؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު ކަނޑަނާޅައިފިއްޔާ މިހާރު ދިމާވާ މައްސަލައަކީ ހުރިހާ ކުދިން ވެސް ގެންގޮސް މި ޖަލަށް މި ލަނީ. މައްސަލަ
ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން އެބަ ޖަލަށްލާ. އޭގެ ބަދަލުގައި ހަމަ ކުދިން ކޮމިއުނިޓީގައި ބެހެއްޓިދާނެ. އޮޕްޝަންސްތަކެއް
ދެވިދާނެ. އޮޕްޝަންސްތަކެއް ދޭންވީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޓް އަރ ދި އޮޕްޝަންސް؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިސާލަކަށް ދެވިދާނެ އޮޕްޝަންސްތަކުގެ ތެރޭގައި، ވަކި ތަނަކަށް ހާޒިރުވެ ސޮއިކުރުން. ކާފިއު މިސާލަކަށް ވަކި
ގަޑިތަކެއްގައި ބޭރަށް ނުކުމެ ނޫޅުން. ދެން ވަކި ހިސާބުގަނޑަކަށް ނުދިއުން. މައިންބަފައިން ގާތުން
ސްޕަވައިޒްކުރުން. ޕްރޮގްރާމެއްގައި ބައިވެރިވުން. މިކަހަލަ އެއްޗެހިތަކެއް އެބަ އަންނަންޖެހޭ އޮޕްޝަންސްތަ ކެއް. ދެން
މިހާރު އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ކްރިމިނަލް ޕްރޮސިޖަރ ކޯޑު ބުނާގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ ގޭ ބަންދެއް ނުކުރެވޭނެ. ޕްރީ
ޓްރަޔަލްގައި ހުންނަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަކުދިންނަށް ގޭބަންދު ގެނެވޭނެނުންތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނބުރާ. އެހެން ގާނޫނެއްގައި އެގޮތަށް ބަޔާންވެފައި
ވީނަމަވެސް މު ކުޑަކުއްޖަކަށްވާތީވެ...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަށް އެބަޖެހޭ އޮޕްޝަންސްތަކެއް ދޭން. ކޮންމެހެން ބަންދުގައި ބަހައްޓާކަށް ނުޖެހެއޭ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން. މިހާރު
ވެސް އެގޮތަށް ބަހައްޓައޭ. ނޯވޭ އެހެން އޮޕްޝަންސްތަކެއް. ކޯޓުން އެހެން އޮޕްޝަނެއް ދީފިއްޔާ މަތީ ކޯޓުތަކަށް
ގޮސް އިސްތިޢުނާފުކުރޭ އެބަ ޕީ.ޖީން. އެހެންވީމާ، އޮޕްޝަންސްތަކެއް ދޭށޭ އެހެންނޫނިއްޔާމުން އަންނާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހިންގަވާ! އެ އޮޕްޝަންސްތަ އް ޖަހަމާ މިތާ. އާދެ! ޒައީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އޮޕްޝަންސްތަކެއް ހަމަ ލިޔުން ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު ކަންނޭނގެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހުރިހާ
އޮޕްޝަންސްތަކެއް މިތާނގައި ނުވެ އް ލިޔެވޭނެ. އެއީ ކުއްޖާއަށް އޮޕްޝަންސް ދޭއިރުގައި ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށް
ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުގައި އެކި ކުދިންނަށް އެކި އޮޕްޝަންސްތައް އަންނާނީ ދެއްތޯ. މި ދެންނެވީ ކޭސް ބައި ކޭސް...
ދެން ރޫނާ އެ ފާހަގަކުރެއްވި ބައިގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ކޮމެންޓެއް އެބައިން އިނގޭތޯ ފަހަތުން އެބައާދޭ ވަކިން
ހަމަ ކުޑަކުއްޖާ ގޭބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ މާއްދާއެއް އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން އެބައިން 58 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ)
ގެ ގޮތުގައި. އެބައި އިތުރުކުރުމާއެކީގައި އެކަމަކު މިހާރު ވެސް ހަމަ ޝަރުޠުތަކެއް ކޮށްފައި ކުދިން ދޫކޮށްލެވޭ. އެ
ޙާލަތަކީ ކުއްޖާ ބަންދުގައި ހުންނާނެ ޙާލަތެއް ނޫން. އެކަމަކު (ށ) ގައި މި ބުނަނީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހިފެހެއްޓޭ
ނުވަތަ ހައްޔަރުކުރެވޭ ކުޑަކުއްޖަކު ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމުމުގެ ކުރިން އޭނާ
ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ނޫން ޝަ ރުޠުތަކެއް ކަނޑައެޅެން އޮތްތޯ ކޯޓުން ބަލަންވާނެއޭ. މިއީ ދޫކޮށްލާ
ޙާލަތުގައި ކުއްޖާއަށް ކުރާ ޝަ ރުޠުތަކުގެ ވާހަކަ މިތާނގައި މި ބުނަނީ. ދެން ޝަރުޠުތަކެއް މީގައި ހިމެނުން
މައްސަލައެއް ހަމަ ނޫން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ އޭތި އޯކޭ. ހަމަ ޝަރުޠުތަކަކީ ބަދަލުވާ ނޫނީ ތަފާތު ވާ
ޙާލަތްތަކެއް އަންނާތީ ތަފާތު ޝަރުޠުތަކެއް ހުންނާނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަކި ޝަރުޠުތަކެއް މީގައި ގެނެއްސަ
މި ނޫން އެހެން ޝަރު ޠުތަކެއް ވެސް ކުރެވިދާނެއޭ އެ ގޮތަށް ގެނެވިދާނެ ކަންނޭނގެ ދެއްތޯ. ދެން ޢާއްމުކޮށް ހަމަ
ރޫނާ ދެންމެ އެ ކިޔު އްވާލެއްވި ޝަރުޠުތަކަކީ މިހާރު ވެސް ހަމަ ކުދިން ޝަރުޠުކޮށްފައި ދޫކޮށްލާއިރުގައި ކަނޑައަޅާ
ޝަރުޠުތައް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ލިޔުމުންވާނެ ގެއްލުމެއް ނެތް ކަންނޭނގެ. ޤާޟީ ބަދަލުވީމާ ބައެއްފަހަރު އެ ޕްރިންސިޕަލްސް އެ
ގެންގުޅޭ ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސް އެޕްލައި ނުކުރެވޭ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ނޫން އަޅުގަނޑު ފައްޓަމުން ވެސް ހެނދުނު
ވެސް ދަންނަވައިފިން މިއަދު މި ކޮމިޓީ ހިނގާނީ މީތި ނިމެންދެނޭ. އެހެންވީމާ، މިތަނަށް ހިންގަވާތޯ އަޅުގަނޑުމެން
ލަމާ ލިސްޓްކުރަމާ. ލިސްޓްކުރާއިރު ވެސް ޒައީ އެ ވިދާޅުވި ޕޮއިންޓަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި އެއީ ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށް
ބަލާފައި އެ ރިޕޯޓަށް ބަލާފައި ދެން އެ އޮޕްޝަންސްތައް ލާފައި އެންމެފަހު މާއްދާއަކަށް މިނޫން، ނޮން އެގްޒޯސްޓިވް
ލިސްޓެއް ގޮތަށް. އެންމެފަހު މާއްދާގައި ލާނީ މި ނޫން އެހެން ގޮތްތަކެއް ވެސް ކަނޑައެޅިދާނެ. އޮޕްޝަންސްތައް
ރޫނާ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ކުރިއަށްދާންވީ ދެއްތޯ. 58 ވަނަ މާއްދާގެ 1. މިހާރު (ހ) ގައި މި ބުނަނީ ކުށެއްގެ
ތުހުމަތުގައި ހިފެހެއްޓޭނެ ނުވަތަ ހައްޔަރުކުރެވޭ ކުޑަކުއްޖަކު ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް
ޤާޟީ ނިންމަންވާނީ އޭނާ ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށަކީ ބޮޑު ކުށެއްކަމުގައި ވެފައި އަދި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއިން ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު އޭނާ ދޫކޮށްލައިފިނަމަ އަންނަނިވި ޙާލަތްތައް

މެދުވެރިވެދާނެ ކަމަށެވެ. -1 އަޅުގަނޑުމެން ކިޔައިފިން ކަންނޭނގެ މި ލިސްޓް އެއްކޮށް. 59 ވަނަ މާއްދާއަށް
ވަޑައިގެން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
58 ގެ (ރ) އިނގޭތޯ. (ރ) ގައި އެބަބުނޭ އެއް ކުއްޖަކަށްވުރެން ގިނަ ކުދިން ހިމެނޭ މައްސަލައެއްގައި ފިޔަވަޅު އެ
ނޫން ޙާލަތެއްގައި. މާނައަކީ ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކުރާނީ ކުއްޖާ ފުރުޞަތަށް އެއްޗެއް ދޭއިރު.
އެހެންނަމަވެސް، އެއް ކުއްޖަކަށްވުރެން ގިނަ ކުދިން ހިމެނޭ ކުދިން އިސްތިސްނާވެއޭ. އެކަހަލަ ގޮތަކަށް މި މާއްދާ މި
އިންނަނީ. އަޅުގަނޑަށް އޭތި މާނަކުރެވުނީ އެ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އެހެން ވެފައި ވެސް އެބަހުރި. މިހާރު ގުރޫ ޕް
މާރާމާރީގައި އެކަހަލަ ކޭސަސްތަކުގައި ވެސް އެކި ކުދިންގެ ބައިވެރިވުން މި ވަނީ އެކި ލެވަލަށް. އެކަމަކު ކޮންމެ
ކުއްޖެއް ވެސް އިންޑިވިޖުއަލީ ބަލަންޖެހޭނެ. ގްރޫޕެކޭ ކިޔާފައި ގުރޫޕަކުން އެއްގޮތަކަށް ޢަމަލުކޮށްގެންނުވާނެ. އެއީ
ގޯހެއްހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންވެގެން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
58 ވަނަ މާއްދާއަށް (ޅ) ގެ ގޮތުގައި އަކުރެއް އިތުރުކުރުން. ދެން އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމެންޓް ފޮނުވާލާފައި
އޮންނާނެ. މި މާއްދާގެ ދަށުން ކުއްޖަކު ބަންދު، މި މާއްދާގެ ދަށުން ކުއްޖަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުން ޤާޟީ ނިންމާ
ޙާލަތުގައި އެ މައްސަލައިގެ ވަށައިގެންވާ އެންމެހައި ކަންކަމަށާއި ކުއްޖާގެ ޙާލަތައް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު އެ ކުއްޖާ
ގޭގައި ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެއީ ރޫނާ ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް
މިހާރަކު ނެތް އިނގޭތޯ. އެއީ ޖަލުތަކާއި ޕެ ރޯލްގެ ގާނޫނުގައި ބުނާގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ ކުއްޖާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ
ޙާލަތުގައި މި ބަހައްޓަންޖެހެނީ އީދަރ ކަސްޓޯޑިއަލް ޖަލެއްގައި ނޫނީ ރިމާންޑް ޖަލެއްގައި. އެނޫން އެހެން އެއްވެސް
އޮޕްޝަނެއް ނެތް. ދެން އެކަމަކު ކުޑަކުދިންނަށްވީތީވެ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެ އޮޕްޝަން ގެންގުޅެން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތާއީދު. އައި ތިންކް ކުޑަކުދިންވީމަ ގޭގައި ބަންދުކު ރުމުގެ އޮޕްޝަން އޮންނަޖެހޭނެހެން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންނޫނިއްޔާ ހަމަ ހައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ނެރޭ އަމުރުތައް ވެސް މުޅިން ހަމަ
ބަދަލުވެގެންދާތަން ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، ސޯ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތާއީދު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިޞްލާޙީ އެއްވެސް ކަމެއްކުރާނަމަ ކުޑަ ކުއްޖެއްވެއްޖިއްޔާ އެންމެ ފަސްޓް
އޮޕްޝަނަކީ އަސްލު ގެހެން. ދެން އެހެން ތަނެއް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝަރުޠަކާއިއެކު ދޫކޮށްލުން. 59 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ). ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވޭ ކުޑަކުއްޖަކު ދޫކޮށްލުމަށް ޤާޟީ ނިންމުމުގައި އަންނަނިވި
ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމަކަށް ޝަރުޠުކޮށް އޭނާ ދޫކޮށްލުމަށް ޤާޟީއަށް ނިންމިދާނެއޭ. -1 ބަންދުން ދޫކޮށްލާފާއި
ހުންނައިރު އެއްވެސް ގާނޫނި ޚިލާފު ޢަމަލެއް ނުވަތަ އިތުރު ކުށެއް ނުކުރުން. -2 ތަޙުޤީޤުގެ މަރުޙަލާގައި
ތަޙުޤީޤުކުރާ ފަރާތުން ހާޒިރުވާން އަންގާ ތަންތަނަށް ހާޒިރުވުން. -3 ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ކޯޓަށް ހާޒިރުވާންޖެހޭ
ގަޑިއަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުވުން. -4 ގަވާއިދުން ސްކޫލަށް ދިއުން. -5 ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޕްރޮގްރާމެއްގައި ބައިވެރިވުން.
-6 ދަތުރުފަތުރުކުރުމާއި އުޅޭނޭ ތަންތަނާއި މީހުންނާއި މުޢާމަލާތްކުރުމާއިމެދު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރުން.
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މާއްދާގެ ދަށުން ރަށު ބަންދު އޭނދީ އޯލްރެޑީ އައިއްސަހެން. -7 ކުށުގެ ސަބަބުން ގެއްލުން
ލިބުނު މީހާއާ އަދި އެ މައްސަލައިގައި ހެކި ބަސް ދޭނޭ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ މީހުންނާ މުޢާމަލާތް ނުކުރުމާއި
ބައްދަލުނުކުރުން. -8 ކަނޑައަޅާފައިވާ ގާނޫނު ތަންފީޛު ކުރާ އިދާރާއަކަށް ނުވަތަ އެހެން ވެސް އިދާރާއަކަށް
ގަވާއިދުން ރިޕޯޓްކުރުން. -9 ގޭގައި ހުރުމަށް ކަނޑައަޅައި އަންގާފައިވާ ވަގުތުގައި ނުވަތަ މުއްދަތުގައި އެގޮތަށް
ޢަމަލުކުރުން. -10 ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޞިއްޙީ ނުވަތަ ނަފުސާނީ ފަރުވާ ލިބިގަތުން. -11 ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް
ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް އެހެން ބޭނުމެއްގައި ދޫކުރުމަށްފަހު ކަނޑައަޅާ ވަކި ވަގުތެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަކި
ތަނަކަށް ބަންދުގައި ހުރުމަށް އެނބުރި އައުން. -12 އެއީ އެ ކަރފިއުސް ދެއްތޯ. -12 މި ގާނޫނު 36 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޑައިވަރޝަންގެ ފިޔަވަޅެއްގައި ބައިވެރިވުމަށް އެންގުން. -13 ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށާއި މައްސަލައިގެ
ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އިތުރު ޝަރުޠު. އޯކޭ ދެއްތޯ. ވަރަށް އެގްޒޯސްޓިވް ނޫންތޯ. ޒައި.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
59 ވަނަ މާއްދާއަށް އެބަހުރި އިނގޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓުތަކެއް. 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ -1 މިހާރު މި
އޮތްގޮތް ކުޑަކޮށް ޢިބާރާތް ރީފްރޭޝްކޮށްލަންވީ އަސްލު. ބަންދުން ދޫކޮށްލާފައި ހުންނައިރު އެއްވެސް ގާނޫނާ ޚިލާފު
ޢަމަލެއްގެ ބަދަލުގައި ގާނޫނާ ޚިލާފު އެ އްވެސް ޢަމަލެއް. އެގޮތަށް ޢިބާރާތް ބަދަލުކޮށްލައްވަން. ދެން 59 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) ގެ 8. ކަނޑައަޅާފައިވާ ގާނޫނު ތަންފިޛު ކުރާ އިދާރާއަކަށް ނުވަތަ އެހެން ވެސް އިދާރާއަކަށް ގަވާއިދުން
ރިޕޯޓްކުރުން. އޭގައި މާއްދާގެ ޢިބާރާތް ހަމަ ބަދަލުކޮށްލުން. ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއަކަށް ނުވަތަ އެހެން ވެސް
އިދާރާއަކަށް ގަވާއިދުން ރިޕޯޓްކުރުން. ކަނޑައަޅާފައިވާ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާތަކެއް އެހެންނެއްނޫން. ގާނޫނު

ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއަކަށް އެގޮތަށް. 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 13. "ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށާއި މައްސަލައިގެ ބާވަތަ ށް
ރިޢާޔަތްކޮށް އިތުރު ޝަރުޠު" އޭގެ ބަދަލުގައި "ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށާއި މައްސަލައިގެ ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މަތީގައި
ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޝަރުޠުތަކުގެ އިތުރުން އިތުރު ޝަރުޠެ އް ނުވަތަ ޝަރުޠުތަކެއް ކަނޑައެޅުން". ދެން ބޮޑަށް
ތަންކޮޅެއް ގާނޫނީ ޢިބާރާތުން ބުނުމަށް ޓަކައި އަނެއްހެން ދެން. ހަމަ އެކައްޗެކޭ އެ ބުނަނީ. އެކަމަކު ތަންކޮޅެއް
ރީތިކޮށްލަން ދެއްތޯ. ދެން އަދި އެބައިން އިނގޭތޯ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ގޮތުގައި އަކުރެއް އިތުރުކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހުށަހަޅަން. އެއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވޭ ކުއްޖަކު މި މާއްދާގެ ދަށުން ޝަރުޠު ކޮށް
ދޫކޮށްލާ ދޫކޮށްލުމަކީ ކޯޓުން ބޭނުންވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައި މުރާޖަޢާކުރެވިދާނެ ނިންމުމެކެވެ. އެބައި އިތުރުކުރަން.
އެހެންނޫނީ ޝަރުޠުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި ދޫކޮށްލާއިރުގައި ދެން ހަދާނެ އިތުރު ގޮތެއް ނޯވޭ. ޝަރުޠާ ޚިލާފުވީމަ
ކިހިނެއްތޯ. ޝަރު ޠާ ޚިލާފުވީމަ ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްތަކެއް މި ގެންނަންޖެހެނީ ކުދިން އެ ޝަރުޠުތަކަށް ޢަމަލުކުރުވުމަށް
ޓަކައި.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް އެބައޮތް ކޮމެންޓެއް މިއަށް އިނގޭތޯ. އެއީ ޕޭރެންޓުންނަށް އެބަ ޕްރޮގްރާމު ހިންގަންޖެހޭ.
މީގައި ނެތް ޕޭރެންޓުން. ވަރަށް މުހިންމު ބައެއް މިސްވޭ އެބަ. ހުރިހާ ވެސް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ
ކުއްޖާއަށް. އެހެންވީމާ، މައިންބަފައިން އެ ބައި، އަދި ކޮން ބައެއްތޯ ކުދިންގެ ޕްރޮގްރާމު ކުރިއަށްދާއިރު
މޮނިޓަރކުރާނީ. އެބައި ވެސް އެބަ ހިމަނަންޖެހޭ ކަންނޭނގެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ވަކި މާއްދާއެއް ލާން. އެ މާއްދާ ލާފައި މި ޙާލަތުގައި ތިބޭ ކުދިންގެ މައިންބަފައިންނަށް
ޕްރޮގްރާމް ހިންގަންވާނެއޭ. ދެން އެ ޕްރޮގްރާމްތައް ޑައިވަރޝަން މަރުޙަލާގައި ވެސް އަދި ކުއްޖާ ބަންދުގައި،
ކުއްޖާގެ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ މަރުޙަލާގައި ވެސް ހިނގާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އެކަން ކުރާނީ ކޮން
ބައެއްކަން ސާފުކުރަން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ކުއްޖާ ޝަރުޠު ކޮށް ދޫކޮށްލާއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކުއްޖާއަށް ޝަރުޠުތަކެއް ކުރާ އުސޫލުން ހަމަ
މަންމަ ނޫނީ ބެލެނިވެރިންނަށް ވެސް ޝަރުޠުތަކެއް ހިމަނާ ގޮތަށް ބާއްވަންވީ ކަންނޭނގެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ ސުޕަރވިޝަން އޯޑަރއޭ. މިތަނަށް ލާންވީ ނޫންތޯ ސުޕަރވިޝަން އޯޑަރ. އެ ނިމުނީ ނޫންތޯ. އިތުރުކޮށްލަންވީ
ނޫންތޯ ބައެއް. 14.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންކަމަށްވާނަމަ 59 ގެ (ހ) ގެ އެ ޢިބާރާތް ވެސް ބަދަލުކޮށްލަންޖެހޭނެ ކަންނޭނގެ. ކު އްޖާ އާއި ބެލެނިވެރިންނަށް
ޝަރުޠުތައް ކަނޑައެޅޭނެ ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ބްރޭކެއް ނަގަމާތޯ ސައި އެބަ ތައްޔާރުވޭ. (ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޯކޭ. އަޅުގަނޑުމެން 60 ވަނަ
މާއްދާއިންތޯ ފަށަންވީ މިހާރު؟ 9 ނިމުނީ. އެހެން ބާބެއް މިއީ ދެއްތޯ؟ ކޮން ބާބެއްތޯ މިއީ؟ ދަޢުވާކުރުމުގެ މަރުޙަލާ،
11 ވަނަ ބާބު. ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާ އުފުލުން. 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް
ދަޢުވާކުރުމަށް ޓަކައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައަކާއިމެދު އެކަށީގެންވާ އަވަސް މިނެއްގައި
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ގޮތެއް ނިންމަންވާނެއޭ. (ށ) ކުޑަކުއްޖަކާ ދެކޮޅަށް ކުށެއް ސާބިތުވާ މިންވަރަށް
މައްސަލައެއްގައި ހެކި ލިބިފައި ހުރުމަކީ އެ ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް އެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލަންވީ ހަމައެކަނި
ސަބަބަށްވެގެން ނުވާނެއޭ. ކޮންމެ ޙާ ލަތެއްގައި ވެސް ކުއްޖާގެ އުމުރަށާއި، ތަޞައްރަފު ފުދިފައިވާ މިންވަ ރަށާއި،
ކުށްކުރަން މެދުވެރިވި ޙާލަތަށާއި، ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތަށާއި، ކުއްޖާ ހެޔޮގޮތުގައި އަނބުރާ މުޖުތަމަޢުއަށް ގެނައުމުގެ
މުހިންމު ކަމަށާއި، ޢާއްމު މަސްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއޭ. ވަޓް އިޒް ޢާއްމު މަސްލަޙަތު؟ އޯކޭ، އޯކޭ، އޯކޭ،
އޯކޭ. ޑައިވަރޝަނަށް ފުރުޞަތު ދިނުން 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި ގާނޫނުގެ...
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި މި ބުނާ ކުއްޖަކާ ދެކޮޅަށް ކުށެއް ސާބިތުވާ މިންވަރަށް މައްސަލައެއްގައި ހެކި ލިބިފައި
ހުރުމަކީ އެ ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް އެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލަންވީ ހަމައެކަނި ސަބަބަށްވެގެން ނުވާނެއޭ ބުނެފައި ދެން މި
އޮންނަ ބައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ ލިބޭ ރިޕޯޓެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް. އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑުމެން
ކަނޑާލިން ރިޕޯޓް. އެހެންވީމާ، ކިހިނެއްތޯ އޭތީގައި އެ ކޮންމެ ޙާލަތެއްގައި ވެސް ކުއްޖާގެ އުމުރަށާއި، ތަޞައްރަފު
ފުދިފައިވާ މިންވަރަށާއި، ކުށްކުރަން މެދުވެރިވި ޙާ ލަތަށާއި، ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތަށާއި، ކުއްޖާ ހެޔޮގޮތުގައި އަނބުރާ
މުޖުތަމަޢުއަށް ގެނައުމުގެ މުހިންމު ކަމަށާއި، ޢާއްމު މަސްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއޭ. ދެން މި ދެންނެވި ބައިތައް

އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނީ ޖޭ.ޖޭ.ޔޫއިން އެ ފޮނުވާ ރިޕޯޓުގެ އަލީގައި. އާދެ! އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން
ރިޕޯޓް އެ ބޭފުޅާއަށް ނުފޮނުވާ ގޮތަށް ދެއްތޯ ނިންމީ. އެހެންވީމާ، މީގެ މި ބައިގައި މި ބުނާ ބައި ފުރިހަމައެއް
ނުކުރެވޭނެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ (ނ) އެއް އިތުރުކުރަން (ށ) ގެ ފަހަތަށް. މި މާއްދާގެ (ށ)
ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތު ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި ކަމާ ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތަކާއިއެކު ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް
ގެންދަން ނޫނީ ބައްދަލުވުން ބާއްވަންޖެހޭނެކަން އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ވިލީސިންތާ ކުރިއަށް ގެންދަންވާނެއޭ ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޑައިވަރޝަނަށް ފުރުޞަތުދިނުން، 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި ގާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ
ކަންކަމަށް ހަނިކަމެއް ނާންނާނެ ގޮތުގެ މަތިން ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމަށް ޓަކައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމާއިއެކު އަންނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކުއްޖާ ހެޔޮގޮތުގައި އަނބުރާ މުޖުތަމަޢުއަށް
ގެނައުމުގެ މުހިންމުކަން ބޮޑުކަމަށް ބެލެވޭ ޙާލަތުގައި އެ ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޖިނާޢީ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބަދަލުގައި
ޑައިވަރޝަންގެ ނިޒާމުގެ ދަށުން ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ބާރުއަޅަންވާނެއޭ. -1 ކުއްޖާގެ އުމުރާއި، ކުއްޖާގެ އިޖުތިމާޢީ
ޙާލަތު. -2 އެ ކުއްޖާ ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ބާވަތާއި، ޢަމަލުގެ ބޮޑުމިން. -3 އެ ކުއްޖާ ކުރިން ގާނޫނާ
ޚިލާފުވެފައިވާނަމަ އެކަން. -4 ކުއްޖާގެ ނަފްސާނީ އަދި ޖިސްމާނީ ޙާލަތު. -5 ކުއްޖާގެ ޢަމަލުގެ ސަބަބުން ލިބުނު
ގެއްލުމުގެ ބޮޑުމިން. -6 ކުއްޖާއާމެދު ޑައިވަރޝަންގެ ނިޒާމުގެ ދަށުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ މުހިންމުކަން. -7
މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ވަށައިގެންވާ އެންމެހައި ކަންކަން. (ށ) ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ޑައިވަރޝަންގެ ނިޒާމުގެ ދަށުން
ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ނުވަތަ ދަޢުވާކުރުމަށް ނިންމުމުގެ ކުރިން ކުއްޖާގެ އިޖުތިމާޢީ ޙާލަތު ވަޒަންކުރާ ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭ
ކަންކަމަށް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއޭ. މީތި ޖެހޭނީ ނަގަން. މިހާރު މި ރިޕޯޓުގެ ބޭނުމެއް ނެތޭ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ރިސްކް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓާއި ބައްދަލުވުމުން ލިބޭ މަޢުލޫމާތުގައި ހިމެނޭ ކަންކަމަށް
ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއޭ. ބައްދަލުވުން ބަދަލުކޮށްލަދެއްވަންވީ ވޭދަނަ ސިންތާއަށް. މަޢުލޫމާތަށް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއޭ. އެހެންވީމާ، ހިމެނޭ ކަންކަން. ޔާ ރިމޫވްކޮށްލަދެއްވާ. ގުޑް، އޯކޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިޖުތިމާއީ ޙާލަތު ވަޒަންކުރާ އެނަލިސިސް ހަދާލަންޖެހޭނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

'
އާދެ އެހެން އޭރު އަޅުގަނޑުވެސް ބުނަން އުޅުނީ، ކުއްޖާގެ ޙާލަތު ވަޒަންކުރާ ރިސްކް އެސެސްމެންޓް. އޯކޭ ތިހެން
ބޭންދިޔަސް، މިހެން ވެސް އޯކޭ. ރިސްކް އެސެސްމެންޓް ރިޕޯޓަކީ ކުއްޖާއާ ބެހޭ ރިޕޯޓެއް. އާދެ! ތި ތަން
ރިމޫވްކޮށްލައްވާ. (ނ) ގާނޫނާ ޚިލާފުވާ ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ޑައިވަރޝަންގެ ނިޒާމުގެ ދަށުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ
ބަދަލުގައި ދަޢުވާ އުފުލަން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ނިންމައިފިނަމަ އެފަދައިން ނިންމި ސަބަބު ކުއްޖާއަށާއި ކުއްޖާގެ
ބެލެނިވެރިޔާ ނުވަތަ ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރާނެ ފަރާތަށް ލިޔުމުން ދޭންވާނެއެވެ. (ރ) ކުއްޖާގެ މައްޗަށް
ހުށަހަޅާ ދަޢުވާގެ ލިޔެކިއުންތައް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނީ ކުއްޖާގެ އިޖުތިމާޢީ ޙާލަތު ވަޒަންކުރާ ރިޕޯޓާއި، މިތަނަށް
ޖައްސަވާލައްވާ ރިސްކު އެސެސްމެންޓް ރިޕޯޓާއިއެކު ދެން ތި ތަނުން އަދި ކަނޑާލިޔަސް ރަނގަޅުވާނެ. ރިޕޯޓާއިއެކު
އެރިޕޯޓުގެ އަލީގައި ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަންޖެހޭ ސަބަބުތައް ބަޔާންކޮށް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ
ނިންމުމަކާ އެކުގައެވެ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިތަނަށް ވެސް ގެންނަންޖެހޭނެހެން ވޭދަނަ ސިންތާއިން ލިބޭ މަޢުލޫމާތު.
ލިބޭ ރިޕޯޓާއި ވޭދަނަ ސިންތާއިން ލިބޭ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި. އާދެ! 12 ވަނަ ބާބު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
"ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާއަށް ނުވަތަ ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކުރާނެ ފަރާތަކަށް ލިޔުމުން ދޭންވާނެއޭ" އޭގެ
ބަދަލުގައި ބެލެނިވެރިޔާއަށާއި، އާދެ! ދެފަރާތަށް ވެސް މުހިންމުތާ ދެއްތޯ؟ ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަން
ނިންމައިފިއްޔާ އެ މަޢު ލޫމާތު ދެބޭފުޅުންނަށް ހަމަ މުހިންމުވާނެތާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު ނިންމައިފިއްޔާ އޯލްރެޑީ އެނގޭށެއްނު އިންނާނީ. ބިކޯޒް ވީ އާ ނައު ކޭސް ކޮންފަރެންސިންގ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޭސް ކޮންފަރެންސްއާ ހިސާބުން އަދި ނޭނގިދާނެ. ކޮންފަރެންސް އިން ލިބޭ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި ނިންމާނީ
ދަޢުވާކުރުމާއި ނުކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ، މައްސަލައެއް ނެތް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާގެ ލިޔެކިއުންތައް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނީ ކުއްޖާގެ އިޖުތިމާޢީ ޙާލަތު ވަޒަންކުރާ
ރިޕޯޓާއިއެކު އަދި އެ ރިޕޯޓުގެ އަލީގައި ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަންޖެހޭ ސަބަބުތައް، ދަޢުވާ އުފުލަންޖެހޭ
ސަބަބެއް ގޮތުގައި ރިޕޯޓުވެގެން ނުވާނެ ދެއްތޯ، ދެން ޒައީ އޭގައި ކިހިނެއްތޯ ފެންނަނީ؟ އަދި އެރިޕޯޓުގެ އަލީގައި
ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަންޖެހޭ ސަބަބުތައް، މިހާރު އޮތްގޮތުން އޯކޭ ދެއްތޯ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހަމައެކަނި ރިސްކް އެސެސްމަންޓުން ލިބޭ މަޢު ލޫމާތުގެ މައްޗަށް އެކަންޏެއް ނޫން. މީޓިންގ އާއި ރިސްކް
އެސެސްމެންޓުން ލިބޭ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި އޭނަގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރާނަމަ އެ ދަޢުވާކުރަންޖެހޭ ސަބަބުތައް
ބަޔާންކޮށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނެ ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
12 ވަނަ ބާބު، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ. އިންޞާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ކުރެވުން. 62 ވަނަ މާއްދާ. ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ
ދަޢުވާ އުފުލޭ ކޮންމެ ކުޑަކުއްޖަކަށްމެ މިނިވަން އަދި މުސްތަޤިއްލު ކޯޓެއްގައި އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި
އިންޞާފުން ޝަރީޢަތް ކުރެވުމު ގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ. ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ހަމަތައް. 63 ވަނަ މާއްދާ. ޖިނާޢީ
ކުށެއްގެ ދަޢުވާ އުފުލޭ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށްމެ މިނިވަން އަދި މުސްތަޤިއްލު ކޯޓެއްގައި އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި
އިންޞާފުން ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ޙައްޤު، މުސްތަޤިއްލުތޯ އެ ބޭފުޅުން އެޑްކުރެއްވީ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުސްތަޤިއްލު އެބައޮތް ކުރިން ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޯއްޗެއްތޯ އެބޭފުޅުން އެޑްކުރެއްވީ؟ މުއްދަތެއްތޯ؟ އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ދެއްތޯ؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގިނަވެގެން 3 މަހާއި 6 މާހާ ދެމެދުގެ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެހެން ކަނޑަ ނޭޅޭނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އެގޮތަކަށް ކަނޑައެއް ނޭޅޭނެ. މިހާރު ވެސް އޮވޭ ޝަރީޢަ ތް ނިންމަން އޮތް ވަކި ޑިއުރޭޝަނެއް ފަނޑިޔާރުންގެ
ގާނޫނުގައި. 6 މަސްދުވަސް އެއީ ނިންމަންޖެހޭ ޑިއުރޭޝަން . އެކަމަކު ޙާލަތްތަކަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ނުނިންމޭ. ހެކިން ހާޒިރު ކުރުމާއި ސިއްރު ހެކިބަސް ނެގުމާއި ބައެއް ރިޕޯޓުތައް އެބަޖެހޭ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް
ފޮނުވައިގެން ތަހުލީލު ރިޕޯޓުތަކާއި އެއްޗެހި ގެންނަން. އެހެންވީމާ، އެ ޑިއުރޭޝަން ތެރޭގައި އެ އިންދީ. ދެން މިހާރު
ވެސް ހަމަ އެންމެ އަވަސް މައްސަލަތަކެއްގެ ގޮތުގައި ގެންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ސީ.އާރު.ސީ އޭގެ ދަށުން ހެދިފައި ހުރި
ގައިޑްލައިންސް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ލާޒިމްކުރޭ ޕްލަސް މީގައި ވެސް ބުނާނެ ދެއްތޯ ކުޑަކުދިންގެ
މައްސަލަތައް އަވަސް މައްސަލަތަކެއްގެ ގޮތުގައި ގެންދާށޭ. އެކަމަކު މީގައި ޑިއުރޭޝަނެއް ކަނޑައަޅައިފިއްޔާ އެ
ޑިއުރޭޝަން ތެރޭ ނުނިމިއްޖިއްޔާ ދެން ކިހިނެއްތޯ؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަށީގެންވާ އަވަސް މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ޖަހަންވީ ނޫންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެން އެބައިން އޯލްރެޑީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަވަސް ލާން އެންމެ ރަނގަޅު ކަންނޭނގޭ، އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ބަދަލުގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަވަސް އެތަނަށް ލާނީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓް ބަލާލަން ކީކޭތޯ ބުނަނީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓަކީ ނައްފަގެ ކޮމެންޓް. އޯކޭ، މި މާއްދާގައި އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި މިފަދައިން
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢިބާރާތް އެކަށީގެންވާ އަވަސް މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ގިނަވެގެން 3 މަހާއި 6 މަސްދުވަ ހުގެ
މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި އިންޞާފުން ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކުރުމަށް ފެނޭ. އަދި ކުއްލިއަކަށް
ދިމާވާ ކަންކަމާއި ޙައްލުކުރަން ދަތި މައްސަލައެއް ނުވަތަ ހުރަހެއް ދިމާވެގެން މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް
ނިންމާނުލެވޭނަމަ އެ ސަބަބުތައް ބަޔާންކޮށް އެކަން ކުއްޖާއަށާއި ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާއަށް އަންގައި އިތުރު 3
މަސްދުވަހާއި 6 މަސްދުވަހާއި ދެމެދުގެ ތެރޭގައި އެ މައްސަލަ ނިންމަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކުރަން ފެނޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
1 އިޔަރ ދެއްތޯ އެއީ ޑިއުރޭޝަން؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު ޑިއުރޭޝަނެއް ދިނުން ރަނގަޅު ކަންނޭނގެ. އެހެންނޫނިއްޔާ އެއްކަލަ ލަސްވާ ސަބަބުތައް ހުންނާނެތާ އިން
ރައިޓިންގ މިހެން ހަދައިފިއްޔާ. މިހާރު ލަސްވާ ސަބަބުތައް، ވީ ނޯ ދެއަރ އާރ މެނީ ރީޒަންސް ވައި ކޭސަސް
ލަސްވާ އިނގޭތޯ. ނޮޓް އޮންލީ އެވިޑެންސް، ވިޓްނެސް ހާޒި ރު ނުކުރެވިގެން ނޫން. ބައެއްފަހަރު ޤާޟީންނަށް ވެސް
އެ ދޭންޖެހޭ ސަމާލުކަން ނުދެވި އެބަހުރި ނުވަތަ ޕީޖީން އެ ބޭފުޅުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް ވެސް ހަމަ ނުކުރެވި
އެބަހުރި. ބައެއް ފަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޕޯޓު ނުހުށަހެޅިގެން ވެސް އެބަހުރި ބައެއް ކަންތައް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މާބޮޑަށް އެކައުންޓަބަލް ކުރެވޭނެ ކަންނޭނގޭ އަވަސްކުރުމަށް ބޮޑަށް...
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ހަމަތައް 63 ވަނަ މާއްދަގެ (ހ)...
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަޔާންކުރުމަށް ފެނެއޭތޯ ޖަހާނީ؟

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
..ތެރޭގައި އެ މައްސަލައެއް ނިންމަންވާނެއޭ. އެ ނިމުނީނޫންތޯ އޭރަށް؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ އަޅުގަނޑުމެންނަށްވެސް އަންގާލަން މުހިންމޭ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަޔާންކުރަންވާނެއޭ، ނިންމަންވާނެއޭ. ސޮރީ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ވަރަށް ކަންބޮޑުވެގެން އިނގޭތޯ. ޖުވެނައިލް ކޯޓަށް ހަމަ ސިޓީ ވެސް ފޮނުވަން އަސްލު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބެލެނިވެރިޔާއަށާއި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއަށް އަންގާ އިތުރު 3 މަސް ދުވަހުގެ...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަންނަ އަހަރު މަރުކަޒު ލިބޭނެކަމަށްވަނީ. އެކަމަކު ގޮފިތަކަށް ނުލިބޭ އަތޮޅުތެރޭގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭތާ، ވަން ސްޓެޕް ބައި ސްޓެޕް ޕްރޮގްރެސި ވް ރިއަލައިޒޭޝަން. ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ ގާނޫނަށް އަންނަ ބަދަލުގެ
ސަބަބުން ތި ބޭފުޅުންނަށް ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ އިދާރާތަކުގަޔާއި ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކުގެ އެހީތެރިކަން މިހާރަށްވުރެ
މާބޮޑަށް ލިބޭނެ އަސްލު.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އެތާ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑެސްކެއް ލިބުނަސް މައްސަލައެއް ނެތް، އަޅުގަނޑުމެން ފަންނީ މުވައްޒަފަކު
ބަހައްޓައިގެން ނަމަވެސް އެހީ ދެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އޮތްގޮތުން، މިހާރު ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަނީ މިހާރު މަންޑޭގައި އެ ހުށަހެޅީ. މިއަންނަ ހަފްތާގައި
ޑިބޭޓްކުރާނެ. ސޯ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ބައްލަވާލައްވަން މިހާރު ހުށަހަޅާފައި އިން ގޮތަށް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު،
އަތޮޅުތެރޭ މަރުކަޒުތައް އަންނަންދެން އޭރަށް...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު މަރުކަޒެއް ބޭނުންވޭ، މަރުކަޒުތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ހާފްވޭ ހައުސް ވެސް ހަދަނީ. އެހެންވީމާ، އިޓްސް އަ
ޕާޓް އޮފް އިޓް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެލައިންކޮށްލަން ހަމަ ރަނގަޅު މިއާއި އެއާ. އޯކޭ، ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ހަމަތައް، 63 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). އެހެން
ގާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންވެފައި ވީނަމަވެސް ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްސަލަތަކުގަ އި ޝަރީޢަތްތައް ހިންގަންވާނީ
ޢާއްމުކޮށް ހުޅުވާ ނުލައެވެ. (ށ) ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިސްތަކުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަތަކާއި އެނޫން ވެސް ކުއްޖާގެ ޒާތީ
މުޢާމަލާތާއި ކުއްޖާއަކީ ކާކުކަން ދެނެގަނެވޭނެ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ޢާއްމުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. ރަނގަޅުތޯ؟
އެބައޮތްތޯ އެޗް.އާރު.ސީ.އެމް ކޮމެންޓެއް؟ އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ހީވިޔޭ އޮންނާނެއޭ. ކުއްޖާގެ ޒާތީ މަޢު ލޫމާތާއި
ކުއްޖާއަކީ ކާކުކަން ދެނެގަނެވޭނެފަދަ މަޢުލޫމަތުތައް އުނިކުރުމަށްފަހު ޤަޟިއްޔާތައް ޢާއްމުކުރެވިދާނެއޭ. އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއްހެން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ވެސް ޢަމަލުކުރާގޮތަށް ޝަރީޢަތަށް ވަދެވޭނީ ރިސަރޗް ކިޔަވާ ކުދިންނަށް ވެސް ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީ ހޯދައި ލިބިގަތުން، 64 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ
ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ހިންގަންވާނީ އެ ކުއްޖާގެ ދިފާއުގައި ވަކާލާތުކު ރާނެ ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީ ލިބިދިނުމާ
އެކުގައެވެ. (ށ) ކުޑަކުއްޖަކަށް ގާނޫނީ ވަކީލަކާ ނުލާ އެއްވެސް ޝަރީޢަތެއް ބޭއްވިއްޖެނަމަ ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ
އެހީތެރިކަމާއިއެކު ކުށުން ބަރީޢަވާން މަސައްކަތްކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން އެ ކުއްޖާއަށް ލިބޭ ޙައްޤު
ހިފެހެއްޓުނީ ކަމުގައި ބަލަންވާނެއެވެ. އޯކޭ ދެއްތޯ؟

ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
64 ވަނަ މާއްދާއަށް (ނ) ގެ ގޮތުގައި އަކުރެއް އިތުރުކުރަން. މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށް ޓަކައި ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް
އުފުލޭ ޖިނާޢީ ތުހުމަތެއްގެ ދަޢުވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނީ އެ ކުއްޖެއްގެ ދިފާޢުގައި ވަކާލާތުކުރާނެ ގާނޫނީ ވަކީލެއް
ޢައްޔަންކުރެވިފައިވާކަން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކަށަވަރުކުރުމަށް ފަހުގައެވެ. ނުވަތަ އެ ކުއްޖާއަކީ ގާނޫނީ ވަކީލަކު
ޢައްޔަންކުރެވޭފަދަ ތަނަވަސްކަމެއް ނެތް ކުއްޖަކު ކަމުގައިވާނަމަ ދައުލަތުގެ ޚަރަދުގައި ގާނޫނީ ވަކީލަކު
ހަމަޖައްސައިދެވިފައިވާކަން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހުގައެވެ. އެ އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑުމެން
ހުށަހަޅަނީ ދިފާޢީ ވަކީލުން ޢަ އްޔަން ނުކުރެވިގެން މިހާރު ވެސް ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި މައްސަލަތައް
ލަސްވަމުންދާތީ އާއި މިކަމަކީ ކޯޓަށް ޙައްލުކޮށްދެވޭނެ ކަމަކަށް ނުވާތީ ކޯޓަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅޭއިރު ދިފާޢީ ވަކީލަކު
ޢައްޔަންކުރެވިފައިވާކަން ކަށަވަރުކުރުމަކީ ކުއްޖާއަށް ގަނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ލިބުމުގެ ޙައްޤު ޢަމަލީގޮތުން
ތަންފީޛުކުރެވޭނެ ގޮތް ކަމުގައިވާތީ. އަދި މިކަމަކީ ޝަރީޢަތްތައް އަވަހަށް ނިންމުމަށް ބާރު އެޅިގެންދާނެ ކަމަކަށް
ވެސް ވާތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރަނގަޅު އެ މާއްދާ (ނ) ގެ ގޮތުގައި ހިމަނާލައްވާ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަކުއްޖަކު ކުރާ ކުށަކާ ގުޅޭ މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން ބަލާއިރު އަންނަނިވި ފަރާތްތައް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް
ހާޒިރުވާންވާނެއެވެ. ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގެ ހާޒިރީންގެ ތެރޭގައި މި ބަޔާންކުރަނީ އެބައި. އޭގައި އެބައިން ކުއްޖާގެ
މަސްލަހަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ދައުލަތުގެ އިދާރާ ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތެއް. ދެން (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި މާއްދާގެ
(ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާ ނުވަތަ ބަލަދުވެރިޔާ ހާޒިރުވުމުގެ
އަމުރު ފޮނުވުމުން މަޤްބޫލު ސަބަބެއްނެތި އެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވެއްޖެނަމަ އެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހެއްގައި
ބެލެނިވެރިއެ އްގެ ގޮތުން ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތު ބަލަހައްޓާނީ ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ދައުލަތުގެ
އިދާރާގެ ފަރާތުން ހާޒިރުވާ މީހެކެވެ. ދެން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގެ ހާޒިރީންގެ ތެ ރެއަށް މިގޮތަށް ކުއްޖާގެ

މަސްލަޙަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ދައުލަތުގެ އިދާރާ ލެއްވީމަ ރަނގަޅުވާނެ ދެއްތޯ ރޫނާ؟ އޭރަށް ކޮންމެހެން ވެސް
ހާޒިރުވެ ތިބެންޖެހޭ ފަރާތްތައް މި ބުނަނީ މި މާއްދާގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ، ޒައީ އެތަންކޮޅުގެ ސްކްރީން ޝޮޓެއް ނަންގަވާފައި އަޅުގަނޑަށް ފޮނުވަންވީނޫންތޯ އޭރުން އަޅުގަނޑު
ފޮނުވާލާނަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ހުދާއަށް މި ފޮނުވާލީ އިނގޭތޯ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި މާއްދާ ހަމަ އެއްކޮށް އެގޮތަށް ބަދަލުކޮށްލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއްކޮށް ބަދަލުކޮށްލާނަން. ހަމަ އެގޮތަށް (ށ) ނަގާފައި ހަމަ މުޅި މާއްދާ އެއްކޮށް އެގޮތަށް ބަދަލުކޮށްލާނީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވިކްޓިމްގެ ބައިތައް ވެސް އެބަ ހުރި މި މާއްދާގައި ހިމަނާފަ. އޭގައި އެބަ ބުނޭ ކުޑަކުއްޖަކު ކުރާ ކުށަކާ ގުޅިގެން
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ގެއްލުމެއް ލިބިފައިވާނަމަ މައްސަލައިގެ ފުރަތަމަ އަޑުއެހުން ބާއްވާ ދުވަހާއި ގަޑި އަދި
މައްސަލައިގައި ޙުކުމްކުރާ ދުވަހާއި ގަޑި ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތަށް ކޯޓުން އަންގަންވާނެއެވެ. ނަމަވެސް އެ ފަރާތް
ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވުމަކީ ލާޒިމުކަމެއް ނޫނެވެ. އިޚުތިޔާރެއްގެ ގޮތުގައި ދީފައި މި އޮންނަނީ. ކުޑަކުއްޖަކު
ކުރާ ކުށަކާ ގުޅިގެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ގެއްލުން ލިބިފައިވާނަމަ އެ މައްސަލައެއްގެ ޙުކުމްކުރުމާއެކު، މައްސަލަ
ނިމުނު ގޮތް ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތަށް ކޯޓުން އަންގަންވާނެއެވެ. މި ބައިތައް ވެސް ހަމަ މުހިންމުތާ ދެއްތޯ. މި
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ އިތުރުން ކުށްކުރާ ކުޑަކުއްޖާއަކީ އަނިޔާ ލިބިފައިވާ ފަރާތެއްގެ
ގޮތުގައި ބެލެވޭ ކުއްޖެއް ކަމުގައިވާނަމަ އަނިޔާ ލިބޭ ފަރާތްތަކުގެ މަސްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރާ ދައުލަތުގެ އިދާރާގެ މީހަކު
ނުވަތަ އެފަދަ ކުދިންނާއެކު މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތުން މީހަކު ޝަރީއަތުގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވާންވާނެއެވެ. ޖެންޑަރގެ
ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ބައި ވެސް ފޮނުވާލަންވީ ދެއްތޯ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޮނުވާލަދެއްވާ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
65 ވަނަ މާއްދާ މިހާރު މި އޮތް ގޮތުގެ ބަދަލުގައި މި އިންނަނީ ހިމަނަން. އޭރަށް މީގައި މި ބުނާ ވާހަކަތައް ވެސް
ކަވަރވޭ. 65. އާދެ!
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ދެންމެ ތި ފޮނުވާލެއްވި ބައި އަޅުގަނޑުމެން... އޭގައި މި ދައްކަނީ ބެލެނިވެރިޔާގެ ބައިވެރިވުން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ބެލެނިވެރިޔާ ވަކިން މި މާއްދާ މިހެން އޮތުމަށްވުރެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގެ ތިބެންޖެހޭ ފަރާތްތައް ލާޒިމުކުރަނީ
އެ މާއްދާގައި. އޭގެ ތެރޭގައި ބެލެނިވެރިޔާ ވެސް އެބަ އިނދޭ. ދެން ބެލެނިވެރިޔާގެ އިތުރަށް ޖޭ.ޖޭ.ޔޫ ވެސް އެބަ
ކަވަރކުރޭތާ ދެއްތޯ އޭގެން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް މުހިންމު ޕޮއިންޓެއް ވެސް އެބަ ބުނެއެއްނޫންތޯ. ބެލެނިވެރިޔާ ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތަށް މަސައްކަތް ނުކުރާނަމަ
ހާޒިރުނުކުރުމުގެ އޮޕްޝަންސް ވެސް އެބަ އޮތޭ. އެބައި ވެސް އިންނާނެތޯ ތީގައި. އެ ބަލަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިންމު
ޕޮއިންޓެއް. އެބައި ވެސް ލެވޭ ގޮތަށް ކަންނޭނގެ ލާންޖެހޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަކުރަކަށް ހަމަ އިތުރުކޮށްލަންވީނޫންތޯ މީގައި މި ބުނާ ބައި.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މައްސަލައެއް ނެތް. އަކުރެއް ދެއްތޯ އިތުރުކޮށްލަން އޯކޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ކުއްޖާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގާއިރު، ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިން އެ ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުވުމަކީ ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތަށް
އެންމެ ފައިދާ ހުރި ގޮތް ކަމުގައި ނުވާ ހާލަތުގައި ފިޔަވައި އެހެން ހާލަތްތަކުގައި ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ، މިއީ
ހަމަ މި އަކުރު އިން ގޮތަށް ބައިންދަން ރަނގަޅު. ބެލެނިވެރިއަކަށް ހާޒިރުވެވެން ނެތް ހާލަތެއްގައި މަޞްލަޙަތު، މި
(ށ) ކަނޑާލަންވީ. ކަނޑާފައި އޭގައި އެ އިން ގޮތަށް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަމު އޭގައި މި ދައްކަނީ ހާޒިރީންގެ ވާހަކަ. މިތާ މި ދައްކަނީ ޓައިޓަލްގައި މި އިނީ ބެލެނިވެރިންގެ ވާހަކަ.
ރަނގަޅުވާނެތޯ އެގޮތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހިނގާ ތިރީގައި ހުރި ބައިތައް ބަލާލަމާ. އޭރަށް ރިލޭޓެޑްވެދާނެ. ކުޑަކުދިންނާ ރައްޓެހި ނިޒާމެއް ކަމުގައިވުން. 65
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). ކުއްޖާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގާއިރު ޝަރީޢަތްކުރެވޭ ތަނާއި، ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުންތައް ހިންގުމުގައި
ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަންވާނީ، ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން
ކުޑަކުދިންނާ ރައްޓެހި، ކުޑަކުދިންނަށް ފަސޭހައިން ވާޞިލުވެވޭނެ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ. (ށ) ކުޑަކުއްޖެއްގެ ޝަރީޢަތް
ކުރުމުގައި ބޭނުންކުރަންވާނީ ކުއްޖާއަށް ދޭހަވާނެ ބަހުރުވައެވެ. އިޢުތިރާފުވުމަށް މަޖުބޫރު ނުކުރުން، 67 ވަނަ މާއްދާ.
ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ޝަރީޢަތެއްގައި ކުއްޖާ އިޢުތިރާފުވާން އެއްވެސް ފަރާތަކުން
މަޖުބޫރުކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. އަދި އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް ބަޔާނެއް ދިނުމަށް ވެސް މަޖުބޫރުކޮށްގެންނުވާނެއެވެ .
ޢާއްމު އިޖުރަޢާތު، 68 ވަނަ މާއްދާ. މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކުގެ އިތުރުން ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް
ކުރެވޭ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތެއްގައި، ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާތުގެ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރަޢާތާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތިން ކަންކުރެވުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ ކުއްޖަކަށްމެ ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އެ ގާނޫނުގެ
ދަށުން ލިބިދޭ އެންމެހައި ޙައްޤުތައް ލިބިގެންވެއެވެ. މައްސަލައާމެދު ގޮތެއް ނިންމުން، 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).
ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު އެ ކުއްޖާއާމެދު ތުހުމަތުކުރެވޭ
ކުށް އެ ކުއްޖާ ކޮށްފައިވާ ކަމަށް، އެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އޮންނަ ގާނޫނީ މިންގަނޑުން ސާބިތުކުވެއްޖެނަމަ އެ
ކުއްޖާގެ މައްޗަށް އެ ކުށް ސާބިތުވާ ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ޤާޟީ މައްސަލަ ނިންމަންވާނެއެވެ. (ށ) ކުޑަކުއްޖެއްގެ
މައްޗަށް ކުރެވޭ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު، އެ ކުއްޖާއާމެދު ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށް އެ
ކުއްޖާ ކޮށްފައިވާ ކަމަށް އެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އޮންނަ ގާނޫނީ މިންގަނޑުން ސާބިތު ނުކުރެވޭނަމަ އެ ކުއްޖާގެ
މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުނުވާ ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ޤާޟީ މައްސަލަ ނިންމަންވާނެއެވެ. (ނ) ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ

ޝަރީޢަތުގައި، ނިންމާ ނިންމުން އިއްވަންވާނީ، އަދި އެ ނިންމުން ލިޔުމަށް ތިރިކުރާއިރު އޮންނަންވާނީ، ކުއްޖާއަށް
ފަސޭހައިން ދޭހަވާ ޢިބާރާތަކުންނެވެ. އަދި ވީވަރަކުން ބޮޑެތި މީހުންގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތްކުރެވޭއިރު ބަޔާން ކުރާފަދަ
ޢިބާރާތްތައް ކުޑަކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ބޭނުންކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. މި މާއްދާއަކު ނެތް އެހެންވީމާ، ހާޒިރީންގެ
ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ ކޮމެންޓެއް އެބަ އިން 70 އަށްތޯ؟ 69. ވީވަރަކުން، މި ޢިބާރާތް
އުނިކޮށް، ކޮންމެހެން ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ޙާލަތެއްގައި އެ ނޫން ޢިބާރާތެއް ނެތިގެން މެނުވީ. އޯކޭ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަނެއްހެން ކޮންޓެންޝަސް ވާހަކައެއް ނޫން ކަންނޭނގެ. އޯކޭ އަނެއްހެން ކޮންޓެކްސްޓެއް ނުގެއްލޭހެން އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އެހެން އޮތުން ވެސް. އޯކޭ. އެހެންވީމާ، ކޯޓުގެ، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގެ ހާޒިރީންގެ ބައެއް ނެތް މިއަކު.
އެހެންވީމާ، އެންމެ މައްޗަށް ވަޑައިގެން. ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގެ (ހ) އަށް. ފުރަތަމަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް. މިހާރު
ބެލެނިވެރިންނާ ބެހޭ ބައި މިގޮތަށް ބާއްވާފައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އިތުރުކުރަން ސައިޑް ހެޑިންގއެއް ލާފައި
މާއްދާއެއް، ޝަރީޢަތުގެ ހާޒިރީން ކިޔާފައި އެބައި ލާން އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މިއަށް. އެންމެ ތިރިއަކަށް ނޫން.
ބެލެނިވެރިންގެ، ހަމަ މާއްދާއެއް އިތުރުކުރަން. 65ގެ ތިރިއަށް. ފަސްޓް ރައިޓް ލިބޭނީ ބެލެނިވެރިންނަށް. ދެން އެހެން
މީހުން ތިބޭނީ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، އެ އޯޑަރަށް ވިސްނާފައި ފުރަތަމަ، ޔަރ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި އަންނަ ހަފްތާގެ
މަންޑޭއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލެވޭނެތޯ އެޖެންޑާއަށް މި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބިލު؟ އެ ވަރަށް
ނިންމޭނެތޯ؟ ސަންޑޭއަށް ނިންމޭނެ ދެއްތޯ؟ ރައީސް އެބަ އައްސަވާ. އެހެންވެގެން. އަޅުގަނޑު އެބަ އަންނަން.
ކުރިއަށް ގެންދަވާ. އަންނާނަން ރައީސް ގެ އަތްޕުޅަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި މައްސަލައިގެ ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ
ކުއްޖާއާމެދު އަންނަނިވި ފިޔަވަޅުތަކުންކުރެ ފިޔަވަޅެއް ނުވަތަ ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމުގެ ބާރު ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(1) ޤާޟީ ކަނޑައަޅާ ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖާ ވަކި ޝަރުޠުތަކެއް ފުރިހަމަކުރުމަށް
ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކުރުން ފަސްކުރުމާއި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ ޝަރުޠުތައް
ފުރިހަމަކޮށްފައިނުވާނަމަ ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކޮށް ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަށް އަމުރުކުރުން. މިއަށް އެބައިންތޯ
ކޮމެންޓެއް؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓް. 13 ވަނަ ބާބު އަލުން ފަރުމާކުރުމަށް އިނގޭތޯ. އެގޮތުން 13 ވަނަ ބާބުގެ 71 ވަނަ
މާއްދާގެ ގޮތުގައި އައު މާއްދާއެއް އަޅުގަނޑުމެން މި، 13 ވަނަ ބާބު. އެއީ ފިޔަވަޅު އެޅުންތާ މިހާރު މި އޮތީ. 71
ވަނަ މާއްދާގެ ގޮތުގައި އައު މާއްދާއެއް މިހާރު މި އޮތީ. މީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބައި މި ލަނީ ކުޑަކުއްޖަކަށް
އަދަބު ކަނޑައަޅާއިރު ގައި ގެންގުޅެންޖެހޭ ވަކި ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކެއް އެބަ ހުރޭ. ކުޑަކުދިންނަށް ވެސް އަދަބު
ކަނޑައަޅަނީ ހަމަ ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައި އޮންނަ އަދަބު. ކަނޑައަޅާއިރުގައި އޭގެ ތިންބައި ކޮށްފައި އާދެ! ދެބައި.

އެބައި މީގައި ހިމެނިފައެއް ނެތް. މިހާރު ގަވާއިދުގައި އެބަ އޮވޭ ހިމެނިފަ. އެހެންވީމާ، އެބައި މިއަށް އަލުން
އިތުރުކޮށްލަން. އެގޮތުން 71 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ގޮތުގައި ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ހިންގޭ ޝަ ރީޢަތެއްގައި
ވަކިގޮތަކަށް ގާނޫނަކުން އަދަބު ކަނޑައަޅަން ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަ ޙާލަތްތަކުގައި ޢަމަލު ކުރާނީ ގާނޫނުގައި
ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށެވެ. ދެން (ށ) ގައި، މި މާއްދާގައި (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތީން ގާނޫނުން އަދަބު
ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކުށްތަކަށް އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގައި ޢަމަލުކުރާނީ އަންނަނިވި ގޮތްތަކުގެ މަތީންނެވެ. (1) ކުޑަކުއްޖަކު
ކުރާ ކުށަކާ ގުޅިގެން އެ ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާނީ އެ ކުށަކަށް ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އެންމެ ކުޑަ
އަދަބެއްގެ ތިންބައިކުޅަ ދެބައިގެ އަދަބެވެ. (2) މި މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތީން އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގައި ގާނޫނު
ނަންބަރު 9 /2014 ދި ވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 1005 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ތަފާތު އަދަބު އެއްހަމަކުރާ ތާވަލާ
އެއްގޮތަށް އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ އިޚުތިޔާރު ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ދެން (3) ގައި ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް
ޝަރީޢަތުން ސާބިތުވާ ކުށަކީ އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއްނަމަ އެ ކުށަކަށް
އަދަބު ކަނޑައަޅާނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައިވާ ގޮތުގެމަތީންނެވެ. މި 71 ވަނަ މާއްދާގެ ގޮތުގައި އިތުރުކޮށްފައި ދެން
އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި ފިޔަވަޅު އެޅުން އޭގައި 72 ވަނަ މާއްދާ، 71 އަށް މިހާރު އޮތް މާއްދާ 72 ވަނަ މާއްދާއަށް
ބަދަލުކޮށް ނަންބަރު ތަރުތީބުކޮށްލުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
(1) ޤާޟީ ކަނޑައަޅާ ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖާ ވަކި ޝަރުޠުތަކެއް ފުރިހަމަކުރުމަށް
ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކުރުން ފަސްކުރުމާއި، އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، ސޮރީ. މިއީ މުޅި
މާއްދާ އިން ގޮތް. އެ ބޭފުޅުން... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ކޮބައިތޯ މި ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓް؟ މި 70 ވަނަ މާއްދާ.
އެގޮތަށް އެކަނިތޯ އިނީ ކޮމެންޓްކޮށްފަ. އޯކޭ. މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙުކުމްކުރުން ފަސްކުރުން، މި ޢިބާރާތުގެ
ބަދަލުގައި ކުރާ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމާއި މި ޢިބާރާތް ބޭނުންކުރުން އަންނަނި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކު ރަން
ފެނެއެވެ. ޤާޟީ ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަކި މުއްދަތެ އްގެ ތެރޭގައި ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖާ ވަކި ޝަރުޠުތަކެއް
ފުރިހަމަކުރުމަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ކުރާ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމާއި އެ މުއްދަތުގެ
ތެރޭގައި އެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަކޮށްފައި ނުވާނަމަ ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޙުކުމް ތަންފީޛު ކުރުމަށް އަމުރުކުރުން.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއީ ވަކި ދެބައެއް އަސްލު. މިތާނގައި މި ބުނަނީ މިހާރު ވެސް މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައި އޮންނަ
ޑިއުރޭޝަންގައި ކުއްޖާގެ މައްސަލަ ހޯލްޑްކުރުމަށްފަހުގައި ފުރުޞަތުތަކެއް ކުދިންނަށް އެބަ ދެވޭ. އެ ޙާލަތު ގައި

ޙުކުމްކުރުން ފާސްކުރާނީ. ފަސްކޮށްފައި ޝަރުޠުތަކާ އެކީގައި އެ ކުއްޖާއަށް ފުރުޞަތެއް ދޭނީ. ސަބަބަކަށް ވަނީ
ޙުކުމްކޮށްފައި ފުރުޞަތުދޭއިރުގައި ކުއްޖާ ކުށުގެ ރެކޯޑު ވެސް އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، ކުށުގެ ރެކޯޑަކާ ހަމައަށް
ނުގޮސް އެ ކުއްޖާއަށް ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއަށް ފުރުޞަތެއް ދިނުން އެއީ ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލެއް. އެހެންވީމާ، އެ
ވާހަކަ މި ތާނގައި 1 ގައި އެ ބުނަނީ. އެ އޮތް ގޮތް އަޅުގަނޑަށް، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އަލަށް ފުރަތަމަ
މައްސަލައިގައި އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން މިހާރު ކުރީ ދުވަހުގެ މީޓިންގައި ނިންމައިފިން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް
ވަރަށް ބޮޑު ކޮންސަރނެއް. އާދެ! ދެން އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ ކޮމެންޓަކީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް
ޢަމަލުކުރަމުން އައި ގޮތް އިނގޭތޯ. އެކަމަކު ފަހުން މި ހެދީ މިއަހަރުގެ ޖެނުއަރީ 19 ގައި މިއައި ކުޑަކުދިންގެ
ޢަދުލުގެ ގަވާއިދުގައި މި ފުރުޞަތު އެބަ ލިބިދޭ. އެހެންވީމާ، އޭތި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެން
ޕްރެކްޓިސްކުރުމަށް މިހާރު މީޓިންގއިން ކުރިން ދުވަހު ބޭއްވުނު ކޮމިޓީ ކޮންފަރެންސް އިން ނިންމިއްޖެ. އާދެ!
ޙުކުމްކުރުމަށްފަހުގައި، އާދެ! ރެކޯޑެއް އޮންނާނެ އޭރު ކުއްޖާގެ ޙުކުމްކުރުމަށްފަހުގައި ވެއްޖިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޮރިޖިނަލް މާއްދާގައި ހުރި ބައެއް ކަންކަން އަދި ބަލާލަމާ ހިނގާ ދެއްތޯ. އެ އީ ވަން. ދެން ޓޫ އަޅުގަނޑު ބަލާލަން
ބޭނުން. ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކުރުމަށްފަހު ޤާޟީ ކަނޑައަޅާ ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި
ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖާ ވަކި ޝަރުޠުތަކެއް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ގޮތުން ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުން ވަކި
މުއްދަތަކަށް ފަސްކުރުން. އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ ޝަރުޠުތައް ކުއްޖާ ފުރިހަމަކޮށްފައި ވާނަމަ އެ ކުއްޖާގެ
މައްޗަށް ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަން ނުޖެހޭނޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅުން. އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ ޝަރުޠުތަ އް ކުއްޖާ
ފުރިހަމ ކޮށްފަ އި ނުވާނަމަ ކުއްޖާގެ މައްޗަށް ޙުކުމް ތަންފީޛު ކުރުމަށް އަމުރުކުރުން. މި އޯކޭތޯ؟ -3 ކުށެއް ކޮށްގެން
ހޯދާފައިވާ ފައިސާއެއް ނުވަތަ މުދަލެއް އެކުލެވޭ މައްސަލައެއްނަމަ އެ އެއްޗެއް ހިފެހެއްޓުމުގެ ނުވަތަ ދައުލަތަށް
ނެގުމުގެ އަމުރެއް ނެރުން. އޯކޭ. -4 ކުއްޖާގެ ބެލެނެވެރިޔާ ނުވަތަ އެކަމަށް ޓަކައި ކޯޓުން ޢައްޔަނުކުރާ ޤާބިލު
އެހެން މީހަކު ކުއްޖާ ރަނގަޅަށް ބެލުމަށާއި، ރަނގަޅު އަޚުލާޤެއްގައި ގެންގުޅުމަށް އިޤު ރާރުވުމުން ކުއްޖާ ރަނގަޅު
އަޚުލާޤު ދެމެހެއްޓުން ޝަރުޠު ކޮށް ޕްރޮބޭޝަންގައި ދޫކުރުމަށް އަމުރުކުރުން. -5 ކުއްޖާ ރަނގަޅު އަޚުލާޤު
ދެމެހެއްޓުމަށް ޝަރުޠު ކޮށް ޕްރޮބޭޝަން އޮފިސަރެއްގެ ދަށުގައި ޕްރޮބޭޝަންގައި ދޫކުރުމަށް އަމުރުކުރުން. -6
ޕްރޮބޭޝަންގައި ދޫކުރެވޭ ކުއްޖާ ޤާޟީ ކަނޑައަޅާ ގޮތެއްގެ މަތިން ކޯޓަށް ގަވާއިދުން ހާޒިރުކުރުމަށް އަމުރުކުރުން.
-7 އިތުރު މުއްދަތަކަށް ކުއްޖާ ބަންދުގައި ނުވަތަ ޕްރޮބޭޝަންގައި ބެހެއްޓުމަކީ ބޭނުންތެރި ކަމެއް ނޫންކަމަށް
ޤާޟީއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ ކުއްޖާގެ ބަންދުގެ ނުވަތަ ޕްރޮބޭޝަންގެ މުއްދަތުގެ ބާކީ އޮތްބައި ބާޠިލުކުރުން ނުވަތަ
ކުއްޖާގެ ކުށުގެ ބާވަތާއި ކުއްޖާ ކުށްކުރަން މެދުވެރިވި ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު އަދި ޢަދުލުއިންޞާފު

ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ކުއްޖަކު ބަންދުކުރަން ލާޒިމުކުރާ ޙާ ލަތުގައި ކުއްޖާ ކުޑަކުދިންގެ މަރުކަޒަކަށް ފޮނުވުމަށް
އަމުރުކުރުން. (ށ) ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް، މިއީ އަދި އެހެން ބައެއް ދެއްތޯ. އެ (ށ) އެއް
ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް މިހާރު މި ނިންމަނީ (ހ) އާއި ދޭތެރޭގައި. (ހ) އާއި (ހ)ގައި ހުރި
ބައިތަކާ ދޭތެރޭގައި އިނގޭތޯ. މި ޒައީ މި ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮތް؛ ވަން، ޓޫ ޒައީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތިނެއް ޒައީ
މި ހުށަހަޅާ ތިނެއް އަޅުގަނޑުމެން ނަގަން ޖެހޭނެ ހެން. އެއީ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކުގެ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން މި
ބަދަލުކުރަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ގާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އުމުރުން މަތީ ކުޑަކުދިންގެ ތެރެއިން
އިޖުތިމާޢީ މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފު ޢަމަލުތައްކުރާ ކުޑަކުދިންނާއި ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނާއި،
އެކި ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ކުށަށް އަރައިގަންނަށް މެދުވެރިވާ ކުޑަކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ފަރުވާ އާއި އެހީތެރިކަން
ފޯރުކޮށް ދިނުމަށް ޓަކައި އަންނަނެވި ބާވަތުގެ އިޞްލާޙީ އަދި ރި ހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުތައް ދައުލަތުން
ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ. -1 ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން ހިންގޭ އަރ ލީ
އިންޓަރވެންޝަން ޕްރޮގްރާމް. އިޒް ދިސް ފޯރ ޖަސްޓް ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ އޯ ކުޑަކުދިންނަށް؟ އޯ އިޒް ދިސް
ސްޕެސިފިކް ފޯރ ދިސް ގްރޫޕު؟ އަޅުގަނޑުމެން ކީމެއް ނޫންތޯ ޕްރިންސިޕްލީ ހުރިހާ ކުޑަކުދިން ވެސް، އެކަމަކު މި އީ
އަރލީ އިންޓަ ރވެންޝަން މިއީ އެހެން ކަމަކަށް ދާނީ ދެއްތޯ. އޯކޭ، ދެން މި އީ ޕްރިވެންޝަނެއް ނޫންތާ ދޯ. މި އީ
ރީހެބިލިޓޭޝަން. އޯކޭ. -2 އަޚުލާޤީ މައްސަލަތައް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ޚާއްޞަކުރެވޭ ޕްރޮގްރާމުތައް .
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެގޮތަށް އިޞްލާޙުކޮށްލަންވީ ނޫންތޯ އަރިމަތީ ސުރުޚީގައި ނޫނީ ހެޑިންގ ވެސް. ކުށަށް
އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބި ކުދިންނާއި އާ އިލާއަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން ހިންގޭ އަރ ލީ އިންޓަ ރވެންޝަން
ޕްރޮގްރާމުތައް. އޯކޭތޯ؟ މި ގާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އުމުރުން މަތީ ކުޑަކުދިންގެ ތެރެއިން އިޖުތިމާޢީ
މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފު ޢަމަލުތައް ކުރާ ކުޑަކުދިންނާއި، ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނާއި، މިއިން
ކޮންމެ ތަނަކަށް ކުރާ ކުޑަކުދިންނާއި އެ ކުދިންގެ އާއިލާ އާއި ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނާއި،
އެ ކުދިންގެ އާއިލާއަށް އެކި ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ކުށަށް އަރައިގަންނަށް މެދުވެރިވާ ކުޑަކުދިންނަށް ބޭނުންވާ
ކުޑަކުދިންނާއި އާއިލާތަކަށް ހަމަ އެތަނަށް ވެސް. ބޭނުންވާ ފަރުވާ އާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
އަންނަނިވި ބާވަތުގެ އިޞްލާޙީ އަދި ރި ހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުތައް ދައުލަތުން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ. ސޯ ކޮންމެ
ޙާލަތެއްގައި ވެސް އަސްލު ދައުލަތް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހުރިހާ އިންސްޓިޓިއުޝަންސް ގުޅިގެން، އޭރު ޔޫ ކޭން
އާސްކް ދަ ހެލްޕް އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން، ސޯރ ޔޫ ކޭން އާސްކް ވެ ލްފެއަރ ސަޕޯޓް ވެސް، ޔޫ ކެން އާސްކް ދަ
ހެލްޕް އޮފް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީ އެހެންވެގެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ތައުހީލް، ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ބަދަލުކުރިން ދެއްތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ގްލޮސަރީގައި ލާނެ ނޫންތޯ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
73 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ބިލު 2 ގައި ނޫން މި ބައި ހިމަނަން. (ހ)ގެ 2 ގެ ގޮތުގައި. ޑްރަގް ރިހެބިލިޓޭޝަން
ނުވަތަ ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް މުހިންމު.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ލާފައި ދެން ހުރި އަކުރުތައް ތަރުތީބުކޮށްލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ މައްސަލައެއް ނެތް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވެސް އެބައޮތް އަދި ކޮމެންޓެއް މިއަށް. މި ދަރިން ތަރުބިއްޔަތު ކުރުމުގެ ހުނަރު އަންގައިދޭ ޕްރޮގްރާމް
ހިންގުން. ދެން ކުރިން އަޅުގަނޑު ރިކުއެސްޓުކޮށްލި ގޮތަށް ހަރުދަނާ މައިންބަފައިން ތަމްރީންކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮންތާކަށްތޯ ލާނީ އިންތި؟ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ތެރެއަށް... މީގެ އަޚުލާޤީ އެތަނުން ކޮންމެވެސް އެއް އަކުރެއް
ކަންނޭނގެ. 8 އަށް ލަމާ ދެއްތޯ. މިހާރު ނުވައަކަށްވާނީ ދެއްތޯ. ހަރުދަނާ މައިންބަފައިން ތަމްރީނުކުރުމުގެ
ޕްރޮގްރާމް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޕްރޮގްރާމުތަކާއި ވޮކޭޝަނަލް އަދި ލައިފް ސްކިލްސް ޕްރޮގްރާމުތަކާއި އަދި ވަކި
ކަމަކަށް ޚާއްޞަ އިންޓެންސިވް ޕްރޮގްރާމްތަކާއި، މުޖުތަމަޢުއަށް ޚިދުމަތްކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އެ ނޫން ވެސް
ޢާއްމު އަދި ކުއްޖާގެ ޙާ ލަތަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން ހިންގޭ ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ތެރެއިން. މިތަނުން
އިޞްލާޙުކޮށްލައްވާ ކުއްޖާގެ އަދި އާއިލާގެ ޙާ ލަތަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން ހިންގޭ ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމްތައް. އެންމެ
ތިރިން ތިންވަނަ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޯކޭ ދެއްތޯ. މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރާ ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ތެރޭގައި ކުރު

މުއްދަތަށް ނުވަތަ ދިގު މުއްދަތަށް އެކަހެރިކޮށްގެން ފަރުވާ ދޭންޖެހޭ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ ޕްރޮގްރާމްތައް
ވެސް ހިމެނެންވާނެއެވެ. އަމިއްލަ ފަރާތްތައް މެދުވެރިކޮށް ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން. 74 ވަނަ މާއްދާ. މި
ގާނޫނުގެ 73 މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ޕްރޮގްރާމުތައް ހިންގޭނެ ވަސީލަތްތަ އް ދައުލަތުން ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ.
އެފަދަ ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ އިތުރުން މަދަނީ ޖަމްއިޢްޔާތައް ނުވަތަ އަމިއްލަ ފަރާތްތައް
މެދުވެރިކޮށް ވެސް ދައުލަތަށް ހިންގިދާނެއެވެ. ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބެލެނިވެރިންގެ އެއްބާރުލުން ލިބުން. 75
ވަނަ މާއްދާ. ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނާއި ކުށަށް އަރައިގަންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ
އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން އެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި އާ އިލާއިން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ. ފަރުވާއާ ބެހޭ ގަވާއިދު
ހެދުން. 76 ވަނަ މާއްދާ. މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅޭ ތަފްޞީލުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން
މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. މި ހޯމް މިނިސްޓްރީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މީތި ޑިޕާޓްމަންޓް
އޮފް ޖުވެނަލް ޖަސްޓިސްއަކަށް ބަދަލެއް ނުކުރެވޭނެތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޑިޕާޓްމަންޓް އޮތީމަ ޑިޕާޓްމަންޓަށް މީތި
ފޯލްވަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެކަމަކު އެކޮޅަށް ލިބިގެން އެ ފަރާތުން ކޮމެންޓްކުރާނީ ދެއްތޯ ޔޫ ވިލް ޑްރާފްޓް ދިސް
ދެއްތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމެންޓް އިންނާނެ 75 އަށް. 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގެ ގޮތުގައި އަކުރުތަކެއް
އިތުރުކުރުމަށް. (ހ)ގައި ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނާއި، އެއީ (ހ) ގެ ގޮތުގައި މިހާރު މިއޮތް
ބައި. ދެން (ށ) އަށް އެ އިތުރުކުރާ ބައި. ކުށަށް އަރައިގަތުމުގެ ނުރައްކަލުގައި ތިބޭ ކުދިންނާއި ކުށަށް އަރައިގަންނަ
ކުދިން އިޞްލާޙުކޮށް އަނބުރާ މުޖުތަމަޢުއަށް ގެނައުމަށް އެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ލިބެންޖެހޭ
އެއްބާރުލުން ލިބެމުން ނުދާ ކަމަށް ކޯޓަށް ފާހަގަކުރެވޭ ޙާ ލަތުގައި ކުދިން ތަރުބިއްޔަތުކުރުމާ ބެހޭ ޕްރޮގްރާމެއްގައި
ނުވަތަ ޕޭރެންޓުން ޕްރޮގްރާމެއްގައި ނުވަތަ އެނޫން ވެސް ކަމާ ގުޅުންހުރި ކައުންސިލު ސެޝަނެއްގައި ބެލެނިވެރިޔާ
ބައިވެރިވުމަށް އެންގުމުގެ ބާރު ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވޭ. އެ ކޯޓު މަރުޙަލާގައި މިދެންނެވި ގޮތަށް. އެއީ ދެން
އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ފަރުވާ ޕްރޮގްރާމްތަކު ގައި ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ޕޭރަންޓުންގެ އިންވޯލްވްމަންޓެއް ނެތް ދެއްތޯ
އެއްވެސް ބައެއްގަ އި އައިސްފައެއް. އެހެންވެގެން އެ ކަމަށް މާއްދާއެއް ލާފައި އިންނަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އޯކޭ. އަޅުގަނޑުގެ މައްސަލައެއް ނެތް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ގާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އާއި މި ގާ ނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖުވެނައިލް
ކޯޓުން މައްސަލަތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް ތިރީ ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މި ގާނޫނަށް
ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 18 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައުލަތުން ގާއިމުކުރަންވާނެއެވެ. (ށ)
ކޯޓުގެ ޢިމާރާތަކީ ކޮމްޕައުންޑަކާ އެއްކޮށް އުޅަނދުފަހަރު ވެއްދޭ ގޮތަށް ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ޢިމާރާތަކަށް ވުން.
ސަބަބަކަށް ވަނީ ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރެވޭ ކުދިންނާއި ސިއްރު ހެކިންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް ޓަކައި އެ ފަރާތްތައް
އެހެން ފަރާތްތަކަށް ނުފެންނާނެފަދަ ގޮތަކަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރެވޭނެ ވަސީލަތް ގާއިމުކުރުން އިނގޭތޯ. ދެން (ނ) ގެ
ގޮތުގައި ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ކޮންމެ ފަނޑިޔާރަކަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން ޝަރީޢަތްކުރާ މަޖިލީހެއް ހުރުމާއި އެ މަޖިލީހަކީ
މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓަށް ހާޒިރުވާ ދައުލަތުގެ ވަކީލުންނާއި ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތްތަކާއި އެ ފަރާތުގެ ބެލެނިވެރިންނާއި
ދިފާޢީ ވަކީލުންނާއި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްގެ ކޭސް ވޯކަރުންނާއި ކޯޓަށް ތަމްރީނު ހޯދަން އަންނަ
ދަރިވަރުންނަށް ވަދެވޭނެފަދަ ޖާގައިގެ ގޮތުން ތަނަވަސް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިސްއަކަށް ވުން. މީގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސަބަބަކީ، ހުށަހެޅިފައި ހުރި މައްސަލަތަކުގައި ޝާމިލުވާ ކުދިންގެ އަދަދުތައް އިތުރުވެފައިވުމާ މިހާރު ވެސް އެންމެން
އެއް ހާޒިރެއްގައި ޝަރީޢަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދަތިވެފައިވާތީ ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ޝަރީޢަތްތައް ބައިބައި
ކޮށްލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަން ޖެހުން. ކުޑަކުދިންގެ މައްސަލަތަކަކީ އަވަހަށް ނިންމަންޖެހޭ މައްސަލަތަކަށް ވުމުން
މިހާރު ބޭނުންކުރެވޭ އެންމެ ކޯޓު ރޫމަކާއެކު މިކަން ކުރަން ދަތިވުން. އެއީ ދެން (ރ) ގައި ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރެވޭ
ފިރިހެން ކުދިންނާއި އަންހެން ކުދިން ވަކިން ބޭތިއްބޭނެ ހޯލްޑިންގ ފެސިލިޓީސް. ސަބަބަކީ މިވަގުތު އެއް ހޯލްޑިންގ
ފެސިލިޓީ ހުރުމުގެ ސަބަބުން ދެ ޖިންސުގެ ކުދިން ގެނައުމުން އެ ކުދިން ވަކިން ތިއްބޭނެ އިންތިޒާމެއް ނެތުން. ދެން
(ބ) ގައި ކޯޓަށް ހާޒިރު ވާ ދައުލަތުގެ ވަކީލުންނާއި ދިފާޢީ ވަކީލުން ތިބޭނެ އެއް ރޫމް. ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ތިބޭ
ތަނަކީ ޖާގައިގެ ގޮތުން ދަތި ކުޑަ ރޫމަކަށް ވުމުން ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ސިއްރު ހެކިން އެތަނުގައި ބައިތިއްބަން
ޖެހުމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ބައިތިއްބާނެ ތަނެއް ނެތުމާއި ދިފާޢީ ވަކީލުން ބައިތިއްބާނެ ވަކި ތަނެއް
ނެތުން. (ޅ) ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރެވޭ ސިއްރު ހެކިން ވަކިން ބޭތިއްބޭނެ އިންތިޒާމު. ސިއްރު ހެކިންނަކީ އެއް ހެއްކަކު
އަނެއް ހެއްކަކަށް ވެސް ފެނިގެން ވާނެ ބަޔަކަށް ނުވާތީ މިވަގުތު ސިއްރު ހެކިން ބޭތިއްބޭނެފަދަ އެކަށީގެންވާ
އެއްވެސް ނިޒާމެއް ނެތުން. ދެން (ކ) ގައި ކޯޓުން ކުރިއަށް ގެންދާ އިޞްލާޙީ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބައިވެރިކުރެވޭ

ކުދިންނާއި އެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި ކަމާ ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތަކާއެކު ބޭއްވޭ ބައްދަލުވުންތައް ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް އެކަށީގެންވާ އެއް މީޓީންގ ރޫމް. ދެން މުޅި ކޯޓުގައި ވެސް މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރީ އެއް
މީޓީންގ ރޫމް ކަމަށްވެފައި އެ މީޓިންގ ރޫމަކީ ހުރިހާ ކަމަކަށް ވެސް ބޭނުންކުރެވޭ ރޫމް ކަމަށްވާތީ ބައްދަލުވުންތައް
ޝެޑިއުލްކުރުމަށާއި އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދަތިވޭ. އެކަމުގެ ސަބަބުން މި ބައްދަލުވުންތަކަކީ
އަސްލު ކުދިންނަށް ޕްރޮގްރާމެއް ނޫނީ ކުދިންގެ މައްސަލަތައް ނިންމުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން
ބާއްވަންޖެހޭ ބައްދަލުވުންތަކަށްވާއިރު ބައްދަލުވުންތައް ލަސްވުމުގައި މައްސަލަތައް ލަސްވަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އޭގައި އިޝޫސްތަކެއް ދިމާވޭ. އާދެ! އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުމަކީ އަސްލު. ދެން އަނެއް މި މީޓިންގ ރޫމަކީ ހަމަ
މި މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނީ އެހެނިހެން ކަންތައްތަކަށް ދެން އެހެނިހެން. ސަބަބަކީ ވަރަށް
ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް މި އަންނަނީ ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތަކެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ޤަބޫލުކުރަން ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި. ދެން ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުގައި ހިމެނޭ ކުދިންނަށް ކައުންސެލިން
ދިނުމަށް ޓަކައި އެކަށީގެންވާ ޖާގައެއް ހުރި އެއް ކައުންސެލިން ރޫމް. މިހާރު ވެސް އެ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެބައި
ކުރިއަކަށް ނުގެންދެވޭނެ. ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެންފި ކަމުގައި ވާނަމަ، ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން
މިވަގުތު މިހުރި ކުޑަކުޑަ ފެސިލިޓީސް އެ ރޫމްގައި މި ތިއްބަވަނީ. އެ ކުޑަކުދިންނަށް ކައުންސެލިން ރޫމްގެ ބޭނުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރަކު ނުކުރެވޭ. ދެން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ނެގޭ ސިއްރު ހެކިބަސް ނެގުމަށް ޓަކައި
ރޫމެއް. ކުޑަކުދިންގެ، ކުޑަކުދިން ހިމެނޭ ހެކި ބަ ހެއް ނަގަންޖެހޭ ޙާލަތެއްގައި ވެއްޖިއްޔާ ޙަޤީޤަތުގައި ކޯޓުން ބޭރުގައި
ޕޮލިހުން ބޭރުގައި އެ ކުދިންނަށް ފަރިތަ މާހައުލެއްގައި އެ ކުދިންނަށް ފަސޭހަވާނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އަސްލު ހެކިބަސް
ނަގަން މި އޮންނަނީ. އެކަމަކު އެފަދަ އިންތިޒާމެއް އަސްލު ގާއިމުކުރެވިފައެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، ދެން އޭގެ އެ
އިންތިޒާމު ނެތުމުން ދެން އިތުރަށް އެ ކުދިންނަށް އެންމެ ފަސޭހަވާނީ ނޫނިއްޔާ އެންމެ ފަސޭހައިން މިކަން
ކުރެވޭނެފަދަ ގޮތަކަށް ހެކިބަސް ނެގުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ އަސްލު ސިއްރު ހެކިބަސް ނެގުމަށް އަސްލު
ވަކި ރޫމެއް ޕްލަސް ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރާ ސިއްރު ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނެގުމަށް ޓަކައި މިހާރު ވެސް ތަނެއް ނުހުންނާތީ
އަޅުގަނޑުމެން ކޯޓުގައި މީޓިންގ ރޫމެއް މި ބޭނުންކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ އެންމެ ރައްކާތެރި ގޮތެއް ނޫން. ސިއްރު
ހެކިން މިހާރު ވެސް ހެކިބަސް ހަމަ ނުލިބިގެން ވަރަށް ގިނައިން މުޖުތަމަޢު ކޮންސަރންވާ ވަރަށް ބައިވަރު
މައްސަލަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަހުރި އޭގައި ފިޔަވަޅުތަކެއް ނޭޅި. ދެން އޮތީ ކޯޓުގެ އެހެނިހެން ބައްދަލުވުންތައް
ކުރިއަށް ގެންދެވޭވަރުގެ ޖާގައެއް ހުރި އެ މީޓިންގ ރޫމް ފަސޭހަކަމާ އަވަސްކަމާއެކު މި ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް މުވައްޒަފުން އިތުރުކުރުން. އޭގެ ތެރޭގައި ކޯޓު މާސްޓާސް. ކައުންސިލަރުން. ދެން އެ
ވެސް ދެން ހަމަ ދެން އިތުރަށް ކޯޓަށް އެ ބޭނުންވާ މުވައްޒަފުން އިތުރުކުރުމުގެ ބައިތައް އަޅުގަނޑުމެން އެއީ. ދެން
މީގެން އުނިކުރައްވަން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ބައިތަކެއް ވެ އްޖިއްޔާ އަނެއްހެން އުނިކޮށްލުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަމަކު

މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ނީޑް އޮތް ބައިތަކެއް މީގައި ހިމަނާފައި މިހިރީ މިހާރު. ދެން ބޮޑަށް މިގޮތަށް ގާނޫނެއް
އަޅުގަނޑުމެން ލުމަށް މިކޮޅުގެ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މިފަދަ އިތުރު ބާރަކަށްވެގެންދާނެ ކަމަށް ޓަކައި އަސްލު މި
ބައި މި ގެންނަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަމިއްލަ ފަރާތްތައް މެދުވެރިކޮށް ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން. މި ތަން ކިޔައިފިންތޯ އަޅުގަނޑު؟ ކިޔައިފިން.
75 ވެސް ކިޔައިފިން. ކުޑަކުދިންގެ މަރުކަޒުތައް، 15 ވަނަ ބާބު. ކުޑަކުދިންގެ މަރުކަޒުތައް، 77. ކުރު މުއްދަތަކަށް
ނުވަތަ ދިގު މުއްދަތަކަށް އެކަހެރިކޮށްގެން ފަރުވާދޭންޖެހޭ ކުޑަކުދިންނާއި، އިޞްލާޙީ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ޓަކައި
ދިގު މުއްދަތަށް ބަންދުގައި ބައިތިންބަންޖެހޭ ކުދިން ބޭތިއްބުމަށް ޓަކައި، އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގެ މަރުކަޒުތައް
ދައުލަތުން ގާ އިމުކުރަންވާނެއެވެ. ކުޑަކުދިންގެ ރެޒިޑެންޝަލް މަރުކަޒުތައް. ކުޑަކުދިންގެ ކަރެކްޝަނަލް މަރުކަޒުތައް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ކުޑަކުދިންގެ ރެސިޑެންޝަލް މަރުކަޒުތައް. 78 ގެ (ހ) ކުޑަކުދިންގެ ރެޒިޑެންޝަލް މަރުކަޒުތައް
ބެހިގެންވަނީ އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގެ މަރުކަޒުތަކަށެވެ. (ހ) ރެސިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް ސެންޓަ ރ. -2
ކުޑަކުދިންގެ ޝެލްޓަރ ނުވަތަ ހާފްވޭ ހައުސް. -3 ލޯންގް ޓަރމް ރެސިޑެންޝަލް ކެއަރ ފެސިލިޓީ. (ށ) މި
ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 18 (އަށާރަ) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި
ބަޔާންކުރާ ބާވަތުގެ މަދުވެގެން 1 (އެކެއް) މަރުކަޒު، މިނިސްޓްރީން އުފައްދައި ހިންގަންވާނެއެވެ. މިތާ އޯކޭ
މިނިސްޓްރީ ޖެހިޔަސް މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު އަންނާނެ. (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެ މާއްދާގައި
ބަޔާންކުރާ މަރުކަޒުތަކުގެ އިތުރުން، މި ގާނޫނުގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާ ދިނުމަށް ޓަކައި
ޚާއްޞަކުރެވޭ އެހެން މަރުކަޒުތައް، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އުފައްދައި
ހިންގުމަކަށް މި ގާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ. ލިމިޓް ނުކުރަނީތާ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންނަށް އެންމެ ކުޑަކުދިންނަށް
ބޭނުންވާ ކަހަލަ ތަނަކަށް ވެސް މިއަށް، (ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މި މިނިސްޓްރީން ގާއިމްކޮށް ހިންގާ މަރުކަޒުތައް
ހިންގުމުގައާއި، އެ މަރުކަޒުތަކުން ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގަ އާއި، އެ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގައި
ކުޑަކުދިންގެ ރައްކާތެރިކަމަށް މަސައްކަތްކުރާ ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުމަށް މިނިސްޓްރީން
އިސްކަންދޭންވާނެއެވެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ނޫން ހަމަ ރީތިކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މުޅިން ވެސް ދެއްތޯ
ޑިޕާޓްމަންޓް މި ކިޔަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަސްލު އެހެންވެ ކަންނޭނގެ މިހާރު އެނީ ވޭ މި އެޗް.އާރް.ސީ.އެމްގެ
މުޅި ގާނޫނާއި މެންޑޭޓު އޮތް ގޮތުން މޮނިޓަރިންގ ބޮޑީޒްއަށް ވާނީ ހަމަ އެޗް.އާރް.ސީ.އެމާއި ކޯޓާއި ޕީ.ޖީއާ. އިޓްސް

ކްލިއަރ. މޮނިޓަރިންގއަށް. އިންޑިޕެންޑެންޓު މޮނިޓަރިންގ އަށް އެންކަރޭޖް ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އައި ތިންކް އިޓްސް
އޯލްރެޑީ ދެއަރ، އިޓްސް އަންޑަސްޓޫޑް. އަނެކަތި ގާއިމުކުރާ އެއްޗެހި މޮނިޓަރކުރުން ފަށަންވީ ޙަވާލުކުރިޔަސް
ނުކުރިޔަސް. އެއީ ބަންދުގައި މިނިވަންކަން ގެއްލޭ ގޮތަށް. ކުޑަކުދިން އިޓްސް އޯލް ދެއަރ މެންޑޭޓު.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ގާނޫނު ގައި ލާޒިމުކުރާ މަރުކަޒުތަކާއި މި ގާނޫނުގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މަރުކަޒުތައް
މިނިސްޓްރީން އުފެއްދުމުގެ އިތުރަށް، މިފަދަ މަރުކަޒުތައް އުފައްދައި އިތުރު މަރުކަޒުތަކެއް އުފެއްދުމުގެ އިހުތިސާސް
މި ދެނީ، ބާރު. (ޅ) މި މާއްދާގެ (ބ) ގެ ދަށުން އުފައްދާ މަރުކަޒުތަކަކީ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ހަދާ
ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އެ މިނިސްޓްރީން ދޫކުރާ ލައިސަންސެއްގެ ދަށުން ހުއްދަ ލިބިގެން ހިންގޭ
މަރުކަޒުތަކެއް ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ. ކޮންމެންޓެއް އެބައޮތްތޯ ؟ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިއީ ވަރަށް އެޗް.އާރް.ސީ.އެމް
އިން ކޮމެންޓްކުރާ ވައްތަރުގެ އެއްޗެއްހެން. ނައްފަ ކުރާނެ މިއަށް ކޮމެންޓް. ނައްފަގެ ކޮމެންޓެއް ނެތީތޯ؟ (ށ)
އަޅުގަނޑު ދެންނެވިންނުންތޯ އޮންނާނޭ؟ މުއްދަތު ކުރީތޯ އެ ބޭފުޅުންނަށް. 18 މަސް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ނޫން،
ނޫން، ނޫން. އެ ވިދާޅުވީ 3. މިހާރު 3 ބާވަތެއް. ވަރަށް ބައިވަރު ބާވަތުގެ މަރުކަޒުތައް އެބަހުއްޓެއް ނޫންތޯ؟
އެހެންވީމާ، އެންމެ ބާވަތެއްގެ މަރުކަޒެއް އުފެދިގެންނެއް މަޤްޞަދެއް ޙާސިލެއްނުވާނެތާ. އެހެންވީމާ، އެންމެ
މަދުވެގެން 3 ބާވަތުގެ މުވައްޒަފުންނާއެކު. ރަނގަޅު. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ބަޔަކު، ކޮންމެ ވައްތަރަކުން އެކެއް. މިހާރު
ކޮންމެ ވައްތަރު، ކޮންމެ ހިސާބަކުން އެކެއް ވިޔަސް އޯކޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ގާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 18 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ
ބާވަތުގެ މަދުވެގެން، (ހ) ގައި އެބަބުނޭ މި 3 ބާވަތެއްގެ މަރުކަޒުތަކެއް އިނގޭތޯ. އެއިން ބާވަތުގެ މަދުވެގެން އެ
މަރުކަޒު މިނިސްޓްރީން އުފައްދަންވާނޭ. އެއިން ކޮންމެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކައްޗެކޭ އެ ބުނަނީ. އެ ބުނަނީ އެކައްޗެއް. އެ ގޮތް މާ ކްލިއާރއޭ މީތި. ދިސް އިޒް މަޗް ކުލިއާރ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެއަށް ކޮމެންޓްނުކުރީ. އޭގެ ފަހުން ކުރިއަށް ދިއުން. ހަމަ 3 ބާވަތުގެ 3 މަރުކަޒު
ހުންނަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ. ނެތް ދެއްތޯ؟ ކޮބައިތޯ އަނެއް މާއްދާއަކީ؟ އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓާލި ހިސާބަކީ. އާދެ! ރަނގަޅަށް ދެއްތޯ؟ (ކ)
މިއީ (ށ) އާއި ހިސާބުން ދެއްތޯ؟ (ކ)؛ (ކ) މި މާއްދާގެ ދަށުން. ރަނގަޅު ރަނގަޅު. މި މައްދާގެ ދަށުން އުފައްދާ
މަރުކަޒުތައް އުފައްދާ ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތަކުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑްތަކާއި އެފަދަ
މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގައި ގެންގުޅޭނެ އެ ނޫން ވެސް މިންގަނޑުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގެ ލައިސެންސް
ދިނުމުގެ އުސޫލުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނޭ. މިނިސްޓްރީން ނޫން.
އޮފްކޯޒް. ވިދާޅުވޭ. މިނިސްޓްރީން އުފައްދާ ހިންގުމަށް މި ގާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ މި މަރުކަޒުތަކުގައި މި މާއްދާގެ (ނ)
ގައި ބަޔާންކުރާ މަރުކަޒު މި މިނިސްޓްރީން އުފެއްދުމުގެ އިތުރަށް އެފަދަ، ޔާ. ކޮބައިތޯ ކޮމެންޓަކީ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިތާ މިއޮތީ (ރ) ދެއްތޯ؟ (ރ) ގައި މި އިނީ މިނިސްޓްރީގެ ބަދަލުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ކުރިއަށް ބަދަލު. މިހާރު އެއިނދީ ބޭފުޅުން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، މޮނިޓަރިންގެ ބައި އިންނަނީ. މިނިސްޓްރީންތޯ ކުރިއަށް ގެންދާނީ؟ ދެން، އޯކޭ އޭތި ސާފުވެއްޖެ ދެއްތޯ؟ އެއީ
(ބ) އާދެ! އެ ވެސް ހަމަ އަނެއްކާ ވެސް ސުވާލެއް މި ކުރަނީ މިނިސްޓްރީއަށް. މިނިސްޓްރީންތޯ ނުވަތަ
ޖޭ.ޖޭ.ޔޫއިންތޯ ލައިސެންސް ދެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ލައިސެންސެއް ދޭންވާނީ މިނިސްޓްރީން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު ނޫން، ނޫން. ގަވާ އިދު ހަދަންވާނީ ޖޭ.ޖޭ.ޔޫއިން. ލައިސެންސް ދޫކުރާނީ މިނިސްޓްރީން. ނޫންތޯ؟ ގަވާއިދު
ވެސް މިނިސްޓްރީން ނޫންތޯ؟ ހަދާ ގަވާއިދަކަށް މިނިސްޓްރީން ލައިސެންސް ދޫކުރާނީ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުއްދަ ދޭނީ އެހެންވީމާ، މިނިސްޓްރީން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުއްދަ ދޭނީ މިނިސްޓްރީން. އެހެންވީމާ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ގަވާއިދު ހަދާއިރުގައި. މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދުގައި، މިނިސްޓްރީގެ ބަދަލުގައި އެތާގައި ޑިޕާރޓްމަންޓު އޮފް
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ދެއްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އެ ގަވާއިދު އެ އުސޫލުތައް. އަސްލު މި ގަވާއިދު ހެދިދާނެ ކަންނޭނގެ މީގައި މިނިސްޓްރީން ނޫނަސް. ބިކޯޒް
އެ ބޭފުޅުންގެ އިނދެއެއް ނޫންތޯ އޭގެ ޑިޕާރޓްމަންޓެއް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިކަހަލަ ގަވާއިދެއް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހީވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރަނގަޅުވާނެ. މިނިސްޓްރީން. ޔާރ. މޮނިޓަރީ ލައިން. އެހެންވީމާ، އެ ތަނަށް ރަނގަޅުވާނެ. ރަނގަޅުވާނެ.
މިނިސްޓްރީ ލައްވާފަ. މިނިސްޓްރީ ބަދަލުކޮށްލަދެއްވާ އެތަން. ނޫން، ނޫން، މަތީގައި އެ އިނދީނޫންތޯ ރަތްކޮށް
ތަނެއް. އެތަން ބަދަލުކޮށްލަދެއްވަންވީ މިނިސްޓްރީން. ކުރީގައި އިން ގޮތަށް. ޔާ. އޯކޭ ދެއްތޯ؟ (ކ) މި މާއްދާގެ
ދަށުން އުފައްދާ މަރުކަޒުތައް އުފައްދައި ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި އެފަދަ މަ ރުކަޒުތަކުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ
ސްޓޭންޑަޑްތަކާއި އަދި ހިމަނާލަދެއްވާ މި މަރުކަޒުތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭ އެންމެ މަދު މިނުން ހުންނަންޖެހޭ
މިންގަނޑުތަކާ. ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑްތަކާއި މި މަރުކަޒުތަކުގައި އެންމެ މަދުވެގެން ހުންނަންޖެހޭ

މިންގަނޑުތަކާ. އަސްމާ. އޭތި އާދެ. އަޅުގަނޑު ކޮމެންޓު. އަސްމާ ސްޓޭންޑަޑްތަކުގެ ފަހަތަށް ލައްވާލަދެއްވަންވީ. އަދި
މި މަރުކަޒުތަކުގައި އެންމެ މަދުވެގެން ހުންނަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި، އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގައި ގެންގުޅޭނެ
އެ ނޫން ވެސް މިންގަނޑުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގު މުގެ ލައިސެންސް ދިނުމުގެ އުސޫލުތައް މި ގާނޫނުގެ
ދަށުން މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއޭ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ތި އެކަނި އަޅުގަނޑު ދިން
ކޮމެންޓަކީ. މިންގަނޑުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގައި ގެންގުޅޭނެ އެ ނޫން ވެސް މިންގަނޑުތައް. ދެން
މިންގަނޑު، މިންގަނޑު ވެއްޖެ އެތާ. އިސްފަސްކޮށްލަންވީ ނޫންތޯ؟ ސްޓޭންޑަޑްތަކުގެ ވާހަކަ އާއި މިންގަނޑުތަކުގެ
ވާހަކައާ. އޭރަށް ޖެހިޖެހިގެން މިންގަނޑު މިންގަނޑު ނާންނާނެ ކަންނޭނގެ. ނޫން، ނޫން މިންގަނޑު އެކަންޏެއް
ނޫން. މިހާރު އުސޫލު މިއިނދީނޫންތޯ؟ މި މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާ މަރުކަޒުތައް އުފައްދައި ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި
އޭގެ ފަހަތަށް އަންނަންވީ މި މަރުކަޒުތަކުގައި އެންމެ މަދުވެގެން ހުންނަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި އެފަދަ
މަރުކަޒުތަކުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑްތަކާއި، މިހާރު ރަނގަޅޭ އާދެ! ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑްތައް
ހުންނަންޖެހޭ މިންގަނޑުތައް. އެއީ ދޭއްޗެއް. އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގައި ގެންގުޅޭނެ އެ ނޫން ވެސް
މިންގަނޑުތައް އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގެ ލައިސެންސް ދިނުމުގެ އުސޫލުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީ ން
ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނޭ. އަސްލު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑްތައް ކަނޑާލެވިދާނެހެން.
؟
ނޫންތޯ
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެންމެ މަދުވެގެން ހުންނަންޖެހޭ މިންގަނޑުތައް ކަނޑައެޅުމަށް ހުންނާނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ސްޓޭންޑެޑްތަކާ އެގޮތަށް ނޫންތޯ؟ ޔާރ. ދެން މިއިނދީ ނޫންތޯ؟ އަދި އެފަދަ މަރުކަޒެއް ހިންގުމަށް
ގެންގުޅެންޖެހޭ އެ ނޫން ވެސް މިންގަނޑުތައް. އެ ވެސް ކަނޑާލާ. ޔެސް. މިހާރު މާނަ ދޭހަވޭހެން އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ. އޯކޭތޯ ރޫނާ؟ އޯކޭ. ޔާ. ކުޑަކުދިންގެ ރެޒިޑެންޝަލް މަރުކަޒުތަކުގެ ތަފްސީލު. 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި
ގާނޫނުތަކުގެ 78 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެއްވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ރެސިޑެންޝިއަލް ޓްރީމަންޓް
ސެންޓަރއަކީ ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ ޙާލަތަށް ބިނާކޮށް އެ ކުއްޖާއަށް ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ ފަރުވާތައް ދެނެގަނެ އެ ފަ ރުވާ
ނުވަތަ ފަރުވާތައް ދިނުމަށް ޓަކައި އެ ފަރުވާގެ މުއްދަތުތައް، ކުދިން ދިރިއުޅޭނެ ގޮތަށް އުފައްދާ މަރުކަޒުތަކެކޭ.
އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑަށް ލާންނުކެރުނީ އެއްކަލަ، ދިސް އިޒް ޑިމާންޑިންގް ޔާރ. (ށ) މި ގާނޫނުގެ 78 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުޑަކުދިންގެ ޝެލްޓަރ ނުވަތަ ހާފްވޭ ހައުސްއަކީ މި ގާނޫނުގެ

78 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ލޯންގް ޓާރމް ރެޒިޑެންޓަލް ކެއާރ ފެސިލިޓީއެއް
ނުވަތަ މި ގާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކުޑަކުދިންގެ ކަރެކްޝަނަލް މަރުކަޒެއްގައި ވަކި މުއްދަތެއްގައި
ހޭދަކޮށްފައިވާ ކުދިން އަނބުރާ މުޖުތަމަޢަށް ނިކުތުމަށް ތައްޔާރުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޕްރޮގުރާމްތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި އެ
ކުދިން ބައިތިއްބާ މަރުކަޒުތަކޭ. (ނ) މި ގާނޫނުގެ 78 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ
ލޯންގްޓާރމް ރެޒިޑެންޓަލް ފެސިލިޓީއަކީ ކަނޑައެޅޭ ވަކި ޝަރުޠުތަކާއެކު ކުއްޖާގެ އާއިލާ އާއި މުޖުތަމަޢަށް
ބައިވެރިވެވޭނެ ފަދައިން ދިގު މުއްދަތަކަށް ކުދިންނަށް ދިރިއުޅެވޭނެ ފަދައިން އުފައްދާ މަރުކަޒުތަކޭ. ކުޑަކުދިންގެ
ކަރެކްޝަނަލް މަރުކަޒުތައް. 8 (ހ) ކުޑަކުދިންގެ ކަރެކްޝަނަލް މަރުކަޒުތައް ބެހިގެންވަނީ އަންނަނިވި ބާވަތުގެ
މަރުކަޒުތަކަށޭ. 1. ޖުވެނައިލް ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރ. ޓޫ ލޯންގް ޓާރމް ސި ކިއޯ ފެސިލިޓީ. އެހެންތޯ ކިޔަނީ؟ ޔާރ
އޯކޭ. ސިކިއޯ ފެސިލިޓީސް އަޅުގަނޑު އެހާ ފެމިލިއާރއެއް ނޫނޭ. އެހެންވެ މި އަހާލީ. އާދެ! އޯކޭ. (ށ) މި ގާނޫނަށް
ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 18 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ބާވަތުގެ
މަރުކަޒުތައް، ޖަލުތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ މިނިސްޓަރު ގާއިމުކުރަންވާނޭ. އަދިވެސް ހޯމް
މިނިސްޓަރުތާ އެއީ ދެއްތޯ؟ (ނ) މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އުފައްދާ މަރުކަޒުތައް އުފައްދާ ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާ އި
އެފަދަ މަރުކަޒުތަކުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑްތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގައި ގެންގުޅޭނެ އެ ނޫން
ވެސް މިންގަނޑުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް ހިންގުމުގެ ލައިސެންސް ދިނުމުގެ އުސޫލުތައް އެ މަރުކަޒުތަކުގައި
ކުދިންނަށް ދެވޭނެ ޚިދުމަތްތަކާއި މަރުކަޒުތަކުގައި ހިންގަންޖެހޭ ފަރުވާގެ ޕްރޮގުރާމުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން
މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްއިން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނޭ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ތަންތަން ވެސް އައުޓް ސޯސްކުރަނީތޯ؟ ނޫން ދޯ؟ ލައިސެންސް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން. މިހާރު ރިހެބިލިޓޭޝަން މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ރިހެބިލިޓޭޝަން އައުޓްސޯސްކުރެވޭ ގޮތަށް ނޫންތޯ އެ ހެދީ؟
އެކަމަކު ރިހެބިލިޓޭޝަން، ރިހެބިލިޓޭޝަންސް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެފަދަ މަރުކަޒުތައް މިތާ އެބައިން ހިންގުމުގެ
ލައިސެންސް ދިނުމުގެ އުސޫލުތައް. މިހާރު ކަރެކްޝަންސް ކޭން އިފް ދޭ ވޯންޓު އައުޓް ސޯސް ރިހެބިލިޓޭޝަން.
އެކަމަކު އޭގެ އުސޫލުތައް މި މީހުންނޭ ހަދަންޖެހޭނީ އެހެން އެ ބުނަނީ. ތި ބޭފުޅުންނަށް ވިޒިޓްކުރެވޭނެ ނޫންތޯ ؟
އަޅުގަނޑަށް މިހާރު ފެންނަނީ މޮނިޓަރިންގް މާއްދާ ލާން. މަރުކަޒުތަކުގެ އެ ބައި ނިންމާލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ލާނީ.
މޮނިޓަރކުރާނީ އެޗް.އާރު.ސީ.އެމުންނާއި ކޯޓުންނާއި ޖުޑިޝަލް ކޯޓުން، ޖުޑިޝަލް ވިޒިޓްސް ކޮންޑަކްޓްކުރަންވާނޭ. އެ

ލެވިދާނެ ކޯޓުގެ އިޙްތިޞާސްގެ ތެރެއަށް އެ މާއްދާގެ ތެރެއަށް ވެސް. ދެން، ޔާރ. ދެން ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް
ޖުޑިޝަލް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ވެސް ލާންޖެހޭނެ ކަމަށް. 3 މުއައްސަސާއެއް މޮނިޓަރިންގެ ޙަ ވާލުކުރަންޖެހޭ. ބިކޯޒް
ލައިސަންސްގެ ދަށުން މިސާލަކަށް ރިހެބިލިޓޭޝަން ފެސިލިޓީސް ހިންގުން ނޫނީ ޕްރޮގުރާމްތައް އެހެން ބަޔަކަށް. އެއީ
އެއްކަލަ ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގުރާމް ކަންޑަކްޓްކުރަން އެހެން ބަޔަކަށް ދޭނީ ލައިސެންސް. ދޭ ކަމަށްވަންޏާ ވީ ހޭވް
ޓު ވެރީ ކްލޯޒްލީ މޮނިޓަރ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ލާންވާނެ. މޮނިޓަރިންގް މާއްދާއަށް ލާންވާނެ މިވާގޮތުން. އޯކޭ .
ކުޑަކުދިންގެ ކަރެކްޝަނަލް މަރުކަޒުތަކުގެ ތަފްޞީލު. 81 (ހ)- މި ގާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ އެއްވަނަ
ނަންބަރުގެ ދަށުން އުފައްދާ ޖުވެނައިލް ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރަކީ ދިގު މުއްދަތަކަށް ބަންދުކުރުމަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ
ކުޑަކުދިންގެ ތެރެއިން ނުރައްކާތެ ރި ކުށްކުރާ ކުދިން ފިޔަވައި އެހެން ކުދިން ބޭތިއްބުމަށް ޚާއްޞަ ކުރެވޭ
މަރުކަޒުތަކެކޭ. (ށ) މި ގާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އުފައްދާ ލޯންގް ޓާރމް
ސެކިއަރ ފެސިލިޓީއަކީ ދިގު މުއްދަތަކަށް ބަންދުކުރުމަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ކުޑަކުދިންގެ ތެ ރެއިން ނުރައްކާތެރި
ކުށްކުރާ މުޖުތަމަޢުއާ އެކަހެރިކޮށްގެން ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ކުދިން ބޭތިއްބުމަށް ޚާއްޞަކުރެވޭ މަރުކަޒުތަކޭ. ކުޑަކުދިންގެ
ކަސްޓޯޑިއަލް މަރުކަޒު. 82 (ހ) މި ގާނޫނުގެ 78 ވަނަ މާއްދާ އާއި 80 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
މަރުކަޒުތަކުގެ އިތުރުން މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ ކުދިން ކޮންމެހެން ބަންދުގައި
ބައިތިއްބަންޖެހޭފަދަ ޙާ ލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ އެ ކުދިން ވަގުތީ ގޮތުން ބޭތިއްބޭނެ ކުޑަކުދިންގެ ކަސްޓޯޑިއަލް
މަރުކަޒުތައް ދައުލަތުން ގާއިމުކުރަންވާނޭ. ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމް އިޒް ސްޓާރޓިންގް ފްރޮމް ސްކްރެޗް.
ނެތީ މިއިން އެއްވެސް އެއްޗެއް. ހަމަ ހުރިހާ ތަނެއް ހަދާށޭ ޖެހޭނީ. ސޯ މަޗް ރިސޯސަސް ހޭވް ޓު ބީ ގިވަން.
ސުބުހާނަاله. އެހެން، އެހެންތާ، ޔާރ. (ށ) މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 18 މަސްދުވަހުގެ
ތެރޭގައި މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ބާވަތުގެ މަދުވެގެން އެއް ކަސްޓޯޑިއަލް މަރުކަޒު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސްއިން ގާއިމުކުރަންވާނެއޭ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފުލުހުންގެ ގާނޫނު
އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙު މިހާރު ކުރާއިރު ކަސްޓޯޑިއަލްތަކާއި ރިމާންޑުތައް ފުލުހުންގެ އަތުން ނަގަނީ. ޑިޓެންޝަން،
އެކަހަލަ ތަންތަން ބެލެހެއްޓުން ފުލުހުންގެ އަތުން ނަގަނީ މިހާރު. އެމީހުންގެ މުޅި މޮޑެލް ބަދަލުކޮށްލަނީ. މި
ކޮމިއުނިޓީ ޕޮލިސިންގއަށް. ސޯ، އެމީހުންގެ ނިއިންނާނެ މިހާރު އެއްކަލަ ބަންދުގައި މީހުން ބައިތިއްބައިގެން
ބެލެހެއްޓުމުގެ ބައެއް ދެނެއް ފުލުހުންނަކަށް ނިއިންނާނެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) 24 އަވަރސްއަށް އެއީ ދެޓް އިޒް ނޮޓު
ލައިކު އެއްކަލަ ކޯޓެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ދެވެންދެން މި އަންނަ ތަނަކީ ވިލް ނޮޓު ކޮންސިޑަރިން. އެއީ ދެން. އެއީ ދެން
އިންނާނީ ފުލުހުންނަށް 24 އަވަރސްގެ ސެލްސް އޯރ ރޫމްސް. އެއީ ދެން ނޭމްލީ ކަސްޓޯޑިއަލް ފެސިލިޓީ.
އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަން އުޅޭ އެއްޗަކީ، ދެން 24 އަވަރސްއަށްވުރެ ގިނައެއްނުވާނެ އެމީހުން އެއްވެސް ބަޔަކަށް
ބަލަހައްޓަންޖެހޭވަރެއް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެޗް.އާރު.ސީއެމުން ކޮމެންޓުކުރީތޯ. ބޮޑު ކޮމެންޓެއްތޯ. ހިއުމަން ރައިޓްސް

ކޮމިޝަނުން މަޝްވަ ރާ ނުޖެހޭނެ ހޯދާކަށް. އެކަމަކު ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޑިޕާޓުމަންޓު އިންނަނީ މިނިސްޓްރީގައޭ.
އެއީ އެއް މިނިސްޓްރީއެކޭ. އެމް.ސީ.އެސްއިން އޭތި ހަދާއިރު އިޓްސް ދަ ސޭމް މިނިސްޓްރީ. މަޝްވަރާ ޖަހާލިޔަސް
މައްސަލައެއް ނެތް. އެމް.ސީ.އެސް ގެނައީ ވަކި ގާނޫނެއްގެ ދަށުންތާ. މައްސަލައެއް ނެތް. ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް
ޑިޕާޓުމަންޓުގެ ލަފާގެމަތީން. އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ ލަފައަކަށް ބޭނުމެއްނުވާނެ. މޮނިޓަރކުރާ މީހުން ގަވާއިދު ހެދީމަ
ވަރަށް ކޮންފްލިޓުވެފަ އިންޓްރެސްޓުއަރާނެ އަސްލު. މިހާރަށް ގަވާއިދަށް ކޮމެންޓުކުރިޔަސް ތިބޭނީ އެ މީހުން.
އެމީހުން ޖެހޭނީ ގަވާއިދަށް ކޮމެންޓުކުރަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (ނ) މި މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަރުކަޒު
އުފައްދައި ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތަކުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ސްޓޭންޑަޑުތަކާއި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް
ހިންގުމުގައި ގެންގުޅޭނެ އެނޫން ވެސް މިންގަނޑުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ހަދާ
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އަތޮޅުތެރޭގައި މަރުކަޒުތައް ގާ އިމުކުރުން. މިތާނގައި ލާނަންތޯ މި ގަވާއިދު
ހަދާއިރު ޑިޕާޓުމަންޓު އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްގެ ލަފަޔާއި ޚިޔާލު ހޯދަންވާނެއޭ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޯކޭ. އަތޮޅު
ތެރޭގައި މަރުކަޒުތައް ގާ އިމުކުރުން. 83. މަރުކަޒެއްގައި ކުއްޖަކު ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓުން ނިންމާ ޙާލަތުގައި މި ގާނޫނާއި
މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތީން ކުއްޖާ ބަހައްޓައިގެން ފަރުވާދިނުމަށް ޓަކައި އެފަދަ މަރުކަޒުތައް
އަތޮޅުތެރޭގައި ނުވަތަ ރަށްތަކުގައި ދައުލަތުން ގާއިމުކޮށް ބަހައްޓާންވާނެއޭ. މަރުކަޒުތަކުގައި ކުޑަކުދިން ބެއިތިއްބުމުގެ
މަޤްޞަދުތައް. 84 (ހ). މަރުކަޒެއްގައި ކުއްޖަކު ބަހައްޓަންވާނީ އެ ކުއްޖަކު އެ މަރުކަޒެއްގައި ބެހެއްޓުން އެއީ އެ
ކުއްޖަކާމެދު އެޅެން އޮތް އެންމެފަހުގެ ފިޔަވަޅަކަށްވެފައި އަދި އެ ކުއްޖަކު ބެހެއްޓޭ މުއްދަތަކީ ހަމައެކަނި އެ ޙާލަތަށް
ލާޒިމުކުރާ އެންމެ ކުރު މުއްދަތަކަށްވާނަމައޭ. (ށ) މަރުކަޒުތަކުގައި ބައިތިއްބާ ކުޑަކުދިންނަށް އެ ކުދިންގެ އުމުރާއި
ޖިންސާއި އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ބިނާކުރުވަނިވި އަދި މުޖުތަމަޢުގައި ފައިދާހުރި ބައެއްގެ ގޮތުގައި ތަރުބިއްޔަތުކުރަނިވި
އިޖުތިމާޢީ، ތަޢުލީމީ، ނަފްސާނީ، ޞިއްޙީ އަދި ޖިސްމާނީގޮތުން މުހިންމު އަޅާލުމާއި ރައްކާތެރިކަމާއި އެހީތެރިކަމަށް
މަރުކަޒުގެ މާހައުލުގެ ތެރޭގައި ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއޭ. އެހެންވީމާ، އެމް.ސީ.އެސްއަށް ވެސް، ދޯ ރޫނާ. މި ހުރިހާ
އެއްޗެއް. (ނ) މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އުފައްދާ މަރުކަޒުތައް ވާންވާނީ ބޮޑެތި މީހުން ބަންދުކުރާ ތަންތަނާއި ވަކިން
ހަދާފައިވާ ކުއްޖާގެ އުމުރާ ކޮށްފައިވާ ކުށާއި އެކަށޭނަ ތަންތަންކަމުގައެވެ. މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރާ މިތަނަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އަނެއް މާއްދާ ލާން. މަރުކަޒެއްގައި ހުއްޓާ ކުއްޖަކު 18 އަހަރު
ވެއްޖެނަމަ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މަރުކަޒުތަކުގައި ތިބޭ ކުދިންނަށް ކަސްރަތުކުރުމާއި ކުޅިވަރުކުޅޭނެ އިންތިޒާމު
ހަމަޖެހިފައިވާ އުޞޫލެއްގެ މަތިން ލިބެންވާނެއެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް ބޭނުންވާ ޞިއްޙީ ފަރުވާ އާއި ކައުންސިލިން ގ ގެ
ޚިދުމަތްތައް ދޭންވާނެއެވެ. ކައުންސި ލިންގގެ ވާހަކަ އައިސްފަ އިނޫންތޯ އޮތީ ކުރިން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މަރުކަޒުގައި
ހުންނަ މުއްދަތުގައި ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިންނާއި އާއިލާއާ ބައްދަލުކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް. މަރުކަޒުގައި
ހުންނަ މުއްދަތުގައި ގާނޫނީ އެހީތެރިކަން ލިބޭނޭ ގޮތް. (ބ) މަރުކަޒުގެ މުވައްޒަފުންގެ ޒިންމާތައް. މަރުކަޒުގައި

ބެހެއްޓުމުގެ ކުރިން މެޑިކަލް އެސެސްމަންޓު ހެދުން. 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). ކުޑަކުއްޖަކު މަރުކަޒެއްގައި
ބެހެއްޓުމުގެ ކުރިން މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތީން އެ މަރުކަޒުން ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއް
މެދުވެރިކޮށް ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ މެޑިކަލް އެގްޒަރމިނޭޝަނެއް ހަދަންވާނެއޭ. (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ހަދާ
މެޑިކަލް އެގްޒެމިނޭޝަން ހަދަންވާނީ އަންނަނިވި ކަންކަން ކަނޑައެޅުމަށް ޓަކައެވެ. -1 ކުއްޖާއަށް ޖިސްމާނީ ނުވަތަ
ނަފްސާނީ ގޮތުން އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ގެއްލުމެއް ލިބިފައިވޭތޯ ބެލުމަށާއި، -2 ކުއްޖާއަށް ބޭނުންވަނީ ކޮންކަހަލަ
ބާވަތެއްގެ ފަރުވާއެއްތޯ ދެނެގަތުމަށާއި، -3 ގަ އިންގަޔަށް އަރާ ބައްޔެއް އެ ކުއްޖާ ގައިގާ ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ
ކުއްޖާ އެކަހެރިކުރަންޖެހޭތޯ ބެލުމަށޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
88 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ކުޑަ ޗޭންޖެއް ގެންނަން އިނގޭތޯ. މިހާރު މި އޮތީ މެދުވެރިކޮށް ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ
އެހިސާބަށް ލާންވީ، މިގޮތަށް ބަދަލުކޮށްލަންވީ އިނގޭތޯ. ކުޑަކުއްޖަކު މަރުކަޒަކަށް ގެންދިއުމަށްފަހު އެ ކުއްޖާ އެ
މަރުކަޒަށް ގެންދާތާ ގިނަވެގެން ތިންދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތީން އެ
މަރުކަޒަކުން ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއް މެދުވެރިކޮށް އެތާނގެ މެޑިކަލް އެގްޒަރމިނޭޝަނެއް ހަދަންވާނެއޭ. ސަބަބަކީ މި
މާއްދާގެ ބޭނުމަކީ ކުއްޖާ މަރުކަޒެއްގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމުމުގެ ކުރިން ހަދަންޖެހޭ މެޑިކަލް އެގްޒަރމިނޭޝަން
ހެދުންކަމުގައި ވީހިނދު، މި މެޑިކަލް އެގްޒަރމިނޭޝަނަށް ހަދަން ވަކިން މުއްދަތެއް ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި
އޮންނަންޖެހޭތީ އާއި މިއީ ބަންދުގައި ތިބޭ ކުޑަކުދިން ހިމާޔަތްކުރުމުގައި އދ.ގެ ގަވާއިދުގައި ވެސް ބަޔާންކުރާ
މިންގަނޑަކަށްވާތީ. ޖޭ.ޑީ.އެލްގައި ވެސް ބުނާނެ ދެއްތޯ މި. އޯކޭ ދެއްތޯ މުއްދަތެއް ލާފަ އި އޮތީމަ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް އެއަށް ކޮމެންޓެއް އެބައޮތް. މީގައި މި ބުނަނީ ކުއްޖާއަށް މި ބޭނުންވަނީ ކޮންބާވަތެއްގެ
ފަރުވާއެއްތޯ ދެނެގަތުން. މިހާރު ކުއްޖާއަށް މިއީ ކޮންކަހަލަ އެހީތެރިކަމެއްތޯ ބޭނުންވަނީ ބަލަން މި އުޅެނީ.
މަރުކަޒުތަކަށް ގެންދެވެނީ ކުށުގެ ވެށީގައި އުޅޭ ކުދި ކުށްކުރާ ކުދިން ކަމަށްވާތީވެ އެބަ ބޭނުންވޭ ކުދިންގެ
ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕޮރޮގްރާމެއް ކަނޑައެޅުމަށް ޓަކައި ރިސްކު އެސެސްމަންޓާއި ސޯޝަލް އެންކުއެރީ ރިޕޯޓު
އަޅުގަނޑުމެން ސޯޝަލް ވޯރކާސް މި ހަދަނީ ދެއްތޯ. ހަމަ އެގޮތަށް ހަމަ ވަރަށް މުހިންމު ކުއްޖާގެ ނަފްސާނީ
ދުޅަހެޔޮކަން ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި އެބަ ހަދަންޖެހޭ ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓެއް. އެ ރިޕޯޓު ހަދާނީ ކުލިނިކަ ލް
ސައިކޮލޮޖިސްޓެއް. އެހެންވީމާ، އެބައި ވެސް ވަރަށް މުހިންމުކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ އިންކުލޫޑުކޮށްލަން
މިއަށް. މި ލެވެލްގައި ހުންނަ ކުދިންނަށް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އުހުނ މީނދީއެއް ނޫންތޯ ކުއްޖާއަށް ބޭނުންވާނީ
ކޮން ބާވަތެއްގެ ފަރުވާއެއްތޯ ދެނެގަތުން. މި ދެނެގަންނާނީ ކުއްޖާގެ ރިސްކް އެސެސްމަންޓާ، ސޯޝަލް އިންކުއަރީ

ރިޕޯޓާ އަދި ސައިކޮލޮޖިކަލް ރިޕޯޓަށް ބޭސްކޮށްފައޭ އަސްލު މި ރިޕޯޓް. މިތާ މި އިންނަނީ މެޑިކަލް އެސްސްމަންޓް
ހަދަންށެންނު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޞިއްޙީ ފަރުވާގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިއީ ޞިއްޙީ ފަރުވާގެ ވާހަކަ. އެތާނގައި ޖެހިދާނެ ބޭނުންވަނީ ކޮންކަހަލަ
ޞިއްޙީ ފަރުވާއެއްތޯ ބެލުން. އެންޑް ދިސް އިޒް ޓު އެސްޓަބްލިޝް އިތުރު ފަރުވާއެއް ބޭނުންވޭތޯ. އެހެންވީމާ،
މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފެންނަގޮތަކީ ޑޮކްޓަ ރެއް ކައިރިއަށް ގޮސްފައި ރެފަރަލްއަކަށް ދާނީ. އެހެންވީމާ، އިފް
ދެއަރ އިޒް ދަ ނީޑް ދެން ދާނީ އެ ސްޕެޝަލައިޒް މީހާ ކައިރިއަށްތާ. ސޯ ދިސް އިޒް ދަ ޕްރިލިމިނަރީ މެޑިކަލް
އެގްޒެމިނޭޝަންސް. އެ މަޤުޞަދު ޙާސިލުވޭ ކަންނޭނގެ އެ މެޑިކަލް އެގްޒެމިނޭޝަންގެ އައި ތިންކް. ދެން
އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން މިހާހިސާބަށް ކުއްޖާ އަންނަންވާއިރަށް އޭނަ އެހެން ކަހަލަ އެއްވެސް ފަރުވާއެއް ބޭނުމެއް ވާނަމަ
އޯލްރެޑީ އިންޑިކޭޓެޑްވެފައި އޮންނާނީ. އިން ޔޯ ރިޕޯޓް އިން ދަ ކޯޓު ރިޕޯޓް. ޙާ ލަތެއް މިހާރު އޭނަގެ ޙާލަތެއް
ހުރިއްޔާ ހުންނާނީ އެނގެން. މި މެޑިކަލްގެ ބޭނުމަކީ ނޫނިއްޔާ އެއްކަލަ ޖަލަށް ނޫނީ މަރުކަޒަކަށް ނޫނީ
ކަސްޓޯޑިއަލްއަކަށް ލުމުގެ ކުރިން އެއްކަލަ އެތަނަށް ވެއްދުމުގެ ކުރިން އޭނަގެ އެއްވެސް މެޑިކަލް ކަމެއް ހުރިތޯ.
މިހާރު މީގެ ކުރިއަށް މީނަގެ އެހެން ކަހަލަ ހުރިހާ ޕްރިލިމިނަރީ އެސެސްމަންޓްސްއެއް ފަރުވާގެ ނަޒަރުގައި ހުންނާނީ.
ދެން މިއީ ފަރުވާގައި ނަޒަރުން ހަދާ އެއްޗެއް ނޫން އަސްލު މިއީކީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަ ރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އެބައިން 88 ގެ (ށ) އަށް ޕީ.ޖީގެ ކޮމެންޓެއް. ދިގު މުއްދަތަކަށް ފަރުވާ ހޯދަންޖެހޭ ބައްޔެއް ހުރި ކުއްޖެއްނަމަ
އެފަދަ ކުއްޖަކާއިމެދު ޢަމަލުކުރެވޭނެ އުސޫލު ހިމެނުން. މި 3 ގައި މި ބުނާ މިގޮތަށް އެބައި އިތުކުރެވިދާނެ
ކަންނޭނގެ. ގައިންގަޔަށް އަރާ ބައްޔެއްގެ ވާހަކަތާ މިތާ މި ބުނަނީ ދެއްތޯ؟ ދެން ހަމަ އެގޮތަށް ދިގު މުއްދަތަކަށް
ފަރުވާކުރަންޖެހޭ ބައްޔެއް އެ ކުއްޖެއް ގައިގައި ހުރުމުގެ ސަބަބުން. މިތަނަށް ނޫނީ ދެބައި އެއްކޮށްލަންވީ ކަންނޭނގެ
ނުވަތަ ކިޔާފަ. ނުވަތަ ދިގު މުއްދަތަކަށް ފަރުވާކުރަންޖެހޭ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު މެޑިކަލް އެސެސްމަންޓެއް ހަދާއިރު ވެސް ހިސްޓްރީ ގެންނަންޖެހޭނެ. އާދެ! ހިސްޓްރީގައި އޭރުން އޮންނާނެތާ
އެ ކު އްޖާއަކީ މިސާލަކަށް، ޑިޕްރެޝަނަށް ބޭސްކުރާ ކުއްޖެކޭ ނުވަތަ ކުއްޖާއަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ހުންނަ ކުއްޖެކޭ
ދޯ.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ވައްދާއިރުގައި އެ ސިލެކްޓްކުރާއިރުގައި އެބަ ހަދާ ދެއްތޯ އޭތި. ހަދާފައި އައިސް މަރުކަޒު މިހާރު
ޖަލަށް ނުލާން ހަދަންޖެހޭ އެއްޗެއްތާ އެސެސްމަންޓަކީ އިސްލާހިއްޔާއަށް ކުއްޖާ ފޮނުވާ ލަން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އެކޮޅުން އެން.ސީ.އެސްއިން ވެސް ޕްރޮފައިލްއެއް ހަދާނެ. އެކަމަކު، ފައިލް ހޭންޑް އޯވަރއަށް
ދާންޖެހޭނީ. ހޭންޑް އޯވަރ ނުދާތީވެ އަލުންބަލުން ފަށަންވީމަ ވަރަށް އުނދަގޫ އަސްލު. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮތް
ކަންބޮޑުވުމަކީ. އަސްލު ހިސްޓްރީއެއް ނެގުން ވަރަށް މުހިންމު ކުއްޖާގެ. އައިޑިއަރލީ އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި
އޮންނަންޖެހޭނެ ހިސްޓްރީ ކުއްޖާގެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިސްޓްރީ ދާންޖެހޭނެއޭ ކަރެކްޝަނަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ލިޔެފީމެއް ނޫންތޯ މިހާރު. މިހާރު އެހެންވީމާ، އެ އެއްޗާ އެއްކޮށް އެ ކުއްޖާ ދާނީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެކަމަކު އަނެއްހެން ވައްދާއިރު ޖެހޭނެ އެ ދައްކަން.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުން އެނގެންޖެހޭނެ ތިއީ ކޮންކަހަލަ ފަރުވާއެއްތޯ މީނަޔަށް ދެވެނީ. އެ އެއްޗެއް
ވެރިފައިކުރަންޏާ ދެން ޑޮކްޓަރަކަށް ދައްކަންޏާ ދައްކާނީ. ގައިންގަޔަށް އަރާ ބަލި އެ މާއްދާއަށް ލީމަ އެކަމަކު
އަންނާނެ ތަންކޮޅެއް. އެކަހެރިކޮށް ބަހައްޓާކަށް ނުޖެހޭނެތާ ދާއިމަށް ބޭސް ކާ ކުއްޖަކު. އެކަހަލަ ކަމެއް ހުންނަ
ކުއްޖަކު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޯ ދެޓް ޕްރޮބަބްލީ ވުޑް މީން އެހެން ކުއްޖަކާ ސެލް ޝެއަރ ނުކުރުން ކަހަލަ ކަމެއް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢާއްމުކޮށް ބޭސް ކާތީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އުހުނ، ޢާއްމުކޮށް ބޭސް ކާތީކީ ނޫން. މިސާލަކަށް، ގައިންގަޔަށް އަރާ ބައްޔެއް ހުންނަ ކުއްޖެއް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އުހުނ، ގައިންގަޔަށް އަރާ ބަލި ކުއްޖާ ބަލި ތަފާތުވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން މި ދެއްކީ ދިގު މުއްދަތަކަށް
ފަރުވާ ހޯދަންޖެހޭ ކުދިން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
4 ލާންވީ. ނުޖެހޭނެ ނުޖެހޭނެ. 4 އަށް ލާންވީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެނގިފައި ކަންނޭނގެ ހުންނާނީ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެނގެންޖެހޭނެތާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން، ނޫން. މީތި ލާނެ ކަމެއް ނެތް މިތާކަށް. މިތަނުން ނަގާ. ނޯ ނީޑް. މިއީ ހަމަ މި އެއްޗެހި ޓްރީޓްކުރަންވީ
ވަރަށް ޕްރިލިމިނަރީ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައޭ. އަސްލު ޑީޓެއިލް ހުންނާނެ އެއްކަލަ އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި. ދިގު
މުއްދަތަށް ބޭސް ކާ ކަމަށް ވަންޏާ މިހާހިސާބަށް އަންނައިރު އެނގިފައި ނޫންތޯ ހުންނާނީ. އެނގިފައޭ ހުންނާނީ.
އޯކޭ. މަރުކަޒުތަކުގައި ފަރުވާ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން 89 ގެ (ހ). ކުޑަކުދިން މަރުކަޒުގައި ހޭދަކުރާ ދުވަސްތަކުގައި
އެ ކުދިން ކުށްކުރުމުން ދުރުހެލިކޮށް އަނބުރާ މުޖުތަމަޢުއަށާއި އާ އިލާއަށް ބޭނުންތެރި ކުދިންގެ ގޮތުގައި އައުމަށް
މަގުފަހިކުރުމަށް ޓަކައި މި ގާނޫނުގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމްތައް މަރުކަޒުގައި
ހިނގަންވާނެއޭ. (ށ)...ތިބައި ކަނޑާލަންވީ އެއްކޮށް. މުޖުތަމަޢުއަށް ބޭނުންތެރި ކުއްޖަކު އާއިލާއަށް ވެސް
ބޭނުންތެރިވާނެތާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޯކޭ. (ށ) މަރުކަޒުތަކުން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ފަރުވާ ޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅޭ
ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ މިނިސްޓްރީންނޭ. އެމް.ސީ.އެސް. ބަޓް ޝުޑުންޓް އެމް.ސީ.އެސް ޑޫ އިޓް. އޯކޭ. ފަރުވާގެ
ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ މުވައްޒަފުން 90 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި ގާނޫނުގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކުރާ ފަރުވާގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމަށާއި މަރުކަޒުތަކުގައި އެނޫން ވެސް ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ޓަކައި ކޮންމެ
މަރުކަޒެއްގައި ވެސް އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް ކައުންސިލަރުންނާއި، ސޯޝަލް ވަރކަރުންނާއި، ރީހެބިލިޓޭޝަން

އޮފިސަރުންނާއި އެ ނޫން ވެސް ފަންނީ މުވައްޒަފުން ތިބެންވާނެއޭ. މުދައްރިސުން ނުއުފެއްދޭނެތޯ ލައިކް ވަކި
ސަބްޖެކްޓެއް ވަކިން...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުދައްރިސުންނާއި، ދީނީ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމްތައް ކުރިއަށްގެންދާ ފަރާތާއި، ސައިކޮލޮޖިސްޓުންނާއި،
ސައިކޭޓްރިސްޓުން އަދި މީގެ އިތުރުން ވޮލަންޓިއަރުން މި ޕެނަލްގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސައިކޭޓްރިސްޓުން މަރުކަޒަށް ލަނީތޯ؟ ދަ ގަވަރންމަންޓް ވިލް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެބައާދޭތޯ؟ ހިނގާ (ށ)
ކިޔަމާ އޭރުން ނޫންތޯ އިނގޭނީ. ރިހިބިލިޓޭޝަން އޮފިސަރުންގެ މަސައްކަތްތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއޭ.
އާނ، އޯކޭ ތަފްސީލުކުރަނީ. -1 މަރުކަޒުތަކުގައި ތިބޭ ކުދިންނަށް އެތަނުގައި ދިރިއުޅެން އެހީތެރިވެދިނުމާއި، އާއިލާ
އާއި މުޖުތަމަޢުގެ އަފްރާދުންނާއިއެކު ގުޅުން ދެމެހެއްޓުމުގައި އެހީތެރިވުމާއި، މުޖުތަމަޢުއިން ނުކުމެ ޢާއްމު
ދިރިއުޅުމަށް ތައްޔާރުކޮށްދީ އެ ކަންކަމުގައި ކުދިންނަށް އިރުޝާދު ދިނުން. -2 ކުދިންގެ އަޚްލާޤާއި، ދިރިއުޅުމުގެ
ހުނަރުތައް ތަރައްޤީކޮށް ބައްޓަންކުރުމަށް ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން. -3 އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން އެހީތެރިވެ ތަފާތު
ޖަމާޢަތްތަކާއި ގުޅިގެން ކުދިން އަލުން ކުށަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ފުރުޞަތު ކުޑަކުރުމަށާއި ރަނގަޅުގޮތުގައި އަލުން
މުޖުތަމަޢުއަށް އައުމަށް އެހީތެރިވެދިނުމަށް ޓަކައި ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން. އޯކޭ ދެއްތޯ ޒައީ. އޯކޭ. ޞިއްޙީ
ފަރުވާދިނުން 91. މަރުކަޒުތަކުގައި ތިބޭ ކުދިންނަށް ޞިއްޙީ ފަރުވާއެއް ދޭންޖެހޭ ޙާ ލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ
ލަސްނުކޮށް ފަރުވާ ލިބޭނެ އިންތިޒާމު އެ މަރުކަޒަކުން ހަމަޖައްސަންވާނެއޭ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ
ކޮމެންޓް މި އިނީ ލާފައި ދެއްތޯ؟ މިތަން ރަނގަޅޭ. ދެން ތިރި ބައްލަވައިލައްވާ. ނެތްތޯ އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓެއް
ލާފައެއް؟ ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ކޮމެންޓެއް އެތަނަށް ލައްވަވާ. މިހާރު އޭނަގެ ޞިއްޙީ ޙާލަތުގެ އަޕްޑޭޓެއް އޭނަ މަރުކަޒުން
ދޫކޮށްލާއިރު އޭނަ ގެ ފެމިލީއަށް ނުވަތަ ޑިޕާޓްނަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއަށް އެނގެންޖެހޭނެއޭ. އިތުރުކުރުމަށް.
އެހެންވީމާ، ތި ތަނަށް ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ކޮމެންޓު ވެސް ލާގޮތަށް. މިހާރު ތީނދީ އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ ކޮމެންޓް ލާފައި
ނޫންތޯ ދެއްތޯ. ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ކޮމެންޓަކީ ދޫކޮށްލާއިރު އޭނަ ގެ ޞިއްޙީ ޙާލަތު ހުރިގޮތުގެ ދެވުނު ފަރުވާގެ އަޕްޑޭޓެއް
ފެމިލީއަށް އެނގެންވާނެއޭ. ދެން ފެމިލީ ނެތް ޙާ ލަތެއްގައި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއަށް
އެނގެންވާނެއޭ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު ކޮން ތަނެއް ހޮސްޕިޓަލުން ދޫކޮށްލާއިރު؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން، ނޫން. މަރުކަޒުން. ޞިއްޙީ ފަރުވާދިނުން މިއީ މަރުކަޒުގައި ހުންނައިރު ޞިއްޙީ ފަރުވާދިނުން. މަރުކަޒުގައި
ހުންނައިރު އޭނައަށް އެއްވެސް ފަރުވާއެއް ކޮށްފިއްޔާމު އޭނަގެ ޢާއިލާއަށް އެނގެންޖެހޭނެނު ނުކުންނައިރު ފެންނަން
އޮންނަންވާނެނު އެއީ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނުކުންނައިރު، މިހާރު އެ ފަރުވާދެމުންދާއިރު ވެސް އެނގެންވާނެއެންނު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިއީ ވެސް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް. ހިނގާ މާއްދާގައި ލަމާ މިގޮތުން ދެވޭ ފަރުވާގެ މަޢުލޫމާތު ފެމިލީއާ
ހިއްސާކުރަންވާނެއޭ. އަދި ޑިސްޗާޖްކުރާއިރު ވެސް އެކަމުގެ އަޕްޑޭޓެއް ދޭންވާނެއޭ ދެއްތޯ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މިސާލަކަށް، މަރުކަޒުން ދޫކޮށްލާއިރު އެތަންމިތާ ލަކުނާއި، ތިން،ހަތަރު ތަނުން ބިނދިގެން ބޭސް އަޅާފައި
ފަރުވާކޮށްފައި ހުންނައިރު އައިމަ ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، މިތަނަށް މި ލީ ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ކޮމެންޓަކަށް އިނީ އެއްކަލަ ކުއްޖާ ޑިސްޖާޗްކުރާއިރު ފެމިލީއަށް
އެނގެންޖެހޭނެއޭ. އެއަށް އިތުރު މި ކޮށްލީ ފަރުވާދެވޭ ކޮންމެފަހަރަކު ވެސް ފެމިލީއަށް އިންފޯމްކުރަންވާނެއޭ. ފެމިލީ
ނެތް ޙާލަތެއްގައި ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޑިޕާޓްމަންޓަށް ދެން ޑިސްޗާޖްކޮށްލާއިރު ވެސް އެ ރިޕޯޓެއްގެ ސިފައިގައި
ދޭންވާނެ އަސްލު. ދެން އިންނާނީ ޑިސްޗާޖްކުރާއިރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަވަހަށް އަދި ކުރިން ވަކި ކަމަކަށް
ޝަރުޠުކޮށް ދޫކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު، 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުޑަކުދިން ބެހެއްޓޭ
މަރުކަޒުތަކުގައި ތިބޭ ކުދިންގެ ތެރެއިން ކޯޓު އަމުރުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަކި މިންވަރެއް
ތަންފީޛުވެ ނިމިފައިވާ ކުދިން މުޖުތަމަޢުގެ ރައްކާތެރިކަން ނުގެއްލޭނޭ ގޮތެއްގެ މަތިން މުޖުތަމަޢުއަށް އަލުން
އަހުލިވެރިކުރުމަށް ޓަކައި ކަނޑައެޅޭ ވަކި ޝަރުޠުތަކަކާއިއެކު ޕެރޮލޮލްގެ ދަށުން ދޫކުރުމުގެ ނުވަތަ ކުއްޖާ ހުރި

މަރުކަޒަށްވުރެން ކުއްޖާއަށް މިނިވަންކަމާއިއެކު އުޅެވޭނެ އެ ހެން މަރުކަޒަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
ލިބިދޭންވާނެއެވެ. (ށ) މަރުކަޒުތަކުގައި ތިބޭ ކުދިން ޝަރުޠަކާއިއެކު ދޫކުރެވެން އޮތް އެންމެ އަވަސް ފުރުޞަތެއް ގައި
އެ ކުދިން ދޫކުރުމަށް ކަމާ ބެހޭ ފަރާތުން އިސްކަންދޭންވާނެ އެވެ. (ނ) މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މަރުކަޒުތަކުގައި ތި ބޭ
ކުދިން އެއް މަރުކަޒަކުން އަނެއް މަރުކަޒަށް ބަދަލުކުރުމަށް އެދި ނުވަތަ ޕެރޯލްގެ ދަށުން ދޫކުރުމަށް އެދި
ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްއިން ނުވަތަ ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއިން ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ. ޕެރޯލް
އޮފިސަރުން ޢައްޔަންކުރުން، 93 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). ޕެރޯލް އޮފިސަރުން، ޕެރޯލްގެ ދަށުން މުޖުތަމަޢުއަށް ދޫކުރެވޭ
ކުދިންނަށް ޕެރޯލްގެ ޝަރުޠުތަކާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް މަގުފަހިކޮށްދީ އެ ޝަރުޠުތަކާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރޭތޯ
ބެލުމަށް ޓަކައި މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްއުން ޕެރޯލް އޮފިސަރުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ. (ށ) މި
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޕެރޯ ލް އޮފިސަރުންގެ ޒިންމާތަކާއި ޕްރޯ ލްގެ ދަށުން ދޫކުރާ ކުދިން ބެލެހެއްޓުމުގައި
ޕެރޯލް އޮފިސަރުން ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްއިން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
ޕެރޯލް ފުރިހަމަކުރުން، 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). އެޗް.އާރް.ސީ.އެމްގެ ކޮމެންޓެއް ދެއްތޯ. ކޮބައިތޯ އެ ބޭފުޅުންގެ
ކޮމެންޓަކީ؟ 93، މި މާއްދާގައި ޕެރޯލް އޮފިސަރުންގެ ޒިންމާތައް ތަފުސީލުކޮށް މި މާއްދާގައި ލިޔުން ނުވަތަ ޕެރޯލް
އޮފިސަރުންގެ އަސާސީ ޒިންމާތައް މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރުން. އަދި މިތާކުނޫން ކަންނޭނގެ އެ ލިޔާނީކީ. ގާނޫނަކު
ނޫން. ގަވާއިދުގައި. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެއީ އަސްލު އެކަން ރަނގަޅަށް ނުކޮށްފާނެތީ އަސްލު އެހެން އެ ހަދަނީ.
ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރީމަ އިންނާނީ މިނިމަމް ސްޓޭންޑެޑް ކަނޑައެޅިފައި ނޫންތޯ. އެހެންވެގެން. މިތާ ނޯޓްކޮށްލަދެއްވާ
ގަވާއިދެއްގައި މި މާއްދާގެ ދަށުން މި ގާނޫނުން ހަދާ ގަވާއިދެއްގައި ޕެރޯލް އޮފިސަރުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި
ޒިންމާތައް ތަފުސީލުކޮށް ބަޔާންކުރަންވާނެ އެވެ. މިހާރު މިސާލަކަށް ސައިކޮލޮޖިސްޓުން އެ މީހުންގެ ކައުންސިލަރުންގެ
މައްސަލަތައް ލިޔުންފަދަ ކަމެއް މިއީ. ބިކޯސް ޕެރޯލް އޮފިސަރސް އަ ވެރީ ސްޕެޝަލައިޒްޑް ގްރޫޕް އޮފް ޕީޕަލް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޒައީމެން ކޯޓުގެ ދަށުންތޯ ޕްރޮބޭޝަން އޮފިސަރސް އަންނާނީ؟ ޕެރޯލް ވެސް ތިބޭނެ ދެއްތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިތަނުން ނަގަންވީއެއްނުންތޯ މީތި. އެބައޮތް ގޮތެއް. އަޅުގަނޑުމެން މަތިން ބައިވަރު
ވަޒީފާތަކެއްގެ ވާހަކަދެއްކީމެންނޫންތޯ ބައެއް. އެ މާއްދާގެ ހަމަ ތިރިއަށް ލާންވިނޫންތޯ މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ވެސް
ޒިންމާތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ބަޔާންކޮށް މި މާއްދާގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ތަފްސީ ލުކޮށް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
އޭރަށް ކަވަރުވީނު. އެހެންވީމާ، މައްޗަށް ޖައްސާލައްވާ! އެއްކަލަ ބައިވަރު ޓީޗަރުންނާއި ސައިކޮލޮޖިސްޓުންނާއި
އެގޮތަށް އިން މާއްދާއެއް އިނެއްނު ދޯ. އެހެންވީމާ، މިތަނަށް ލާންވީ މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއްގެ ޒިންމާތަކާއި
މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ބަޔާންކޮށްދޭ ގަވާއިދެއް މި މާއްދާގެ ދަށުން، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދެއްގައި
ތަފުސީލުކުރަންވާނެއެވެ. ހެދޭއެއް ނޫން ހަދާ. އޮޅިގެނެއްނޫންތާ ހެދޭނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).
ޕެރޯލްގެ ދަށުން ދޫކޮށްފައިވާ ކުއްޖަކު އޭނާ ޢަމަލުކުރަން ކަނޑައެޅިފައިވާ ޕެރޯލްގެ ޝަރުޠުތަކާއި ޚިލާފުނުވެ ޕެރޯލްގެ

މުއްދަތު ފުރިހަކޮށްފިނަމަ އޭނާއަކީ ޕެރޯ ލް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ ކުއްޖެއް ކަމުގައި ނިންމަންވާނެ އެވެ. (ށ) ވަކި ކުއްޖަކީ
ޕެރޯލް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ ކުއްޖެއް ކަމަށް މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ކޯޓުން
ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް އިތުރަށް ތަންފީޛު ކޮށްގެން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ކޯޓުން އެ ކުއްޖާ ދޫކޮށްލަންވާނެއެވެ. 95 ގެ
(ހ) މިއީ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން. މަރުކަޒުގައި ތިބޭ ކުދިންނަށް ދިމާވާ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ޝަކުވާ ހުށަހެޅޭނެ އަދި އެ
ފަދައިން ޝަކުވާ ބެލޭނޭ ނިޒާމެއް ކޮންމެ މަރުކަޒެއްގައި ވެ ސް ގާއިމުކޮށްފައި އޮންނަންވާނެއެވެ. އެޗް.އާރު.ސީ.އެމް ގެ
ކޮމެންޓެއް ނެތެންނު މިއަކަށް؟ ވަރަށް ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ނިޒާމަށް ކޮމެންޓްކުރާހިތްވާނެ ނައްފަ. ނެތް. އޯކޭ. (ށ)
މި މާއްދާގެ (ހ) ދަށުން ޝަކު ވާ ހުށަހެޅޭނޭ ގޮތާއި ޝަކުވާއާމެދު ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތް ޢާއްމުކޮށް ފެންނާނޭހެން ކޮންމެ
މަރުކަޒެއްގައި ބަހައްޓަންވާނެއެވެ. (ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ދަށުން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާއާ ގުޅޭގޮތުން އެކަށީގެންވާ
ފިޔަވަޅެއް މަރުކަޒުން ނާޅައިފިނަމަ އެކަން ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއަށް ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް ކަމާއ
ބެހޭ ފަރާތަކަށް އެ ކުއްޖާގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅޭނޭ އިންތިޒާމު ކޮންމެ މަރުކަޒެއްގައި ހަމަޖެހިފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.
އެއީ އެޗް.އާރް.ސީ.އެމް ކަހަލަ ތަންތަން. (ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭނެ ޝަކުވާތަކާއި އެ ޝަކުވާތަކާ
ގުޅިގެން އެޅޭނޭ ފިޔަވަޅުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ޝަކުވާ ހުށަހެޅޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން 15 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޑިޕާޓްމަންޓް
އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއަށް މަރުކަޒުތަކުން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ. މަރުކަޒުތަކަށް ގާބިލު މުވައްޒަފުން
ޢައްޔަންކުރުން. 96 ވަނަ މާއްދާ. މަރުކަޒުތަކުގައި ތިބޭ ކުޑަކުދިންނާއިއެކު މަސައްކަތްކުރުމަށް ނުވަތަ އެ ކުދިން
ބެލުވުމަށް ޢައްޔަންކޮށްފައި ވާ ކޮންމެ ފަރާތެއް ވާންވާނީ މަޤާމުގެ ލަޔާޤަތާއި ގާބިލިއްޔަތުކަން ހުރި އަދި އެކަށީގެންވާ
ތަމްރީނާއި ޢަމަލީ ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ މީހުންނަށެވެ. މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާގޮތް ބެލުން؛ މި އޮތް އަންނަނީ
މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާގޮތް ބެލުން. މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާގޮތް ބެލުން؛ 97 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މަރުކަޒުގެ
ހަރަކާތްތައް ބަލައި އިންސްޕެކްޓުކުރުމަށް ޓަކައި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައި ލް ޖަސްޓިސްއިން ކޮމިޓީއެއް
އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ. (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ ކޮމިޓީގައި ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކާއި
ހިލޭ ސާބަހަށް މަސައްކަތްކުރާ ޖަމާޢަތްތަކާއި ޞިއްޙީ މާހިރުންނާއި ސޯޝަލް ވޯކަރުން ހިމެނެންވާނެއެވެ. (ނ) މި
މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ ކޮމިޓީއަށް މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރާނެ ގޮތާއި ކޮމިޓީން މަރުކަޒުތައް
އިންސްޕެކްޓްކުރާނެ ގޮތާއި އިންސްޕެކްޓްކުރާނެ މުއްދަތުތަކާއި އިންސްޕެކްޝަން ރިޕޯޓް އެކުލަވާލާނެގޮތުގެ
އިޖުރަޢާތުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ހަދާ ގަވާއިދަކުން ހިމަނަންވާނެ. މަރުކަޒުތައް އިންސްޕެކްޓްކުރުން؛
98 ވަނަ މާއްދާ. މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އުފައްދާ އެންމެހައި ކަރެކްޝަނަލް މަރުކަޒުތައް ބަލައި ފާސްކޮށް އެ ތަނުގައި
ކަންކަން ހިނގަނީ މި ގާނޫނާއި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާގޮތުގެ މަތިންތޯ ބަލައި
ރިޕޯޓްކުރުމަކީ ގާނޫނު ނަންބަރު 14/2013، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަލުތަކާއި ޕެރޯ ލްގެ ގާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންސްޕެކްޓަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތެކެވެ. މުސްތަޤިއްލު

ކޮމިޝަންތަކުން އިންސްޕެކްޓްކުރުން. މިހިރީ ހުރިހާ ބައެއް ހަމަވެފައި މޮނިޓަރިންގގެ. 99 ވަނަ މާއްދާ، މި
ގާނޫނުގެ 15 ވަނަ ބާބުގެ ދަށުން ގާއިމުކުރެވޭ މަރުކަޒުތަކުގައި ކުޑަކުދިން ބޭތިއްބޭނެ ގޮތާއި އެ ކުދިންނާއިމެދު
ޢަމަލުކުރެވޭ ގޮތާއި އެ ކުދިންނަށް ދެވޭ ޚިދުމަތްތައް އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ މިންގަނޑުތަކަށް ފެތޭތޯ ބެލުމަށާއި
އެތަނުގައި ދިމާވާ ޙާދިސާތައް ތަޙުޤީޤުކޮށް ބެލުމަށާއި އެނޫން ވެސް އެ ކަމަށް ބޭނުންވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައި މަރުކަޒުތައް
އިންސްޕެކްޓްކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ނުވަތަ ގާނޫނެއްގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ކަމާ ބެހޭ
ކޮމިޝަންތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެފަދަ ކޮމިޝަންތަކުން މަރުކަޒުތައް އިންސްޕެކްޓްކުރުމަށްފަހު ކަމާ ގުޅޭގޮތުން
ތައްޔާރުކުރާ ރިޕޯޓް ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ހުށަހެޅުމުގެ އިތުރުން އެފަދަ ރިޕޯޓްތައް ކުޑަކުދިންގެ
ކަރާމާތަށް އުނިކަމެއް ނާންނާނެ ގޮތަށް ޢާއްމުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެ ވެ. ބައިނަލްޢަޤުވާމީ
ޖަމްޢިއްޔާތަކުން އިންސްޕެކްޓްކުރުން. 100 ވަނަ މާއްދާ. ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްޢަޤުވާމީ
މުޢާހަދާއެއްގެ ދަށުން ނުވަތަ ބައިނަލްޢަޤުވާމީ ޖަމްޢިއްޔާއަކުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ މަރުކަޒުތައް އިންސްޕެކްޓްކުރުމުގެ ހުއްދަ އެ ޖަމްޢިއްޔާއަކަށް ނުވަތަ އެ މުޢާހަދާއެއް
ތަންފީޛުކުރާ ފަރާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މަރުކަޒުތައް އިންސްޕެކްޓްކުރުމުގައި އެފަދަ ފަރާތްތަކުން ޢަމަލުކުރާނީ މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ. ދެޓް ވީ ކާންޓް ސޭ. ގަވާއިދަކަށް ލިމިޓެއްނުކުރެވޭނެ
ބައިނަލްޢަޤުވާމީ މީހުންނެއް. ދޭ އޮޕަރޭޓް އޮން ދެއަރ ސްޓޭންޑެޑްސް. ލިބިގެންވެއެވެ. އެހިސާބުން އަސްލު ޖެހޭނީ
ހުއްޓާލަން. 16 ވަނަ ބާބު؛ އިސްލާމްދީނުގައި ހައްދު އަދި ޤިޞާސް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްކުށާއި ގުޅޭ ޚާއްޞަ
އުސޫލު. ޒައީ މި އޮތް އައިއްޔޭ އޭތި. ހައްދު އަދި ޤިޞާސް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްކުށާއި ގުޅޭ. 101 ވަނަ މާއްދާ.
އިސްލާމްދީނުގައި ހައްދު އަދި ޤިޞާސް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ކުޑަކުއްޖަކު ކޮށްފިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ޙާލަތުގައި
ޢަމަލުކުރާނީ މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާގޮތުގެ މަތިންނެވެ. އެފަދަ ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކެއް
ބަޔާންކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ ކުޑަކުދިންނަކީ ބޮޑެތި މީހުންނާ އެއް މިންވަރަކަށް ތަޞައްވުރު ފުދިފައިވާ ބައެއްކަމުގައި
ބެލުމުގެ ބަދަލުގައި އެއީ ކުޑަކުދިން ކަމުގައި ދެކި އެ ކުދިންގެ ތަޞައްވުރު ފުދިފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް
ބާރުއެޅުމަށާއި އެފަދަ ކުށްކުށް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައާއި އެފަދަ ކުށްކުށާއި ގުޅޭ ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި ކުށް ސާބިތުކުރުމުގައި
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ފުރިހަމަކުރަން ލާޒިމުކުރާ ކަންކަން ފުރިހަމަވެފައިވޭތޯ ބެލުމަށް ބާރުއެޅުމަށެވެ. އައި ތިންކް
ދިސް އިޒް ޕަރފެކްޓް. ޒައީ، އަޅުގަނޑުމެން ދެބައި މީހުންގެ ކޮންސަރނަށް ވެސް އެޑްރެސްކޮށްފި. ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި
ދަޢުވާ އުފުލުން. 102 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). އިސްލާމްދީނުގައި ހައްދު އަދި ޤިޞާސް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް
ކުޑަކުއްޖަކު ކޮށްފިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ޙާލަތެއްގައި އެ މައްސަލައެއް ބަލާނީ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސް އިން
ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައި ލް ޖަސްޓިސްއާ ގުޅިގެންނެވެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ހަމަ އެގޮތަށް އިޞްލާޙުކޮށްލީމަ
ރަނގަޅުވާނެ ނޫންތޯ ކުރީގައި އޮތްގޮތަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ކުށްކުށާ

ގުޅޭ ކޮންމެ މައްސަލައެއް ވެސް ތަޙުޤީޤުކޮށް ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ޓަކައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ފޮނުއްވަންވާނެއެވެ.
ކުއްޖާގެ އެސެސްމަންޓެއް ހެދުމަށްފަހުގައެވެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެއީ ރިސްކް އެސަސްމަންޓުތޯ؟ އަޅުގަނޑަކަށް
ނޭނގޭ. ވަޓް ވުޑް ބީ ދަ ބެސްޓް ވަން. މިހާރު ރޫނާ ބޭނުން އެއްޗެއް މިތާނގައި ޖެހޭނެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (ނ)
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ އެސެސްމަންޓުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް
ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ. -1 ކުއްޖާގެ ނަފްސާނީ އަދި ޖިސްމާނީ ޙާލަތު. -2 ކުއްޖާގެ އިޖުތިމާޢީ ޙާލަތު. -3
ކުޑަކުއްޖާއަކީ ކުށުގެ ޢަމަލު ހިންގުމުގައި، ރޭވުންތެރި ނުފޫޒެއްގެ ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް އެކްސްޕްލޮއިޓޭޝަން
ޢަމަލެއްގެ ޝިކާރައަކަށް ވެފައިވާ ކުއްޖެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން. -4 ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ
ނަތީޖާ ކުއްޖާއަށް އެނގޭ މިންވަރު.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ ނަތީޖާ ކުއްޖާއަށް އެނގޭ މިންވަރުގެ ބަދަލުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށަކީ
ކިހާވަރެއްގެ ނުބައި ޢަމަލެއްކަމާއި އަދި އެކަމަކީ ގާނޫނީ ގޮތުން ނުވަތަ ޝަރުޢީ ގޮތުން ކުރުން މަނާކު ރެވިފައިވާ
ޢަމަލެއްކަން ކުއްޖާ އަށް އެނގޭ މިންވަރު. ތަންކޮޅެއް ތިލަކޮށްލާފައި ބުނުން ޝަރުޢީ ނަތީޖާއޭ ބުޔނުމުގެ ބަދަލުގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ މައްސަލައެއް ނެތް. ޖޭ.ޖޭ.ޔޫގެ ކޮމެންޓް އެތަނަށް އިންސަރޓްކޮށްލަދެއްވާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނާ ވިސްނާ ވެސް އެންމެ ލުއިކޮށް ބުނެވޭނީ އެހެން ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ކުރިން އޮތްގޮތް ނަތީޖާއަކުން، މިހާރު ދެ ގޮތަށް ވެސް ހިމަނަން ހިނގާ. ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ޝަރުޢީ އަދި
ގާނޫނީ ނަތީޖާ އާއި ދެން ޒައިމެންގެ ކޮމެންޓް. އޭރަށް ކެޕްޗަރ ނުވެ އެއް ނުދާނެނޫންތޯ. ނަތީޖާ އިނގޭ މިންވަރާއި...
ނޫން، ނޫން، އެއްކޮށް ޑިލީޓް ނުކުރޭ. ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ ނަތީޖާ އެނގޭ މިންވަރާއި އެ
ކުށަކީ ކިހާވަރެއްގެ ނުބައި ޢަމަލެއް ކަމާއި... އޭރުން...
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ނުބައި ނުބުނަމާ. އަޅުގަނޑަށް ނުބައި ވީމަ ތަންކޮޅެއް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މިހެން ހެދޭނެ ނޫންތޯ. މިންވަރާއި، އެ ކުށުގެ މިންވަރާއި...
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށަކީ ކިހާވަރެއްގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޭދެވޭ ޖަހަންވީ ނޫންތޯ ނުބައޭ ނުޖަހާ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ކިހާވަރެއްގެ ނޭދެވޭ ޢަމަލުކަމާއި ދެއްތޯ. ދެން ފަހަތުގައި އޮތްބައި އޯކޭ. އޭރަށް އަނެއް ކުރިން މިބުނި ޝަރު ޢީ
އަދި ގާނޫނީ ނަތީޖާ ނުލިޔަސް ރަނގަޅުވާނެ. އަދި އެ ކަމަކީ ގާނޫނީ ގޮތުން ނުވަތަ ޝަރުޢީ ގޮތުން ކުރުން
މަނާވެފައިވާ ޢަމަލެއްކަން ކުއްޖާއަށް އެނގޭ މިންވަރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ. މިހާރު ދެން އޯކޭ ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ނަތީޖާ އެބައި ޑިލީޓްކޮށްލިޔަސް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޯކޭ. (ރ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުގައި
ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމަށް ޕްރޮސެ ކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ނިންމަންވާނީ މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ
އެސެސްމަންޓަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށާ ގުޅޭގޮތުން ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަމަށް މި ބާބުގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ކަންކަން ފު ރިހަމަވާ ޙާލަތުގައެވެ. ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކޮމެންޓެއް އޮންނާނެ ކަމަށް
މި ބަލަނީ. ޕީޖީގެ ކޮމެންޓެއް އެބައޮތްތޯ ޒައީ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
102 ގެ (ހ) އަށް އެބައިން އިނގޭތޯ. ދެން ރޫނާ ވިދާޅުވި ބައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުންފުޅަކީ.
މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރާނީ ޕޮލިހާ އި ޑީ.ޖޭ.ޖޭ ގުޅިގެން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި

ވީނަމަވެސް ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއަކީ ތަޙުޤީޤީ އިދާރާއެއް ކަމަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީން
ކަނޑައަޅާފައިވާ އިދާރާއަކަށް ނުވާތީ އަންނަނިވި ގޮތަށް މި މާއްދާ އިޞްލާޙުކުރުމަށް. އެ މައްސަލަ
ތަޙުޤީޤުކުރަންވާނީ ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްގެ ހާޒިރުގައި ކަމަށާއި އެ ފަރާތުގެ އެހީތެރިކަން
ހޯދައިގެން ކަމަށް.
ރިޔާސަތުމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ލިޔެފައި އޮތްގޮތް މާ ރަނގަޅޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާ ރަނގަޅު އޯކޭ ނުން ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ. ދޭ ޑޯންޓް ހޭވް އަ ކޮމެންޓް. (ރ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ޕްރޮސެ ކިއުޓަރ، މި ބައި ނިމުނީ. (ބ) މި
މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ހިންގާ ތަޙުޤީޤުތައް ހިންގުމުގަ ޔާއި މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން ދަޢުވާ އުފުލުމާމެދު ގޮތެއް
ނިންމުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ އުޞޫލުތައް ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދެއް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން
އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެބައުޅޭ އަދިވެސް ޕީ.ޖީގެ އިނގޭތޯ. (ބ) ދެން ކޯޓުގެ ވެސް ކޮމެންޓެއް އެބައޮތް. އޭގެ ކުރިން (ނ) އަށް އެބައޮތް
ޕީ.ޖީގެ ކޮމެންޓެއް. މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެސެސްމަންޓް ތަފާތުވަނީ މިއީ ހަވީރަށް ތައްޔާރުކުރާ ދެން
ސުވާލެއް އޮތީ، ތައްޔާރުކުރާ އެސެސްމަންޓަކަށްވާތީތޯ. މި އެސެސްމަންޓަކީ ކޮބައިކަމާއި، ތައްޔާރުކުރަނީ ކާކުކަމާއި ،
އެސެސްމަންޓްގެ ނަތީޖާއަކީ ކޮބައިކަމާއި، މަޤްޞަދަކީ ކޮބައިކަމާއި އެނގެން ނެތްކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ޑިޕާޓްމަންޓް
އޮފް ޖުވެނައި ލް ޖަސްޓިސްއިން ހަދާ އެސެސްމަންޓުގައި ކުއްޖާގެ ނަފްސާނީ ޙާލަތާއި ޖިސްމާނީ ޙާލަތު ނުބެލޭތީ މިއީ
ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައި ލް ޖަސްޓިސްއިން ހަދާ އެސެސްމެންޓެއް ކަމަށް ނުބެލެވޭ. އަސްލު 102ގެ (ނ)ގައި ކީކޭތޯ
އޮތީ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެ އޮތީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ބުނެފައި އޭގައި ހިމަނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އެބައި. ދެން އެ އޮތީ
ކުއްޖާ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑުމެންގެ (ބ) އަށް އޮތް ކޮމެންޓަކީ، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހިންގާ
ތަޙުޤީޤުތައް ހިންގުމުގަޔާއި މި މާއްދާގެ (ރ)ގެ ދަށުން ދަޢުވާ އުފުއްލުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ

އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދެއް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިންނާއި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން
އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ. އެއީ އެ ދެބައި މީހުންގެ އެ ބޭފުޅުންގެ... އާދެ! އެހެންވެގެން ބޮޑަށް އަސްލު. މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ކޮމެންޓުތަކުގައި ވެސް އެއީ އެ ބޭފުޅުންގެ ހާޒިރުގައި ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުށް ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު. 103 (ހ) އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު އަދި ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއްގެ
ދަޢުވާ ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ހެކީގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ. -1
ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުއްޖާގެ އިޢުތިރާފު، ނުވަތަ -2 ލޮލަށް ފެނުނު މީހުންގެ ހެކިބަސް. (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި
ބަޔާންކުރާ ހެކި ދައުލަތުން ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭ މިންގަނޑަކީ އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރު.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ މާއްދާގައި ބުނެފައި މި އޮތީ ލޮލަށް ފެނުނު މީހުންގެ ހެކިބަހޭ ދެއްތޯ. އޭގެ ބަދަލުގައި ހެކިންގެ ހެކިބަސް. އެއީ
ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސް ބޭނުންކުރެވޭނީ އެ އަސްލު ހެކިންގެ ހެކިބަސް އެހެން ކަމަށްވާތީ. ދެން ހަމައެކަނި ލޮލަށް
ފެންނަ ގޮތަށް ނޫނީ މީހުންގެ ހެކިބަސް އެކަންޏެއް ނޫން ނަގާނީކީ. އަޑުއިވޭ އެ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ވެސް ހަމަ
ހެކިބަސް އަންނާނެ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، ލޮލަށް ފެނުނު އޭތި ވަކިން އެހާ ހަނިކޮށްފައި އޮތުން އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު
ގޮތް ނޫން ކަމަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިސްލާމްދީނުގެ ޙައްދު އަދި ޤިޞާޞް ކަނޑައެލީފައިވާ ކުށުގެ...
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ވެސް ހަމަ ހެކިންގެ ހެކިބަސް ގާނޫނީ
އިބާރާތަކީ ހެކިންގެ ހެކިބަސް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! ދެން މީތި ސާފުކޮށްލުން ރަނގަޅު ކަންނޭނގެ
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރީމެއް ނޫން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަސްލު އެހެން މި ދަންނަވަނީ ބައެއްފަހަރު
އަސްލު ލޮލަށް ފެނުނު މީހުންގެ ހެކިބަހަކީ ވަރަށް އުނދަގުލުން މިހާރު ލިބޭ ހެކިބަހެއް. ސިއްރުން ހެކިބަސް ދިނަސް
ވެސް އޮންނަނީ ކޮންބައެއްކަން ފާޅުވެފަ. އެކަމަކު ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި އެބަހުރި ދެން އެވިޑެންސެއްގައި އަންނާނީ
އެހެނެހެއްނޫން ކަންނޭނގޭ ދެއްތޯ؟ ހެކިންގެ ހެކިބަހުގެ ތެރޭގައި، ތަފާތު ކަންނޭނގޭ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ހަމައެކަނި
ޒިނޭގެ ވާހަކައެއް ނޫން މިތާނގައި މި ބުނަނީކީ. އާދެ!
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތަކުގައި ވެސް، އަސްލު މީހުން މެރުން ކަހަލަ ބޮޑެތި ކަންތަކުގައި ވެސް މީގަ އި
އަޑަށްވުރެ ބޮޑަށް...

ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވީޑިއޯ ފުޓޭޖް ދެން އެއީ ޤަރީނާގެ ގޮތުގައިތާ ދެއްތޯ ހުށަހަޅާނީ ؟
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުއްޖެއް ވެއްޖިއްޔާ ޖެހޭނީ ހުންނަންށޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު ޝައްކެތް ނެތް މިންވަރަށް ޔަޤީންކުރަންވެގެން ލާފައި އިން އެއްޗެއް އެއީ. އެއީ ހެކިބަހެއް ކަމުގައި ވިޔަސް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބައޮތް ކޮމެންޓެއް...
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީގަ ހިފަހައްޓައިގެން އެއްވެސް ކަމެއްނެތްތާ ކުރެވޭކަށް؟ ކުއްޖާއަކީ ކުޑަކުއްޖެއް.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަކުއްޖެއް، އެތަނުން ކުޑަ ކަނޑާލާ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ، ދޫކޮށްލީ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަ ރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނަށް އަދި އެބައިން މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހެކީގެ އިތުރަށް ޑީ.އެން.އޭ ސީސީޓީވީ
ފުޓޭޖް ކޯލް ރެކޯޑިންގ ޓެލެގްރާމް ސެންޓަރ މެދުވެރިކޮށްކުރާ މުޢާމަލާތްތަކާއި ފިންގަރ ޕްރިންޓް އެނަލިސިސް
ރިޕޯޓު އަދި މިނޫން ވެސް ސައިންޓިފިކް ހެކިތައް ބޭނުންކުރެވޭނެހެން މި މާއްދާ ބަދަލުކުރުން.

ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭގައި އެބައިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ކޮމެންޓެއް. ހަމަ (ހ) އަށް އެ ވިދާޅުވި ބައި ދެން އެހެން ގޮތަކަށް
ކަންނޭނގޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އޮތީ. މި މާއްދާ އަލުން ރިވިއުކުރުން އަދި ޤިޞާޞް ގެ މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރުމަށް
މިހާރު ވެސް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅޭ އެހެނިހެން ޤަރީނާ ބޭނުންކުރެވޭގޮތަށް އެ މާއްދާ އިޞް ލާޙުކުރުން އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ. ދެން މިހާރު ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅޭ އެ ހެނިހެން ޤަރީނާތަކުގެ ތެރޭގައި މިހިރީ ޑީ.އެން.އޭ ދެން
ސީސީޓީވީ ފުޓޭޖް، ކޯލް ޗާޓް، ކޯލް ރެކޯޑްސް ދެން އިންޓަނެޓް މެދުވެރިކޮށް ކުރެވިފައިވާ މުޢާމަލާތްތައް ފިންގަރ
ޕްރިންޓް އެނަލިސިސް ރިޕޯޓު. އަސްލު މަރުގެ މައްސަލަތަކާއި މައްސަލަތަކަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން މި
ރިޢާޔަތްކުރަނީ. ހަމައެކަނި ލޮލަށް ފެނުނު ހެކިންގެ ހެކިބަހަށް ބިނާކޮށް ހެކި ސާބިތުކުރެވޭ ގޮތަށް އޮވެއްޖެ
ކަމުގައިވާނަމަ އެއީ ވަރަށް މުޖުތަމަޢުގެ މަސްލަހަތު ވެސް އޭގައި ހިމެނޭ ބާވަތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ދެއްތޯ އެއީ
އެހެންވެއްޖިއްޔާ؟ އެކަމަކު ހަމަ އެބަހުރޭ ކުދިން ނުހިމެނޭ މައްސަލަތަކު ވެސް ހަމަ ވީޑިއޯ ފުޓޭޖްތައް ހަމަ ސީދާ
އެތަނުގެ އެއީ އެ ކުއްޖާ އެ ކަން ކުރިކަން ހަމަ ސާބިތުކޮށްދޭ ޤަރީނާތައް ދެއްތޯ އެ ހުންނަނީ؟ އެހެންވީމާ، އެވަރަށް
ހަނިކޮށްފިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް މީގައި މުޖުތަމަޢުގެ މަސްލަހަތު ވެސް، ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގައި އިނގޭތޯ. ނޮޓް ޒިނޭ.
އަސްލު ބޮޑަށް މަރުގެ މައްސަލަތައް ފޯކަސްކުރެވިފައި މިހުރީ. އާދެ! ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތައް. ދެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަބަބު އަޅުގަނޑު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދަންނަވާލަންތޯ؟ ޒަމާނީ ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި
އެކިބާވަތުގެ ހެއްކާއި ޤަރީނާ މިހާރު ބޭނުންކުރެވެމުން ދާތީއާއި އަދި މި ބާވަތުގެ ހެއްކާއި ޤަރީނާގެ ބޭނުންތެރި
ކަމާއިމެދު އިސްލާމީ ޢިލްމުވެރިންގެ މެދުގައި ވެސް ބަޙުސް ކުރެވެމުންދާތީ ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކީގެ މިންގަނޑު މިގޮތަށް
ހަނިކުރުމަކީ ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރުމަށް އޮތް ގޮންޖެހުމަކަށްވުމާއި ޢަދުލުއިންޞާފަށް އެޅިގެންދާ
ހުރަހަކަށްވުން. ޙައްދުގެ މައްސަލަތަކުގައި ހުށަހެޅޭ ހެކި މި މިންގަނޑުގައި ހިފެހެއްޓުމަކި މައްސަލައެއް ކަމުގައި
ނުވިނަމަވެސް ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކަކީ މުޖުތަމަޢުގެ މަސްލަޙަތާއި ރައްކާތެރިކަމާއި ގުޅިފައިވާ ކަމަކަށްވާތީ
ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކަށް ހުށަހެޅޭ ހެކީގެ މިންގަނޑު މިގޮތަށް ހަނިކުރުން. އާދެ! މަރުގެ މައްސަލަތަކުގައި. އާދެ!
އޭތި އަޅުގަނޑުމެންނެއް ނޫން. އެކަމަކު ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކަށް ބޮޑަށް ފޯކަސްކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މި
އޮތީ. އާދެ! އެބައި އޯކޭ. އެކަމަކު ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު ދެއްތޯ؟ ޒިނޭ ސާބިތުކުރާކަށް ޑީ.އެން.އޭ ނޯ. ނޯ
ނުކުރެވޭނެ. ޑީ.އެން.އޭއަކުންނެއް ޒިނޭ ސާބިތެއް ނުކުރެވޭނެ. އެއީ އަދި ވަކި ޙާލަތެއް ދެއްތޯ؟
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދަރި ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލަ.

ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
ޕެޓާނިޓީ ޓެސްޓުގެ ވާހަކަ އެ ދައްކަނީ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ އަސްލު ނަސަބު ސާބިތުކުރުން ދެއްތޯ އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި މި އޮންނަނީ؟ ޒިނޭ އާއި އެ ކަންތައްތައް
މަދުކުރުމަށް ޓަކައި ނަސަބަކީ ޝަރީޢާގައި ހުރުމަތްތެރިވެގެންވާ 5 ކަމުގެ ތެރޭގައި ލެޔާއި، މުދަލާއި، ނަސަބާއި
ދެއްތޯ؟ އެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ކަމެއް އެއީ. އެހެންވެގެން އޭނަ މެރީކުރުމަކީ އަސްލު ޝަރީޢާގައިވާ
އުސޫލެއް އެ ކަންތައްތައް ދިއުން ދެއްތޯ؟ އެހެންވެގެން ދަރި ލައްވާ ވަކި ޑިއު ރޭޝަނަކާއި އެއްޗެހި މި އޮންނަނީ.
އެކަން އެހެނެ އް ނުކުރެވޭނެ އަޅުގަނޑުގެ ވިއުއަކީ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫނޭ، ނުކުރެވޭނެ އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން ތިކަން އެކަމަކު އެހެންވެސް އެބަޖެހޭ ލިޔަން ދެއްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
ޒައީ އޯކޭ ދެއްތޯ އެއް ޕޮއިންޓަކަށް ލާން ސައިންޓިފިކް އެވިޑެންސް.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޒިނޭ ސާބިތުކުރެވޭނީ އެއްފަހަރާ އެއްގޮތަކަށް. ހަމަ އެކައްޗެއް ބުނަންޖެހޭނީ ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ. (ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހެކި ދައުލަތުން ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭ މިންގަނޑަކީ އެއްވެސް ޝައްކެއް
ނެތް މިންވަރަށެވެ. ޝަރީޢަތް ހިންގުން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ގާނޫނަށް ވާސިލުވެވުން، 108 ވަނަ މާއްދާ.
ގާނޫނާއި ޚިލާފުވާ ކުޑަކުދިން ހާޒި ރުކުރެވޭ ކޮންމެ ތަނެއްގައި މި ގާނޫނާއި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުތައް އެ
ކުއްޖާއަށް އަދި އެތަނަކަށް ޒިޔާރަތްކުރާ ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ވެސް ފަސޭހަކަމާއިއެކު ބަލައި ދިރާސާކުރެވޭނެ އިންތިޒާމް
ހަމަޖެހިފައި އޮންނަންވާނެއެވެ. ޒާތީ ކަންތައްތައް ރައްކާތެރިކުރުން، 109 ވަނަ މާއްދާ. (ހ) އެންމެހައި
މަރުޙަލާގައިވެސް ކުއްޖާގެ ޒާތީ ކަންކަމުގެ ޙައްޤަށް އިޙްތިރާމް ކުރަންވާނެއެވެ. (ށ) ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ކުއްޖާގެ
ނަމާއި އެޑްރެހާއި ސްކޫލާއި ނުވަތަ ސީދާގޮތުން ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން ނަމަވެސް ކުއްޖާއަކީ ކާކުކަން އެނގޭފަދަ

އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ނުވަތަ އޭނާގެ ތަސްވީރެއް އެއްވެސް މީޑިއާގައި އެނޫން ވެސް ވަސީލަތެއްގައި ޝާއިޢު
ކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. (ނ) މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމެންޓްކުރިން ދެއްތޯ ސްޓޭކް ހޯލްޑަރ މީޓިންގ ގައި؟ (ނ) މި
މާއްދާގެ (ށ) ގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައި ވީނަމަވެސް ކު އްޖާގެ މަސްލަޙަތަށް ޓަކައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޙާލަތްތަކެއްގައި
އަދި ލިޔުމުން ރެކޯޑްކުރެވޭ ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ކޯޓުން ހުއްދަކުރާ މިންވަރެއް ޢާއްމުކުރެވިދާނެއެވެ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
107 ވަނަ މާއްދާގައި މި ހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކޯޓުގައި ގާ އިމްކުރަންޖެހޭ ވާހަކަ ދެއްތޯ؟ އެތާނގަ އި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޔާ ޔާ، ނެތްތޯ ކޯޓު ޖަހާފައެއް؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަރުކަޒުތަކުގެ ވާހަކަ އެބައިން. މަރުކަޒުތަކުގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭނެ ދެއްތޯ ކޯޓެއް. އެހެންވީމާ، ކޯޓު އެބައި،
މަރުކަޒުތައް އަޅުގަނޑުމެން މި މާނަކުރަނީ ކުދިން ބައިތިއްބާ ފެސިލިޓީސްތަކަށް ދެއްތޯ؟ އެހެންކަމުން އެކަމަށް
ގާއިމްކުރަންޖެހޭ މަރުކަޒުތައް ގާއިމްކުރުމަށް ޝަރުޠުކޮށްފައި އޮތީމަ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ގާއިމްކުރަންޖެހޭ ކޯޓުތަކާއި
ދެއްތޯ. އެއީ ޑިވިޝަންތައް ވެސް އެބައާދޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަރުކަޒުތަކާއި ކޯޓުތައް އެހެން ޖައްސަވާލައްވާ. ޑިވިޝަންތައް ވެސް ކޯޓުތަކުގެ ހައިޞިއްޔަތުތާ ލިބޭނީ. އެހެންވީމާ،
ކޯޓުތައް ޖަހާލިޔަސް ރަނގަޅުވާނެ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޯޓު ކުރިއަށް، މިހާރު ކޯޓުން ކުރީމަތާ މަރުކަޒަށްދާނީ، ކޯޓު ބޮޑުވެސްވާނެ ނޫންތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އޯކޭ. ބަރާބަރު. ރެކޯޑުތައް، 110 (ހ). ކުއްޖާގެ ރެކޯޑުތައް ބަހައްޓަންވާނީ ސިއްރުގޮތެއްގައި އަދި ތިންވަނަ
ފަރާތަކަށް ނުބެލޭ ގޮތަކަށެވެ. އެފަދަ ރެކޯޑުތަކަށް ވާސިލްވެވޭނީ ކޯޓު އަމުރަކުން ހުއްދަ ލިބިގެން ކުއްޖާގެ މައްސަލަ
ބަލާ ފަރާތަށާއި ކަނޑައެޅިގެން އެކަމަށް ހުއްދަކުރެވޭ އެހެން ފަރާތްތަކަށެވެ. (ށ) އެއްވެސް މީހެއްގެ މައްޗަށް އުފުލޭ
ދަޢުވާއެއްގައި އޭނާގެ ކުޑައިރުގެ ރެކޯޑު އޭނާއާ ދެކޮޅަށް ބޭނުންކުރެވިގެން ނުވާނެއެވެ. މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން
ފަށާއިރު ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ ކުޑަކުދިން... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (ނ) ކުށްކުރާ ކުޑަކުދިންގެ ޤައުމީ ޑޭޓާ
ބޭސްއެއް ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއިން އެކުލަ ވާލައި ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ. އާދެ! ރަނގަޅު ވާހަކައެއް
އެއީ. އަދި ކުދިންގެ ޒާތީ މަޢުލޫމާތު ނުހިމެނޭގޮތަށް ކުޑަކުދިންގެ ކުށްކުރުމުގެ މައްސަލަތަކުގެ އަދަދާއި ބާވަތާއި
ކުށްކުރާ ކުދިންގެ އުމުރުފުރާތަކާއި ޖިންސާއި ކުށްކުރުމުގެ ޓްރެންޑްތައް އެނގޭނެ މަޢުލޫމާތުތަކާއި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްގެ އަހަރީ ރިޕޯޓާއިއެކު ކޮންމެ އަހަރަކު އެއްފަހަރު ޝާއިޢު ކޮށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި
ރައީސުލްޖުމްހޫ ރިއްޔާގެ އޮފީހަށް ހިއްސާކުރަން ވާނެއެވެ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުށްކުރާ ކުދިންގެ އެބައި އަޕްޑޭޓްކޮށްލާ، ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ކުދިން އެ ހެންނޫންތޯ ޖަހާނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޔާ، އެހެން ޖަހާނީ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެބައި ވެސް އެބަހިމެނޭތާ ދެއްތޯ؟ ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ލޮޓް އޮފް އަވާ ކޮމެންޓްސް އަރ ވެރީ ގުޑް. މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާއިރު ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ
ކުޑަކުދިން. 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި ގާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާއިރު ޙު ކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން އެއްވެސް
ބާވަތެއްގެ ބަންދެއްގައި ކުއްޖަކު ހުރިނަމަ އެޙުކުމެއް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ޙުކުމުގެ ބާކީ އޮތްބައި މި
ގާނޫނާއި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ކުޑަކުދިންގެ މަރުކަޒެއްގައި ނުވަތަ
ޕްރޮބޭޝަންގައި ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ޓަކައި ބަދަލުކުރުމާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް ޓަކައި އެކުއްޖެއްގެ މައްސަލަ މި

ގާނުނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 60 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޕްރޮސެ ކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިންޓަރިމް ޕީރިއަޑް ވަރަށް ރަނގަޅެއްނު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް މިއީ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ 18 އަހަރުން މަތިވެފައި ހުރި ކުދިން ވެސް ދެއްތޯ. ހުރިހާ ކުދިން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޔާ.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، ވަރަށް އުފާވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތް ނިންމުމުގެ މަރުޙަލާގައި މި ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ
އުޞޫލުތަކަށާއި މިންގަނޑުތަކަށާއި ހަމަތަކަށް ފުރިހަމައަށް ތަބާވުމާއި މި ގާނޫނުން ކުއްޖާއަށް ލިބިދީފައިވާ އެންމެހައި
ޙައްޤުތަކާއި ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތްތަކާއި އެހީތެރިކަމާއި ފުރުޞަތުތަކާއި ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ކަމާ ބެހޭ
ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ލާޒިމްވެގެންވާ ކަމެކެވެ. ގަވާއިދު ހެދުން 112 ވަނަ މާއްދާ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕީ.ޖީގެ ކޮމެންޓެއް އެބައޮތް ދެއްތޯ؟

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕީޖީ، ކީކޯ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި މާއްދާގައި ބުނާ މަޢުލޫމާތުތައް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޒިންމާ އަދާކުރަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާ
ކަމަށް ފެނެއެވެ. ސަބަބަކީ އެ މަޢުލޫމާތު އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ފޯރުކޮށްދެވޭނީ އެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާ
އިދާރާއަކުން ކަމަށްވާތީ. ނަމަވެސް ޙުކުމް މުރާޖަޢާ ކުރުމުގެ މަޖިލީހުގައި ޕީޖީގެ ދައުރެއް އޮތުން މުހިންމު. މި
މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއިން ޕީ.ޖީއަށް. ފޯރުކޮށްދިނީމަ ޕީ.ޖީން ކޯޓަށް އޭތި
ހުށަހަޅަންޖެހޭ ގޮތަށް އޮތުން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއަކީ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް، އެއީ ކަންނޭނގޭ އަސްލު އެބޭފުޅުންނަށް ތަންފީޛީ އިދާރާއަށް އެނގޭނީ އަސްލު ޙުކުމް
ތަންފީޛުކުރަމުންދާ މީހުންގެ އެންމެ އަޕްޑޭޓެޑް މަޢުލޫމާތުތައް ދެއްތޯ؟ އެހެންތޯ؟ ޕީ.ޖީން ހުށަހަޅަން ޖެހޭނެކަމަށް
އޮތީ އެ މާއްދާގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕީ.ޖީގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހޯދިދާނެތާ ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް އިން ދެއްތޯ؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިއިން ގޮތް ގޯހެއް ނޫން ކަންނޭނގޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަ ލްގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއޭ އިނީ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުށަހަޅާނީ ޕީޖީން. ޕީ.ޖީގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްތާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަކީ.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޗް.އާރު.ސީއެމުން ވިޔަސް ޖޭ.ޖޭ.ޔޫ އިން ވިޔަސް ކޮންމެ ތަނަކުން ވިޔަސް އެ މަޢުލޫމާތު ކަލެކްޓްކޮށްގެންތާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަމަކު އެމް.ސީ.އެސް ލައިފިއްޔާ ވާނެ ފާއިދާއެއް ބުނަންތޯ. މިހާރު ޕީ.ޖީން ޑިލޭއެއް އައިސްދާނެ އެ މީހުންނަށް
ނޭނގޭތީ އެ މުއްދަތު. އެކަމަކު މި މީހުން ޖެހޭނެތާ މި މީހުންނަށް ފްލޭގްކުރަން މި އޮތް މުއްދަތު ހަމަވީއޭ.
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކަރެކްޝަން ސަރވިސްއަށް ބައެއް ލާޒިމްކުރަމާ. މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމުން ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ
ކުދިންގެ މަޢުލޫމާތު މިވެނި ޑިއުރޭޝަނެއްގަ އި ޕީޖީއަށް ފޮނުވަންވާނެއޭ. ފޮނުވުމުން 60 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޕީ.ޖީން
ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނެއޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޔާ، އެގްޒެކްޓްލީ. އޭރުން އެކަން ޙައްލުވީ ނޫންތޯ؟
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ގޮތެއް ނިންމުމަށް ޓަކައި އެ މަޢުލޫމާތު ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ ކުދިންގެ މަޢުލޫމާތު މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް
ސަރވިސް އިން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީ ހަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ. ފޮނުވުމުން އެ ކުއްޖެއްގެ މައްސަލަ މި
ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 60 ދުވަސް ތެރޭގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރަނގަޅު އެ ނިމުނީ. އޭރަށް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާޏްކޮށްފައިވާ ގޮތް ނިންމުމުގެ
މަރުޙަލާގައި މި ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކަށާއި، މިންގަނޑުތަކަށާއި، ހަމަތަކަށާއި ފުރިހަމައަށް ތަބާވުމާއި
މި ގާނޫނުން ކުއްޖާއަށް ލިބިދީފައިވާ އެންމެހައި ޙައްޤުތަކާއި ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތްތަކާއި އެހީތެރިކަމާއި
ފުރުޞަތުތަކާއި ވަޞީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. ގަވާއިދު
ހެދުން، 112 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ ތިރީގައިވާ ކަންކަމާއި ގުޅޭ
ގޮތުން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކުންނެވެ. -1 ޝަރުޢީ މަރުޙަލާގައި ކުޑަކުދިންނާމެދު ޢަމަލުކުރާނޭ ގޮތުގެ
އުސޫލުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދު ހަދާނީ ކަމާ ބެހޭ ކޯޓުންނެވެ. -2 ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖާއާމެދު
ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ އުސޫލުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިންނެވެ. -3
ތުހުމަތުގައިވާ ކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލެވެ. -4 ޝަރީޢަތުގެ ކުރީ މަރުޙަލާގައި ކުއްޖާ ޑައިވަރޝަނަށް ފޮނުވުމާ ބެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ
ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސްއިންނެވެ. ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ކުއްޖާ ޑައިވަރޝަނަށް ފޮނުވުމާ ބެހޭ
އުސޫލުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ ޖުވެނައިލް ކޯޓުންނެވެ. -6 މި ގާނޫނުގެ 80 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މަރުކަޒުތަކާ ގުޅޭ ގަވާއިދުތަކާއި ޕެރޯލާ ގުޅޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ މިނިސްޓަރެވެ. -7 މަތީގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ފިޔަވައި އެހެން ކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ގަވާއިދު ހަދާނީ މިނިސްޓްރީންނެވެ. (ށ) މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ އެންމެހައި ގަވާއިދުތައް މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާތާ 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ހަދައި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ. އުވާލެވޭ ގާނޫނާއި ގަވާއިދު. -102 (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
6 މަސް ޖައްސަވާލަދެއްވާ. އިޓްސް ނޮޓް ޕްރެކްޓިކަލް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އުވާލެވޭ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ވަރަށް
ރަނގަޅު ކޮމެންޓެއްހެން ހީވަނީ. ސޭމް ކޮމެންޓް؟ ހިމަނާލާ އެ ކޮމެންޓް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރަރ ޒައީމާ ނަޝީދު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރި އެ ޕޮއިންޓެއް. ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް މުއައްސަސާތައް ވަކިވަކިން
ހަދައި ޝާއިޢު ކުރުމުން ބައެއް ޙާލަތްތަކު ގައި ތަންފީޛުކުރުމަށް ދަތިތަކެއް ދިމާވަމުންދާތީވެ ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ
ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ އެންމެހައި މުއައްސަސާތައް އެކީގައި ގަވާއިދުތައް ފަރުމާކޮށް ޝާއިޢުކުރުމަކީ އެއް މިސްރާބަކަށް
ވާސިލުވުމަށް ޓަކައި އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅަކަށްވާތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޯކޭ. ޑަން. ކޮމެންޓް އެތަނަށް އިން ގޮތަށް ލައްވާލެއްވިޔަސް އޯކޭ. ޔޫ ކޭން ޑޫ. އޯކޭ. މައްސަލައެއް ނެތް. އުވާލެވޭ
ގާނޫނާއި ގަވާއިދު. 113 ވަނަ މާއްދާ. މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމާއިއެކު އަންނަނިވި ގާނޫނުތަކުގެ މާއްދާތައް
ގަވާއިދުން އުވުނީއެވެ. (ހ) ގާނޫނު ނަންބަރު 9/91، ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުމުގެ ގާނޫނުގެ އަންނަނިވި
މާއްދާތައް. މިހާރު މީތި އުވޭނެ މުޅި ގާނޫނު. ދެން ފަހަރެއްގައި އިޓްސް އޯކޭ. ވީ ޑޯންޓް ނޯ ވަޓް ކަމްސް ފަސްޓް.
-1 ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާ. -2 ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާ. -3 ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 12
ވަނަ މާއްދާ. ދެން ވަޓްއެވަރ. ފައިން. (ށ) ޢާއްމު އިޖުތިމާޢީ މިންގަނޑުތަކާއި ޚިލާފު ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމުގެ
އަންނަނިވި މާއްދާތައް. މި އައި ތިންކް ދިސް އިޒް ފައިން.
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބައިން ކޮމެންޓެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންނާނެ ގަވާއިދެއް އިނގޭތޯ. ..ކުރުމަށް ޓަކައި ކުޑަކުދިން
މުޖުތަމަޢުން އެކަހެރިކުރުމުގެ ގަވާއިދު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ގަވާއިދު އުވޭނެ ދެއްތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ގާނޫނު ނަންބަރު، ދެން އޯކޭ. މި މާއްދާތައް ޖެހޭނީ އިޓްސް ފައިން
ދިސް އިޒް ކިޔަކަސް ވެސް ދިސް އިޒް ނޯ ވޭ ވީ ވިލް ނޯ ވަޓް ދިސް އިޒް އަންލެސް ވީ ޗެކް އީޗް އެންޑް އެވްރީ
ވަން. މި ގާނޫނަށް އިސްކަންދިނުން. 114 ވަނަ މާއްދާ. މި ގާނޫނާ ޚިލާފުވިކަމުގެ ތުހުމަތުގައިވާ ކުޑަކުދިންނާމެދު
ޢަމަލުކުރުމުގައި މި ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކާއި ކަންކަމާއި އެހެން ގާނޫނެއްގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކާއި ކަންކަމާއި ފުށުއަރާނަމަ އިސްކަން ދޭންވާނީ މި ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި
ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކާއި ކަންކަމަށެވެ. އޯކޭ. ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން. މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން
ފަށާނީ މި ގާނޫނު ފާސްވެ ތަޞްދީޤުކޮށް ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާތާ 12 މަސްދުވަސް. އޯކޭނުންތޯ.
1 އިޔަރ ލޭޓަރ. މާނަކުރުން. 116 ވަނަ މާއްދާ. މި ގާނޫނުގައި ވަކި ޢިބާތާރެއް ނުވަތަ ލަފްޒެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ

ގޮތުން ކަނޑައެޅިގެން އެހެން މާނައެއް ދޭހަނުވާހާ ހިނދަކު އަންނަނިވި ޢިބާރާތްތަކާއި ލަފްޒުތަކަށް ދީފައި އެވަނީ އެ
ޢިބާރާތްތަކާއި ލަފްޒުތަކަށް ތިރީގައި ދީފައި އެވާ މާނަކުރުމެވެ. މިތަނަށް އެއްވެސް މާނަކުރުމަށް އެބަ އޮތްތޯ އެއްވެސް
ކޮމެންޓެއް؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާނަކުރުމުގައި އެބައޮތް ކޮމެންޓެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮންތާކުތޯ؟
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ ކުޑަކުދިން، ގާނޫނާ ޚިލާފުވާ ކުޑަކުދިން މާނަކުރުން. ގާތްގަނޑަކަށް 4 ،3 ،2 ،1. ދެން މީގެ ތެރެއަށް
އަންނަން ޖެހޭ އެބަ މާނަކުރުންތަކެއް. އެއީ ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމަކީ ކޮބައިތޯ. ދެން ކުށުގެ ޖިނާޢީ ޒިންމާ
އުފުލަންޖެހޭ އެންމެ ހަގު އުމުރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޯޓުކޮށްލާފި. އެންމެ ހަގު އުމުރަކީ...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭގެ ޑެފިނީޝަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާނ، އޯކޭ. ދަ މީނިންގ އޮފް ދަ އޭޖް އޮފް ކްރިމިނަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ ދެއްތޯ. އާދެ! އޯކޭ. ދެން ކުޑަކުދިންގެ
ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ޑެފިނީޝަން ރޫނާ ކޭން ޔޫ ފޯވަރޑް؟ އޯކޭ. ދެން ކޯއްޗެއްތޯ އިތުރަށް؟ ދެން
އިޞްލާޙުކުރަންވީ ގޮތް. ދެންމެ...
ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓުގެ ޑިރެކްޓަރ ފާޠިމަތު ރޫނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުޑަކުދިންގެ މަސްލަޙަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތައް ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ވަރަށް ގޯސްކޮށްނޭ. ގާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލު ހިންގާ ކުޑަކުދިން. މި ތަން އިޞްލާޙުވާންވީ ކިހިނެއްތޯ؟ މީތި
އިޞްލާޙުވާންވީ ކިހިނެއްތޯ؟ އޭގެ އެއްކަލަހެން ފޮޓޯއެއް ފޮނުވާލައިފިއްޔާ ވީ ކޭން ޓްރާންސްލޭޓް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ބިލު މި ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް މިހާރު މި ނިމުނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މާނަކުރުމުގެ ބައިގަ
ހުރި ކަންކަން އަދި އެއްފަހަރު ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ޔުނިޓާ ގުޅިގެން ބަލައިލާނަން. އެއަށްފަހު މާދަމާގައި އޮންނަ
ފައިނަލް ކޮންސަލްޓޭޝަން ބައްދަ ލުވުމުގައި ލިބޭ ކޮމެންޓުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު ދެން މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް
ފޮނުވަން ތައްޔާރުވާން. ޝުކުރިއްޔާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޚާއްޞަކޮށް ނައިބު މުޤައްރިރު، ރޫނާ، ޒައީ
ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކީކޭތޯ އީވާ ވިދާޅުވާހެންތޯ ދަންނަވަންވީ. އަސްމާ، ހުދާ، ފަޒްލާ ތެންކްޔޫ ސޯ މަޗް.
____